

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\F\FOURNIER Alain_Fournier Alain - Kouzelné dobrodružství.pdb

PDB Name: ALAIN-FOURNIER - Kouzelné dobro

Creator ID: REAd

PDB Type: TEXT

Version: 0

Unique ID Seed: 0

Creation Date: 2.1.2036

Modification Date: 2.1.2036

Last Backup Date: 2.1.2036

Modification Number: 0

ALAIN – FOURNIER

KOUZELNÉ DOBRODRUŽSTVÍ

PRVNÍ ČÁST

I / Na byt a stravu

Přišel k nám do domu jedné listopadové neděle roku 189... Říkám ještě stále „do našeho domu“, ačkoli nám ten dům už dávno nepatří. Opustili jsme ten kraj téměř před patnácti lety a jistě se tam už nikdy nevrátíme. Bydleli jsme tehdy v budovách Vyšší střední školy v Sainte-Agathe. Můj otec, jemuž jsem říkal „pane učiteli“ jako ostatní žáci, tam vedl nejvyšší třídu, kde se žáci připravovali k učitelským zkouškám, a zároveň střední oddělení. Maminka učila v nejnižší třídě. Dlouhá červená budova na konci města, s paterými zasklenými dveřmi, porostlá divokou révou; domek prádelny a veliký, částečně krytý dvůr, směrem k městu uzavíraný hlavní bránou, na severu oddělený mřížovým plotem od silnice, která vedla k La Gare, vzdálené tři kilometry; na jihu a vzadu pole, zahrady a luka rozprostírající se hned za prvými domky městečka..., takový byl celkový plánec obydlí, v němž jsem prožil nejpohnutější a nejkrásnější dny svého života, obydlí, z něhož vycházela a do něhož se vracela naše dobrodružství, aby se v něm rozpadla, tak jako se vlny tříští o osamělou skálu. Přivedlo nás tam kdysi dávno náhodné „přeložení“, rozhodnutí inspektora či prefekta. Venkovský vozík, jedoucí před vozy se zařízením naší domácnosti, vysadil jednou koncem prázdnin mou matku a mne před zrezivělou mříží. Kluci, kteří byli právě v zahradě na broskvích, zmizeli nehlučně dírami v plotě... Matka, již jsme říkali Millie – nejvzornější hospodyně, jakou jsem kdy poznal – vešla okamžitě do pokojů, plných slaměné drtě, a jako při každém přeložení a stěhování zničeně prohlásila, že se náš nábytek v tak špatně řešeném stavení zničí... Vyšla ven, aby se mi svěřila se svým zklamáním. Při řeči mi něžně otírala kapesníkem dětskou tvář, ušmudlanou prachem z cesty. Pak se vrátila do domu spočítat, kolik oken a dveří bude nutno zastavět nábytkem, aby se dům stal obyvatelným... A já jsem zůstal ve svém slaměném klobouku zdobeném stuhami venku, na hrubém písku toho cizího dvora, a krátil jsem si čekání plachým pátráním kolem studny a v kůlně. Tak si alespoň dnes představuji náš příjezd. Neboť snažím-li se vybavit si tu vzdálenou vzpomínku na první večer čekání na našem dvoře v Sainte-Agathe, vyvstávají mi okamžitě na mysli jiná čekání: vidím se, jak stojím opřen oběma rukama o mříž hlavní brány a s úzkostí vyhlížím někoho, kdo má přijít hlavní ulicí. A chci-li si představit první noc, kterou jsem strávil ve své mansardě mezi podkrovními světničkami v prvním poschodí, vzpomínám si hned na jiné noci: nejsem už v tom pokoji sám; podél stěn se prochází velký a přátelský stín a nepokojně těká sem tam. Celý ten poklidný svět – škola, pole otce Martina se třemi ořechy, zahrada, denně po čtvrté hodině zaplavená sousedkami, které přišly na návštěvu – to vše je v mé paměti navždy oživeno a poznamenáno přítomností toho, jenž převrátil naruby a vzrušil celé naše mládí tak, že ani jeho útěk nám nepřinesl uklidnění.

A přece jsme v tom kraji žili už deset let, když se Meaulnes objevil. Bylo mi patnáct. Byla, právě studená listopadová neděle, první opravdu podzimní den, připomínající, že se blíží zima. Millie celý den čekala na povoz z La Gare, který jí měl přivést zimní klobouk. Ráno kvůli tomu zmeškala mši. Až do kázání jsem seděl mezi ostatními dětmi na kůru a napjatě jsem se díval vedle zvonů dolů, abych ji viděl, až vejde s novým kloboukem na hlavě. Odpoledne jsem musel jít na nešpory sám. „Ostatně i kdyby ho přivezli,“ utěšovala mě a oprašovala mi rukou sváteční oblek, „stejně by mi to jistě trvalo celou neděli, než bych si ho předělala.“ Takto jsme trávili zimní neděle často. Otec hned ráno odcházel někam daleko, na břeh některého rybníka zahaleného mlhou, a chytal na loďce štiky, maminka se stáhla do svého tmavého pokojíku a až do večera spravovala své skrovnické toalety. Zavírala se tam, aby ji přitom nepřekvapila některá z jejích přítelkyň, stejně chudá jako ona, ale právě tak hrdá. A já jsem si po nešporách četl ve studené jídelně a čekal jsem, až otevře dveře a přijde se mi ukázat, jak jí to sluší. Tu neděli mě po nešporách zdržel venku shluk lidí před kostelem. Jakési křtiny přilákaly k portálu skupinku chlapců. Na náměstí se sešlo několik občanů v hasičských stejnokrojích; se sekýrkami v pyramidách, ztuhli zimou, podupávali a poslouchali, jak se velitel hasičů Boujardon zaplétá do svých teoretických výkladů... Hlas zvonku při křtu náhle utichl jako slavnostní vyzvánění, které si spletlo den a místo. Boujardon a jeho muži, se sekýrkami u pasu, poklusem odváželi stříkačku. Díval jsem se, jak mizí v první zatáčce a za nimi mlčky utíkají čtyři hoši. Pod jejich tlustými podrážkami praskaly větvičky na zledovatělé silnici, kam

jsem se je neodvážil následovat. Z celého městečka zůstalo živo už jen v Danielově kavárně, odkud ke mně tlumeně, hned hlasitěji, hned tišeji, doléhaly hádky pijáků. Proklouzl jsem kolem nízké zídky velkého dvora, oddělující náš dům od městečka, a se špetkou strachu, že jdu tak pozdě, zamířil jsem k malé brance. Byla pootevřená a hned jsem tušil, že se děje něco neobvyklého. A skutečně, u dveří do jídelny – byly z patera zasklených dveří vedoucích na dvůr nejbližší – se krčila šedovlasá žena a pokoušela se nahlédnout přes záclony dovnitř. Byla malá a na hlavě měla staromódní kápi z černého sametu. Její hubený, jemný obličej vyjadřoval úzkost. Když jsem ji spatřil, nevím, jaká předtucha mě zadržela na prvním schodu před brankou. „Kam se ztratil, bože můj!“ šeptala si pro sebe. „Ještě před chvílí byl se mnou. Už oběhl celý dům. Možná že utekl...“ A po každé větě zaklepala třikrát sotva slyšitelně na sklo. Nikdo jí nepřicházel otevřít. Millie patně dostala z La Gare klobouk, a tak už na nic nečekala a v ústraní svého červeného pokoje, vedle postele poseté starými stuhami a roztřepenými pery, šila, přešívala a znovu formovala tu svou ubohou hučku... A opravdu, sotva jsem vstoupil do jídelny s neznámou návštěvnicí v patách, objevila se maminka, oběma rukama si přidržujíc dracounky, pera a stuhy, které ještě neseseděly dokonale na místě... Usmála se na mne svými modrými očima, unavenými od práce v šeru, a zvolala: „Podívej se! Čekala jsem na tebe, abych ti ukázala...“ Vtom spatřila ženu sedící ve velké lenošce na konci místnosti a zaraženě se odmlčela. Rychle sundala klobouk a během celé další rozmluvy ho tiskla k prsům, obrácený jako hnízdo. Žena s kápi začala vysvětlovat, proč přišla, a držíc mezi koleny deštník a koženou kabelu, pokyvovala hlavou a nepřírozeně špulila ústa, jak to dělávají ženy na návštěvě. Našla opět všechnu svou sebejistotu. Když mluvila o synovi, tvářila se dokonce tak vznešeně a tajemně, že probudila naši zvědavost. Přijeli oba vozem z La Ferté-d'Angillon, vzdálené čtrnáct kilometrů od Sainte-Agathe. Vdova – a bohatá, jak nám naznačila – ztratila mladšího ze svých dvou synů, Antonína, který zemřel jednou po návratu ze školy, protože se vykoupal s bratrem v zamořeném rybníku. Rozhodla se, že dá staršího, Augustina, k nám na byt a stravu, aby mohl navštěvovat Vyšší střední školu. A hned se jala pět chvalozpěvů na žaka, jehož nám přivezla. Nepoznával jsem tu šedovlasou ženu, kterou jsem minutu předtím viděl shrbenou přede dveřmi s plachým, vyjeveným pohledem slepice, jež ztratila toulavé kuře ze svého hejna. To, co s takovým obdivem vyprávěla o svém synovi, mě překvapilo: rád jí dělal radost a často šel bos podél řeky celé kilometry, aby ji přinesl vejce vodních slípek nebo divokých kachen, ukrytá v kručince... Kladl také sítě... Předevčirem v noci objevil v lese bažantí slepici, chycenou do oka... Díval jsem se udiveně na Millie, protože jsem se sám neodvážoval jít domů, když jsem si někde natrhl halenu. Avšak matka už neposlouchala. Dokonce pokynula návštěvnicí, aby zmlkla. Opatrně položila na stůl své „hnízdo“ a potichu se zvedla, jako by chtěla někoho při něčem přistihnout... Nad námi, v koutku půdy, kde byla hromada starých zčernalých zbytků po ohňostrojích z oslav Čtrnáctého července, bylo skutečně slyšet, jak někdo neznámý pobíhá pevným krokem sem tam, až se chvěje strop, přechází po rozlehlém tmavém podkroví v prvním poschodí a nakonec mizí v prázdných pokojích pro pomocné učitele, kam jsme dávali sušit lipový květ a dozrávat jablka. „Už před chvílí jsem slyšela ten rámus v zadních pokojích,“ řekla Millie polohlasem, „ale myslila jsem, že jsi to ty, Františku, že ses už vrátil...“ Nikdo neodpověděl. Všichni tři jsme stáli a srdce nám a bušilo. Vtom se otevřely dveře z podkroví, vedoucí na kuchyňské schodiště, kdosi sestoupil po schodech, prošel kuchyní a zůstal stát v temných dveřích jídelny. „To jsi ty, Augustine?“ zeptala se neznámá. Byl to vysoký jinoch, asi sedmnáctiletý. Zpočátku jsem z něho v šeru viděl jen vesnický plstěný klobouk, posazený do týla, a černou halenu staženou opaskem, jaké nosívali studenti. Rozeznal jsem také, že se usmívá... Zpozoroval mě, a dříve než po něm někdo mohl žádat vysvětlení, vyzval mě: „Nepůjdeš na dvůr?“ Vteřinu jsem váhal. Ale protože mě Millie nezdružovala, vzal jsem si čepici a šel jsem za ním. Vyšli jsme kuchyňskými dveřmi a zamířili na hřiště, na něž už padal večerní soumrak. Cestou jsem si v posledním denním světle prohlížel jeho hranatou tvář s rovným nosem a s horním rtem porostlým chmýřím. „Koukni,“ řekl mi, „tohle jsem našel u vás na půdě. Copak ty ses tam nikdy nepodíval?“ Držel v ruce malé kolečko z ohořelého dřeva, obtočené šňůrou roztřepených raket. Zřejmě to bylo slunce nebo měsíc v ohňostroji ze Čtrnáctého července. „Dvě nechytily. Můžeme je zapálit,“ řekl klidně a tvářil se přitom, jako by doufal, že později objeví ještě něco lepšího. Hodil klobouk na zem a já jsem viděl, že je ostříhaný nakrátko jako vesničané. Ukázal mi obě rakety s papírovými knoty na konci, které plamen zkrátil, začoudil a potom nechal být. Zasadil střed kolečka do písku a k mému velkému údivu – neboť to bylo u nás přísně zakázáno – vytáhl z kapsy krabičku zápalek. Opatrně se sklonil a zapálil papírový knot. Pak mě chytil za ruku a prudce mě strhl zpět. Za chvíli poté maminka, která se mezitím domluvila s paní Meaulnesovou a dohodla se s ní na poplatek za stravu, vyšla na práh a spatřila, jak na hřišti s rachotem a prskáním tryskají dva snopky červených a bílých hvězdiček. A vteřinku mě mohla vidět, jak stojím vzpřímen a nehybný v tom kouzelném osvětlení a držím za ruku nově příchozího velkého chlapce... Ani tentokrát se neodvážila nic říci. A při večeři seděl vedle mne u rodinného stolu mlčenlivý druh, jedl se sklopenou hlavou a nevšímal si pohledů, které jsme na něho všichni tři upírali.

II / Po čtvrté hodině...

Až do té doby jsem nikdy nepobíhal s kluky po městě. Bolesti v kyčli, jimiž jsem trpěl až do toho roku 189., ze mne udělaly bázlivé a nešťastné dítě. Dodnes se pamatuji, jak jsem chtěl dohonit čiperné spolužáky v uličkách kolem našeho domu a nemohoucne jsem za nimi skákal po jedné... Rodiče mě proto vůbec nepouštěli ven. Vzpomínám si, že mě Millie, která na mne jinak nedala dopustit, nejednou přivedla s pořádnými pohlavky domů, když mě přistihla, jak poskakují po jedné noze kolem vesnických uličníků. Příchod Augustina Meaulnesa, časově shodný s mým uzdravením, znamenal pro mne začátek nového života. Předtím než přišel, čekaly na mne od čtyř hodin, kdy skončilo vyučování, dlouhé osamělé večery. Tatínek přenesl oheň z kamen ve třídě do krbu v naší jídelně a ponenáhlu i poslední opozdílí žáci opouštěli vychladlou školu, v níž se honily chuchvalce kouře. Ještě doznívaly některé hry, na dvoře se ozýval dupot nohou; pak se setmělo. Dva žáci, kteří zametali třídu, si šli do kůlny pro pláštěnky a kapuce a odcházeli s proutěnými brašnami v rukou tak nakvap, že za sebou nechávali vrata dokořán... Dokud ještě bylo krapet

denního světla, zůstal jsem vzadu v bývalé radnici, zavřený v archivu plném mrtvých much a stržených vyhlášek, seděl jsem ve staré houpací židli u okna s výhledem do zahrady a četl jsem. Když se snesla tma a psi ze sousedního statku se dali do štěkání, rozsvítilo se v naší malé kuchyňce okno a já jsem se vracel. Maminka začala připravovat večeři. Vyšel jsem na schodiště vedoucí k půdě, sedl jsem si tiše na třetí schod, opřel hlavu o studené mříže zábradlí a díval jsem se, jak rozdělává oheň v těsné kuchyni, kde se komíhal plamen svíčky... Ale kdosi přišel a připravil mě o všechny tyto radosti zakřiknutého dítěte. Kdosi sfoukl plamen svíce, která mi osvětlovala mírný obličej matčin, skloněný nad večerním jídlem. Kdosi zhasil lampu, kolem níž jsme večer sedávali jako šťastná rodina, když otec zavěsil na zasklené dveře dřevěné okenice. A ten kdosi byl Augustin Meaulnes, jemuž ostatní chlapci brzy začali říkat Velký Meaulnes. Od té doby, co se u nás ubytoval, to jest od prvních prosincových dnů, přestala škola po čtvrté hodině zet prázdnotou. Navzdory zimě a průvanu lomčujícím dveřím, navzdory křiku zametačů a jejich vědrům s vodou zůstávalo teď po vyučování ve třídě namačkáno kolem Meaulnesa na dvacet starších žáků z městečka i z okolních vesnic. Bývaly to dlouhé rozhovory a nekonečné půtky a já jsem do nich zasahoval vzrušeně a s rozkoší. Meaulnes nemluvil; ale kvůli němu co chvíli vystoupil některý z největších mluvků doprostřed kroužku, bral si za svědky po řadě všechny své kamarády, kteří mu hlučně přitakávali, a zdlouhavě vyprávěl o nějakém darebáctví. Ostatní ho sledovali s otevřenou pusou a tiše se přitom usmívali. Meaulnes seděl na lavici, klátil nohama a přemýšlel. Když to bylo zvlášť povedené, smál se také, ale jen mírně, jako by si ponechával výbuchy smíchu pro lepší historky, které znal jen on sám. Když se zešeřilo natolik, že světlo pronikající okny do třídy už neosvětlovalo neuspořádanou skupinku mladíků, Meaulnes se náhle zvedl, spěšně se prodral hloučkem a zvolal: „Jde se ven!“ Všichni běželi za ním a dlouho do tmy zazníval nahoře v městečku jejich hlas...

Ted' jsem chodíval s nimi. Zastavovali jsme se s Meaulnesem u vrat chlívů na konci městečka, když se dojilo... Vcházeli jsme do dílen... V tmavém koutě se mezi dvojím zaklapáním stavu ozývalo tkalcovo: „Á, studenti přišli!“ K večeru jsme se obvykle zdržovali nedaleko školy u Desnouse, koláře a podkováře zároveň. Měl dílnu zřízenou z bývalé hospody, s širokými dvoukřídlými vraty, která nechával otevřená. Až na ulici se neslo vrzání kovářských měchů a v záři výhně bylo vidět venkovany, kteří tu zastavili vůz, aby si na tom tmavém, dunivém místě trochu popovídali, nebo nějakého školáka, jako my opřeného zády o vrata a mlčky přihlížejícího. A tehdy, asi týden před vánocemi, to všechno začalo.

III / „Chodíval jsem do dílny jednoho košíkáře...“

Celý den pršelo a nepřestalo až večer. Den byl příšerně únavný. O přestávkách nikdo nevycházel ven. A můj otec, pan učitel, každou chvíli ve třídě vykřikoval: „Nedupete přece tolik, uličníci!“ Po poslední přestávce, nebo jak jsme říkali, po poslední „čtvrthodině“, přecházel pan učitel dlouho zamyšleně sem tam, pak se zastavil, prudce zaklepal pravítkem na katedru, aby učinil přítrž nejasnému mumlání na konci poslední hodiny, kdy se žáci již nudí, a v napjatém tichu se zeptal: „Kdo pojede zítra s Františkem do La Gare naproti pani a panu Charpentierovým?“ Byl to můj dědeček s babičkou: děda Charpentier, starý hajný ve výslužbě, v široké peleríně z šedé vlny a s čepicí z králíčiny, které říkal má přilba... Malí kluci ho dobře znali. Každé ráno si přinesl na mytí vědro vody a po způsobu starých vojáků se v něm šplíchal a jemně si mmul vousky na bradě. Děti stály s rukama za zády v kruhu kolem něho a pozorovaly ho s uctívou zvědavostí... Znaly také babičku Charpentierovou, drobnou venkovanku v pletené pláštěnce, protože Millie ji pokaždé alespoň jednou přivedla do třídy nejmenších žáčků. Každoročně jsme jim několik dní před vánocemi jezdili naproti do La Gare k vlaku ve 4. o2. Aby nás navštívili, projeli celý lán světa, obtěžkáni balíčky kaštanů a potravinami přichystanými na vánoce a zavínutými do ubrousků. Sotva překročili práh našeho domu, celí zachumlaní, usměvaví a ještě trochu zaražení, zavřeli jsme za nimi všechny dveře a nastal velký týden radosti... Naproti jim musel jet někdo se mnou, kdo by mi pomohl řídit vůz, a musel to být někdo rozvázný, aby nás nepřevrhl do příkopu, a také dosti shovívavý, protože dědeček Charpentier rád klel a babička byla trochu upovídaná. Na otázku pana učitele vykřiklo naráz deset hlasů: „Velký Meaulnes! Velký Meaulnes!“ Ale pan učitel se tvářil, jako by neslyšel. Volali tedy: „Fromentin!“ A jiní: „Jasmin Delouche!“ Nejmladší z Royů, který jezdil na pole divokým tryskem na hřbetě svého vepře, volal pronikavým hlasem: „Já! Já!“ Dutremblay a Moucheboeuf se spokojili tím, že nesměle zvedli ruku. Byl bych býval rád, kdyby to byl Meaulnes. Ten malý výlet na voze taženém oslem by se stal významnou událostí. Byl by si to přál také, ale mlčel a předstíral nezájem. Všichni starší žáci se posadili na lavice jako on, zády k tabuli a s nohama na sedadlech, jak jsme to dělávali o velké přestávce, nebo když jsme měli z něčeho radost. Coffin svlékl studentskou halenu, omotal si ji kolem pasu, objal železný sloup, který podpíral stropní trám, a aby vyjádřil své veselí, začal na něj šplhat. Ale pan učitel všechny zpražil slovy: „Tak dobrá. Bude to Moucheboeuf.“

A všichni se tiše vrátili na svá místa. Ve čtyři hodiny jsem zůstal s Meaulnesem sám na rozlehlém studeném dvoře, rozmáčeném deštěm. Oba jsme bez řeči hleděli k městečku, zářícímu mnoha světly a vysoušenému prudkými nárazy vichřice. Za chvíli vyběhl z domova malý Coffin, s kapucí na hlavě a s krajícem chleba v ruce, mihl se těsně podél zdi, zastavil se před vraty kovárny a zapískal. Meaulnes otevřel branku, zavolal na něj a ve chvíli jsme už byli všichni tři v kovárně, rudé a horké, provívané občas ostrými závaný ledového větru. Coffin a já jsme seděli vedle měchů, zablácené nohy v bílých hoblovačkách. Meaulnes stál mlčky s rukama v kapsách, opřen zády o jedno křídlo vstupních vrat. Čas od času přešla po ulici některá paní z městečka, vracela se od řezníka s hlavou skloněnou proti větru, a my jsme vystrkovali nos, abychom se podívali, kdo to je. Nikdo nemluvil. Kovář a jeho pomocník, z nichž jeden tahal měchy a druhý bušil do železa, vrhali na stěny velké, nemotorné stíny... Pamatuji se na ten večer jako na jeden z nejvzrušivějších večerů našeho jinošství. Mísila se ve mně radost s úzkostí: bál jsem se, aby mě přítel nepřipravil o to

skromné potěšení z jízdy vozem do La Gare; a přesto jsem od něho čekal, aniž jsem se odvážil si to přiznat, nějaký mimořádný čin, který by všechno zhatil. Klidná, pravidelná práce v dílně občas na chvíli ustala. Kovář nechával dopadat kladivo na kovářinu drobnými, ale těžkými a dunivými údery. Přitáhl si koženou zástěrou kousek železa, který právě opracoval, a prohlížel si jej. Pak zvedl hlavu a řekl nám, jen tak, aby si trochu oddechl: „Tak co, jak se vede, študenti?“ Jeho pomocník nechal jednu ruku nahoře na řetěze od měchů, druhou si dal v bok a s úsměvem se na nás díval. Pak zase pokračovali ve své jednotvárné, hlučné práci. Během jedné z těch přestávek jsme otevřenými dveřmi viděli, jak jde kolem Millie, zachumláná v té vichřici do velkého šátku, a nese spoustu malých balíčků. Kovář se zeptal: „To jistě brzy přijede pan Charpentier, že?“ „Zítra,“ řekl jsem, „s babičkou. Pojedu jim vozem naproti k vlaku ve 4. o2.“ „To asi Fromentinovým vozem?“ Odpověděl jsem rychle: „Ne, vozem otce Martina.“ „A jeida, to tedy nebudete hned tak zpátky.“ A oba, kovář i pomocník, se rozesmáli. Pomocník začal vykládat, rozvláčně, jen aby něco řekl: „S Fromentinovou kobyloou byste jim mohli jet naproti do Vierzonu. Vlak tam stojí hodinu. Odsud je to patnáct kilometrů. Byli byste zpátky dřív, než by stačili zapřáhnout Martinovic osla.“ „To je namouduši kobylo, ta umí zabrat!“ přidal se kovář. „A myslím, že by ji Fromentin půjčil docela ochotně.“ Tím rozmluva skončila. Kovárna se opět stala místem plným jisker hluku, a každý přemýšlel o svém. Ale když bylo načase odejít a já jsem vstal a kývl na Meaulnesa, ani si mě zprvu nevšiml. Stál se sklopenou hlavou opřen o vrata a zdálo se, že je hluboko pohroužen do úvah o tom, o čem se právě mluvilo. Když jsem ho tak viděl, ztraceného v myšlenkách a pozorujícího jako přes velkou mlhu práci těch pokojných lidí, vybavil se mi najednou obrázek Robinsona Crusoe, na němž je ten mladý Angličan znázorněn před svým odjezdem, jak „chodívá do dílny jednoho košíkáře...“ A od té doby jsem si na to vzpomněl často.

IV / Útěk

Druhý den ve dvě hodiny odpoledne je třída našeho vyššího oddělení uprostřed zledovatělé krajiny světlá jako bárka na moři. Není tu sice cítit sláný lák ani dehet jako na rybářské lodi, ale zato slanečky pečené na plotně a připálené vlněné kabáty těch, kdo se po příchodu ohřívají příliš blízko kamen. Protože se blížil konec roku, psala se kompozice. A zatímco pan učitel psal na tabuli příklady, rozhostilo se neurčité ticho, rušené šeptáním a přerývaně tlumenými výkřiky a větami, z nichž chlapci vyslovovali jen první polovinu, aby postrašili souseda: „Pane učiteli! On mě...“ Pan učitel píše příklady a myslí na něco jiného. Občas se otočí a obhlédne třídu přísnými, ale nepřítomnými očima. A celý ten potůchý šum a ruch na vteřinu úplně zmlkne, po chvíli však začne znovu – napřed tichounce, jako když přede kočka. Já jediný uprostřed toho neklidu mlčím. Sedím na konci lavice mezi těmi nejmladšími, hned vedle velkých oken, a stačí, abych se trochu vyklonil, a vidím zahradu, potůček vzadu a potom pole. Chvillemi si stoupám na špičky a úzkostně se dívám ke statku Krásná hvězda. Na počátku hodiny jsem si všiml, že se Meaulnes po polední přestávce nevrátil. Jeho soused v lavici to musel upozorovat také. Dosud však nic neřekl, zaměstnán kompozicí. Ale jakmile zvedne hlavu, rozběhne se ta zpráva po celé třídě a někdo, jak už to bývá, jistě hlasitě vykřikne první slova té věty: „Pane učiteli! Meaulnes...“ Vím, že Meaulnes odešel. Přesněji řečeno, mám podezření, že utekl. Sotva bylo po obědě, přeskočil zřejmě zídku, utíkal přes pole, přes potok u Staré lávky, a rovnou ke Krásné hvězdě. Tam požádal o koně, aby mohl jet naproti panu a paní Charpentierovým. V této chvíli dává zapřáhat. Krásná hvězda je velký statek na svahu kopce na druhém břehu potoka a v létě ho skrývají zrakům živé ploty, jilmy a duby rostoucí na dvoře. Stojí při úvozu, který na jedné straně ústí na silnici vedoucí k La Gare a na druhé směřuje k další vesnici. Celá ta velká feudální stavba je obklopena vysokými zdmi na pilířích, jejichž paty se koupou v hnojišti, a v červnu je obalena listím. Do školy odsud doléhá pouze navečer hrkot vozů a pokřik pasáků krav. Dnes však vidím oknem mezi holými stromy šedavou zeď dvora, hlavní vrata a mezi pahýly živého plotu stužku cesty, bílé jinovatkou, která běží rovnoběžně s potokem k silnici od La Gare. Dosud se v té jasné zimní krajině nic nehýbá. Dosud se nic nezměnilo. Tady ve třídě pan učitel dopisuje druhý příklad. Obvykle dává tři. Kdyby dnes náhodou dal jen dva... Vrátil by se na své místo za katedrou a všiml by si Meaulnesovy nepřítomnosti. Poslal by dva chlapce, aby ho šli hledat po městě, a těm by se jistě podařilo objevit ho dříve, než bude kobylo zapřažena... Když pan učitel dopsal druhý příklad, nechal na chvíli klesnout unavenou ruku... A pak, a to se mi velmi ulevilo, ji znovu zvedá a píše dál. „Tohleto je jen taková hračka pro malé děti!“ poznamenává. ...Dvě tenké černé čáry; jež přečnívaly zděný plot Krásné hvězdy, zřejmě oje vozíku opřeného o zeď, zmizely. Teď mám jistotu, že tam vypravují Meaulnesa na cestu. A už se mezi sloupky u vrat objevuje koňská hlava, potom plece, a pak se kůň zastavuje, zatímco dozadu na vůz asi připevňují druhou lavici pro cestující, které chce Meaulnes přivést. Konečně vyjíždí bryčka pomalu ze dvora, na okamžik se skryje za ohradou a stejně zvolna se vynořuje na začátku bílé cesty, kterou je vidět mezi holými větvemi živého plotu. V černé postavě, jež drží opatě, s loktem nedbale opřeným o postranice vozu, jako to mají ve zvyku vesničané, poznávám svého přítele Augustina Meaulnesa. Ještě okamžik a pak vše zmizí za plotem. Dva muži, kteří zůstali před vraty Krásné hvězdy a dívali se za odjíždějícím vozem, začali se teď s rostoucím vzrušením dohadovat. Jeden z nich se konečně odhodlal, přiložil ruce k ústům a zavolal na Meaulnesa, potom vyběhl na silnici ve směru, kudy Meaulnes odjel... Avšak mezitím ve voze, který pomalu vyjel na silnici k La Gare, takže jej nebylo z úvozu vidět, změnil Meaulnes nečekaně taktiku. S nohou nataženou kupředu, vzpřímen jako vozká římské káry, trhá oběma rukama opatěmi, štve zvíře k zběsilé jízdě a v mžiku mizí za kopcem. Muž, který za ním volal, se znovu rozběhne po silnici. Druhý se dá úprkem přes pole a vypadá to, jako by utíkal k nám. Za několik minut poté, právě když pan učitel odstoupil od tabule a mne si ruce, aby z nich oddrolil křidu, ozvou se sborem tří hlasy na konci třídy: „Pane učiteli! Velký Meaulnes utekl!“ A v témž okamžiku se rozlétnou dveře, na prahu stojí muž v modré haleně, smeká klobouk a ptá se: „Promiňte, pane učiteli, to vy jste poslal toho žáka, aby si vypůjčil bryčku a jel do Vierzonu pro vaše rodiče? Nějak se nám to nezdálo...“ „Ale vůbec ne!“ zvolá pan učitel. Ve třídě okamžitě nastane nepopsatelný zmatek. Tři žáci, sedící hned vedle dveří a obvykle pověřeni odháněním koz nebo vepřů, kteří chodí na dvůr okusovat stříbrnou tařici, se vrhnou ke vchodu. Jejich okované dřeváky, divoce dupající po školních dlaždicích,

znějí venku tlumeněji, když se řítí po dvoře a drtí pod nohama písek a když nakonec zahýbají jako v zatáčce do malé branky vedoucí na silnici. Zbytek třídy se nahnul k oknům do zahrady. Někteří chlapci vylezli na lavice, aby lépe viděli... Avšak bylo pozdě. Velký Meaulnes uprchl. „Přesto pojedete s Moucheboeufem na nádraží,“ řekl mi pan učitel. „Meaulnes nezná cestu do Vierzonu. Zabloudí na křižovatkách a k vlaku ve tři hodiny nedorazí včas.“ Ze dveří nižší třídy vystrčila hlavu Millie: „Co se to děje?“ Na ulici se začínají shlukovat lidé. Muž ze statku tu stále ještě nehybně stojí, sverepý, neústupný, s kloboukem v ruce jako někdo, kdo si žádá spravedlnost.

V / Vůz se vrací

Přivezl jsem babičku a dědečka z nádraží, a když jsme se po večeři rozsadili kolem vysokého krbu a oni začali do nejmenších podrobností vykládat, co se jim přihodilo od posledních vánočních prázdnin, brzy jsem se přistihl při tom, že je neposlouchám. Malá branka na dvoře byla nedaleko ode dveří do jídelny a při otvírání skřípala. Když jsme trávili dlouhé venkovské večery doma, obvykle jsem už od setmění tajně čekal, až vrzne. Potom vždycky následoval klapot dřeváků nebo otírání bot na prahu, a někdy také šepot, jako by se přichozí, než vejdou dovnitř, o něčem dohadovali. Pak se ozvalo zaklepání. Býval to soused nebo učitelky..., zkrátka někdo, kdo nám přišel ukrátit dlouhé večerní bdění. Ten den jsem však už neměl zvenku co očekávat, neboť všichni, jež jsem měl rád, byli shromážděni u nás doma. Přesto jsem napjatě hlídal každý noční zvuk a čekal, až se otevrou dveře. Byl tu můj starý dědeček, mohutný a zarostlý jako gaskoňský pastýř, držel hůl mezi nohama, těžce rozkročenýma před sebou, a skláněl se ke straně, aby si vyklepal dýmku o botu. Svýma dobráckýma, zvlhlýma očima přitakával všemu, co babička vyprávěla o cestě a o svých slípkách, o sousedech a rolnících, kteří nezaplatili nájemné. Ale já jsem byl jinde. V duchu jsem slyšel hrkot vozu, jak náhle zastavuje přede dveřmi. Vyskakuje z něho Meaulnes a vchází dovnitř, jako by se nic nebylo stalo... Nebo možná že půjde napřed odvést kobyly do Krásné hvězdy; uslyším zvuk jeho kroků na cestě a pak se otevře branka... Avšak nic se neozývalo. Dědeček se upřeně díval před sebe, bez ustání mrkal a jeho víčka dlouho ulpívala na očích, jako by ho přemáhal spánek. Babička rozpačitě opakovala poslední větu, ale nikdo ji neposlouchal. „Máte starost o toho hochu?“ zeptala se nakonec. Hned na nádraží jsem se jí totiž marně vypytał na Velkého Meaulnesa. Na zastávce ve Vierzonu neviděla nikoho, kdo by se mu podobal. Můj přítel se zřejmě někde cestou zdržel. Jeho pokus ztroskotat. Když jsme jeli vozem domů, polykal jsem své zklamání, zatímco se babička bavila s Moucheboeufem. Na silnici, bílé jinovalce, poletovali kolem nohou klusajícího osla drobní ptáčky. Čas od času se nad velkým tichem toho mrazivého odpoledne zvedlo vzdálené volání pasačky nebo hlas kluka halekajícího na kamaráda z jednoho jedlového lesíka do druhého. A pokaždé když se nad pustými úbočími táhl ten dlouhý křik, zachvěl jsem se, jako by to byl Meaulnesův hlas a zval mě někam do dálky.

Zatímco jsem v duchu přemítal tyto úvahy, přišel čas jít spát. Dědeček se odebral do červeného pokoje, do „salónu“, celého vlhkého a ledového, protože byl od minulé zimy zavřen. Pro dobu dědečkovy pobyty jsme odnesli koberce a krajkové přehozy z křesel a dali stranou všechny křehké předměty. Děda si odložil hůl na židli a těžké boty postavil pod jednu z lenošek. Právě sfoukl svíčku a chystali jsme se, že se rozloučíme a popřejeme si dobrou noc, když se ozval hrkot vozu a přiměl nás, abychom zmlkli. Budilo to dojem, jako by za sebou velice zvolna jely dva povozy. Potom kůň ještě víc zpomalil krok a nakonec zastavil pod oknem jídelny, které vedlo na silnici, ale bylo zastaveno skříní. Otec vzal lampu a spěšně otevřel dveře, zavřené už na klíč. Pak odstrčil mříž, vyšel na schůdky a zvedl světlo nad hlavu, aby viděl, co se děje. Stály tam skutečně dva vozy, za prvním byl připřažen kůň druhého. Jakýsi muž vyskočil na zem a zaváhal... „Jsem tu dobře u radnice?“ zeptal se a přistoupil blíž. „Můžete mi ukázat, kde bydlí pan Fromentin, nájemce statku Krásná hvězda? Našel jsem jeho vůz a kobyly, jely bez kočího podél silnice k Saint-Loup-des-Bois. Posvítí jsem si lucernou ze svého vozu a rozluštil jsem na štítku jeho jméno a adresu. Měl jsem to po cestě, a tak jsem vzal jeho spřežení až sem, aby se nestalo nějaké neštěstí, ale hrozně mě to zdrželo.“ Byli jsme ohromeni. Tatínek šel na silnici a osvětlil bryčku lampou. „Není tu ani stopy po nějakém cestujícím,“ pokračoval muž. „Dokonce ani pokrývka. Zvíře je unaveno a trochu pokulhává.“ Přiblížil jsem se až k vozu a díval jsem se s ostatními na to ztracené spřežení, které se nám vrátilo jako trosky lodi vyplavené přílivem – první a snad poslední trosky Meaulnesova dobrodružství. „Jestli Fromentinovi bydlí daleko, nechám vám vůz tady. Ztratil jsem už moc času a naši jistě budou mít starost.“ Otec s tím souhlasil. Budeme tak moci ještě dnes večer vrátit povoz do Krásné hvězdy, aniž bychom vysvětlovali, co se stalo. Později se dohodneme, co řekneme místním lidem a co napíšeme Meaulnesově matce... Muž popohnal bičem koně a odmítl sklenku vína, kterou jsme mu nabízeli. Tatínek jel s vozem na statek a my jsme se mlčky vrátili domů. Dědeček si mezitím zapálil v pokoji svíčku a volal na nás: „Tak co, už se ten cestovatel vrátil?“ Ženy se porozuměly pohledem a po chvíli řekl: „To víš, že ano, byl u své matky. Spí už. Nedělej si starosti!“ „No to je dobře, však jsem si to hned myslel!“ A spokojeně zhasil svíčku a obrátil se v posteli na druhý bok, aby lépe usnul. Totéž vysvětlení jsme dávali lidem z městečka. Pokud jde o uprchlíkovu matku, bylo rozhodnuto, že s psaním ještě počkáme. A ponechali jsme si pro sebe svůj nepokoj, který trval tři dlouhé dny. Ještě dnes vidím otce, jak se vrací k jedenácté hodině ze statku, s knírem zmáčeným noční mlhou, a rozmlouvá s Milií tichým, úzkostným a nahněvaným hlasem...

VI / Uprchlík klepe na dveře

Čtvrtý den poté byl jeden z nejstudenějších dnů té zimy. První žáci, kteří přišli na školní dvůr časné ráno, se pro zahřátí klouzali kolem studny a čekali, až se zatopí v kamnech ve třídě, aby tam vtrhli. Několik nás vyhlíželo před bránou, kdy dorazí hoši z venkova. Přicházeli ještě celí omámení z cesty ojiněnou krajinou, z pohledu na zamrzlé rybníky a na zajíce upalující v mlázi... V halenách jim ulpěla vůně sena a chlívů, od níž ztěžkl vzduch ve třídě, když se tlačili kolem doruda

rozpálených kamen. A právě to ráno přinesl jeden z nich v brašně zmrzlou veverku, kterou našel na cestě. Vzpomínám si, jak se pokoušel pověsit to dlouhé ztuhlé zvířátko za drápky na sloup uprostřed dvora... Pak začalo úmorné zimní vyučování... Znenadání nás prudká rána do okna přiměla, zvednout hlavy. Nahrnuli jsme se ke dveřím a uviděli jsme Velkého Meaulnesa, jak si strásá z haleny jinovatku, aby mohl vejít, hlavu vztyčenou a jako ve snách. Dva žáci z lavice nejbliž vchodu skočili ke dveřím a otevřeli je. Nastalo nejasné dohadování, jemuž jsme nerozuměli, a uprchlík se nakonec rozhodl vkročit do třídy. Ten doušek čerstvého vzduchu, který sem zavanul z prázdného, opuštěného dvora, stébła slámy uvízlá na šatech Velkého Meaulnesa, a hlavně ten jeho výraz unaveného, vyhladovělého, ale okouzleného poutníka, to všechno v nás probudilo zvláštní pocit radosti a zvědavosti. Pan učitel sestoupil po dvou schůdcích katedry, kde nám právě diktoval, a Velký Meaulnes k němu zamířil s vyzývavou tváří. Pamatuji se, jak se mi v té chvíli zdál krásný, ten můj velký přítel, přestože vypadal tak vyčerpaně a oči měl zarudlé nocemi strávenými patrně pod širým nebem. Došel až ke katedře a pronesl sebevědomým hlasem, jako by podával hlášení: „Vrátil jsem se, pane učiteli.“ „To vidím,“ řekl pan učitel a zvědavě si ho prohlížel... „Jděte si sednout na své místo.“ Augustin se k nám otočil s potměšilým úsměvem a s nahrbenými zády, tak jak to dělávají starší neukáznění žáci, když dostanou trest, chytil se rukou za hranu stolku a svezl se do lavice. „Vezmete si knihu, kterou vám určím,“ řekl pan učitel (všecky hlavy byly obráceny k Meaulnesovi), „než vaši spolužáci dopíší diktát.“ A třída opět pokračovala v práci. Meaulnes se chvílemi na mne ohlédl, ale jinak se díval do oken, za nimiž bylo vidět bílou, nehybnou a načechranou zahradu a pustá pole, kam se občas snesl havran. Ve třídě s rozžhavenými kamny bylo dusné vedro. Můj přítel se opřel lokty o stůl, hlavu si podepřel dlaněmi a chystal se číst. Dvakrát jsem si všiml, jak se mu klíží víčka, a byl jsem přesvědčen, že usne. „Chtěl bych si jít lehnout, pane učiteli,“ zvedl konečně ruku. „Nespál jsem tři noci.“ „Jděte!“ řekl pan učitel, jemuž šlo především o to, aby se vyhnul výstupu. Všechny hlavy byly zdviženy, všechna péra se zastavila. S lítostí jsme se za ním dívali, jak odchází, halenu na zádech zmuchlanou a boty zablácené. Jak se to dopoledne pomalu vleкло! K polednímu jsme zaslechl, že se náš cestovatel nahoře v mansardě chystá sejít dolů. Při obědě jsem ho našel sedícího vedle dědečka a babičky, nemluvných a zaražených. Když náštěnně hodiny odbíjely dvanáct, rozprchl se starší žáci i malí kluci venku po zasněženém dvoře a míhali se přede dveřmi jídelny jako stíny. Z toho oběda mi utkvělo v paměti jen velké ticho a nesmírné rozpaky. Všecko bylo jako z ledu: voskované plátno bez ubrusu, studené víno ve sklenkách, červenavé dlaždice, které studily do nohou... Aby uprchlíka nedohnali ke vzpouře, rozhodli se naši, že se ho na nic nebudou ptát. A on využil toho příměří a nepromluvil ani slovo. Konečně, když jsme dojedli moučník, mohli jsme oba vyrazit na dvůr. Školní dvůr odpoledne, se sněhem rozčvachtaným dřeváky..., zčernalý dvůr, na nějž při oblevě kapalo ze střechy krytého hřiště..., dvůr plný her a pronikavého křiku! Rozběhli jsme se s Meaulnesem podél domu. Dva tři naši přátelé z městečka nechali hru hrou a pustili se za námi; s rukama v kapsách a s rozmotanými šálami křičeli radostí a rozstříkovali dřeváky blátivou břečku. Avšak můj přítel rychle zamířil do velké třídy a já za ním. Stačil zavřít dveře právě včas, aby odrazil nápor pronásledovatelů. Rozlehl se ohlušující, zuřivý rámus, jak bušili do okenních tabulek a kopali dřeváky do prahu. Následoval náraz, který ohnul železnou traverzu dělicí obě dveří křídla. Ale Meaulnes nedbal, že by se mohl zranit o prasklý kroužek u kliky, a otočil klíčem v zámku. Obvykle jsme považovali takové opatření za velmi provokativní. V létě utíkali ti, co takhle zůstali za dveřmi, tryskem do zahrady a obvykle se jim podařilo vniknout dovnitř dřív, než ti ve třídě stačili pozavírat všechna okna. Ale teď byl prosinec a všude bylo zavřeno. Chvilí se napírali do dveří a pokřikovali na nás nadávky. Pak se k nám jeden po druhém obraceli zády a odcházeli se sklopenou hlavou, utahující si šály kolem krku. Ve třídě, vonící kaštany a kyselým vínem, byli jen dva žáci pověřeni úklidem, kteří přestavovali stolky. Zamířil jsem ke kamnům a minil jsem se tam líně vyhřívat, než začne odpolední vyučování, zatímco Meaulnes prohledával stolek pana učitele a lavice spolužáků. Brzy objevil malý atlas; zůstal s ním stát na stupínku, s lokty opřenými o katedru a s hlavou v dlaních, a horlivě v něm něco hledal. Chystal jsem se právě jít za ním – byl bych mu dal ruku kolem ramen a byli bychom spolu na mapě sledovali cestu, kterou vykonal –, když vtom se ozval prudký náraz, spojovací dveře z nižší třídy se rozlétly dokořán a na prahu se s vítězným povykem vynořil Jasmín Delouche a za ním další hoch z města a tři venkované. Některé z oken v nižší třídě bylo asi špatně zavřené, takže se jim podařilo je otevřít a naskákat dovnitř. Jasmín Delouche, ačkoli byl dost malé postavy, byl jeden z nejstarších žáků ve vyšším oddělení. Na Velkého Meaulnesa velmi žárlil, třebaže se tvářil jako jeho přítel. Než k nám přišel Augustin, byl vůdcem třídy on, Jasmín. Měl bledý, nevýrazný obličej a napomádané vlasy. Jako jediný syn vdovy Deloucheové, hostinské, dělal ze sebe dospělého a povýšeně papouškoval, co zaslechl od hráčů kulečnicku nebo pijáků vermutu. Když vešel, zvedl Meaulnes hlavu a s přimhouřenýma očima řekl chlapcům, kteří se strkali, aby se dostali blíže ke kamnům: „Tady člověk nemůže mít chvilku klidu.“ Jasmín cítil, že má v ostatních oporu, a odsekl mu se sklopenou hlavou: „Když se ti to nelíbí, mohl sis zůstat, kdes byl.“ Myslím, že Augustin byl v takovém stavu, kdy je člověk natolik unaven, že v něm snadno narůstá hněv a zaskočí ho tak, že se už nemůže ovládat. „Ty,“ Augustin lehce zbledl, napřímil se a zavřel atlas, „ty vypadneš první!“ Jasmín se ušklíbl. „Che! Snad si nemyslíš, že když jsi na tři dny utekl, že tu teď budeš poroučet?“ zvolal. A zatahoval do hádky i ostatní: „Ty nás odsud vyháňet nebudeš, abys věděl!“ Ale Meaulnes se už na něho vrhl. Zpočátku to byla jen tahanice. Rukávy studentských halen praskaly a páraly se ve švech. K Jasmínovi se připojil jen Martin, vesnický hoch, jeden z těch, co s ním přišli. „Necháš ho!“ supěl zuřivě a potřásl hlavou jako beran. Meaulnes ho divokým rozmachem odhodil, že letěl klorpýtavě a s roztaženýma rukama až doprostřed třídy. Pak uchopil jednou rukou Delouche za krk, druhou otevřel dveře a snažil se ho vyhodit ven. Jasmín se chytil lavic a vláčel nohy po dlaždicích, až jeho okované dřeváky skřípěly. Mezitím se vzb chopil Martin a vracel se pomalým, vypočítavým krokem, zuřivý a s bradou vysunutou dopředu... Meaulnes pustil Delouche, aby se vypořádal s tím pitomcem, a byl by se asi octl v nezáviděníhodném postavení, kdyby se nebyly otevřely dveře našeho bytu. Objevil se v nich pan učitel, ale než vešel, obrátil se ještě ke kuchyni a s kýmsi rozmlouval... Bitka rázem ustala. Ti, co se jí až do posledního okamžiku vyhnuli, rozestavili se kolem kamen se sklopenými hlavami. Meaulnes se posadil na své místo s rukávy nahoře roztrhanými a pomačkanými. A Jasmín, celý rozpálený a brunátný, vykřikoval těch pár

okamžiků, než se ozval úder pravítka, ohlašující začátek vyučování: „Teď s ním nebude k vydržení. Hraje si na chytrého... Myslí si asi, že nevíme, kde byl!“ „Blbče! Nevím to sám,“ odpověděl Meaulnes za nastalého ticha. Pak pokrčil rameny, sevřel hlavu do dlaní a pohroužil se do učení.

VII / Hedvábná vesta

Náš pokoj byl, jak už jsem řekl, vlastně velká mansarda. Napůl mansarda, napůl pokoj. V ostatních pokojích pomocných učitelů byla. normální okna, kdežto v tomhle byl bůhvíproč vikýř. Dveře se nedaly docela zavřít, drhly o podlahu. Když jsme večer přišli nahoru, chráníce rukou plamen svíčky, ohrožovaný tisícíprými průvany velkého stavení, pokaždé jsme se pokoušeli je zavřít a pokaždé jsme byli nuceni se toho vzdát. A celou noc jsme cítili, jak dovnitř proniká ticho tří podkrovních světnic a obklopuje nás. Zde jsme se zase s Augustinem sešli večer toho zimního dne. Zatímco já jsem jediným pohybem ruky stáhl všechno, co jsem měl na sobě, a hodil jsem to bez ladu a skladu na židli v záhlaví své postele, můj přítel se začal svlékat zvolna a mlčky. Ležel jsem už v železné posteli s kretonovými záclonkami, zdobenými hrozny a révovým listím, a pozoroval jsem ho. Střídavě si sedal na svou nízkou postel bez záclonek, střídavě se zase zvedal, přecházel sem tam a pomalu se dál svlékal. Svíčka, kterou postavil na malý proutěný stolek, vyrobený potulnými cikány, vrhala, na stěnu jeho komíhavý, obrovitý stín. Na rozdíl ode mne skládal a rozvěšoval školní šaty pečlivě, i když s nepřítomným, smutným výrazem. Zase ho v duchu vidím, jak odkládá na židli svůj těžký opasek; jak přehazuje přes opěradlo černou halenou, nepředstavitelně zmuchlanou a špinavou; jak odkládá zvláštní tmavomodrou kazajku, kterou nosil pod halenou; jak se ke mně otáčí zády a naklání se, aby ji pověsil přes dolní pelest... Ale když se opět vztyčil a obrátil ke mně, viděl jsem, že má na sobě místo vestičky s měděnými knoflíky, která patřila ke školní uniformě, zvláštní hedvábnou vestu, hluboko vykrojenou a zapínanou dole na řadu hustě vedle sebe umístěných perleťových knoflíků. Byl to oděv plný půvabné fantazie, jaký asi nosili mladíci, kteří tančili s našimi babičkami na plesech roku osmnáct set třicet. Pamatuji se, jak v tu chvíli vypadal – vytáhlý venkovský student, nakrátko ostříhaný, protože čepici pečlivě uložil na ostatní šatstvo, a s obličejem tak mladým, ale už tak mužným a energickým. Začal znovu přecházet po pokoji a přitom rozepínal tu zvláštní část oděvu, který mu nepatřil. Byl na něho zvláštní pohled, jak bez kabátu, v příliš krátkých kalhotách a v zablácených botách klade ruku na tu vestičku hodnou markýze. Sotva se jí dotkl, probral se prudce ze snění, otočil ke mně hlavu a znepokojeně se na mne podíval. Bylo mi trochu do smíchu. Usmál se zároveň se mnou a obličej se mu rozjasnil. Dodal jsem si odvahy a tiše se ho zeptal: „Řekni mi, co to je! Odkud ji máš?“ Avšak jeho úsměv zase hned pohasl. Přejel si dvakrát těžkou rukou po hlavě a znenadání, jako by nemohl odolat nějaké touze, natáhl si přes jemnou vestičku svou kazajku, pečlivě ji zapnul a přes ni oblékl zmačkanou halenou. Potom chvíli váhal a po očku se na mne díval... Nakonec se posadil na okraj lůžka, zul si boty, které hlučně dopadly na zem, a oblečený, jako voják při vyhlášení poplachu, se natáhl do postele a zhasil svíčku. K půlnoci jsem se najednou probudil. Meaulnes stál uprostřed pokoje s čepicí na hlavě a hledal něco na věšáku pláštěnku – a přehodil si ji přes ramena... V pokoji byla tma. Nerozptyloval ji ani jas obvykle vyzařovaný sněhem. V mrtvé zahradě a na střeše dul ostrý, ledový vítr. Nadzvedl jsem se a potichu jsem na něho zavolaal: „Meaulnesi! Ty zase odcházíš?“ Neodpověděl. Řekl jsem mu jako beze smyslu: „Dobrá, půjdu s tebou. Musíš mě vzít s sebou.“ A vyskočil jsem z postele. Přistoupil ke mně, vzal mě za paži, donutil mě, abych se posadil na pelest, a řekl mi: „Nejde to, Františku. Kdybych znal cestu, mohl bys jít se mnou. Ale musím ji napřed najít na mapě, a ne a ne se mi to podařit.“ „Tak tedy nemůžeš odejít?“ „Máš pravdu, bylo by to zbytečné,“ odpověděl a v hlase mu zazněla beznaděj. „Lehni si zase. Slibuji ti, že bez tebe neodejdu.“ A znovu začal přecházet sem tam po místnosti. Neodvažoval jsem se na něho promluvit. Chodil, zastavoval se a znovu se rozbíhal ještě rychleji, jako někdo, kdo v duchu hledá a třídí vzpomínky, konfrontuje je, srovnává, posuzuje a najednou má dojem, že našel, co hledal; pak opět ztratí nit a začíná pátrat znovu... A nebyla to jen tato jediná noc, kdy jsem byl probuzen hlukem jeho kroků a zastihl ho, jak bloudí v jednu hodinu ráno po pokoji a po celém podkroví – jako námořníci, kteří si nemohou odvyknout noční hlídkování a v obvyklou dobu ve svých bretaňských domcích vstanou, obléknou se a střeží pozemskou noc. Během ledna a v první půli února jsem byl takto vytržen ze spánku dvakrát nebo třikrát. Velký Meaulnes stál oblečen, zcela připraven na cestu, s pláštěnkou přes ramena, a chystal se odejít, ale pokaždé se na břehu toho tajemného kraje, kam jednou uprchl, zastavil a váhal. Ve chvíli, kdy měl odsunout zástrčku na dveřích ke schodišti a utéci kuchyňskými dveřmi, které by snadno otevřel, aniž by ho kdo slyšel, se znovu zarazil... A pak celé dlouhé noční hodiny horečně běhal po opuštěných podkrovních světničkách a přemýšlel.

Konečně jednou v noci kolem patnáctého února mi zlehka položil ruku na rameno a sám mě vzbudil. Celý ten den byl plný vzrušení. Meaulnes se úplně vzdal všech her s bývalými kamarády a během poslední odpolední přestávky zůstal sedět ve své lavici, pohroužený do rekonstrukce tajemného plánu, dlouze rozvažoval a ukazoval si prstem na mapě okolí Cheru. Mezi dvorem a třídou byl nepřetržitý rušný provoz. Dřeváky klapaly. Kluci se honili z jedné lavice do druhé, jediným skokem přeskakovali naráz několik lavic a katedru... Věděli dobře, že není radno přibližovat se k Meaulnesovi, když je tak zabrán do práce. Ale jak se přestávka protahovala, dva tři chlapci z městečka se k němu připlížili kočičím krokem a jakoby žertem mu nahlédli přes rameno. Jeden z nich šel dokonce tak daleko, že strčil ostatní na Augustina... Ten zhurta zavřel atlas, schoval plánek a vrhl se na nejbližšího chlapce, zatímco dvěma zbývajícím se podařilo utéci... Byl to zrovna ten protivný Giraudat, který hned začal fňukat a pokoušel se kopat, a když ho nakonec Meaulnes vyhodil ven, křičel na něho rozzuřeně: „Ty zbabělče jeden! To se nedivím, že jsou všichni proti tobě, že ti chtějí vyhlásit válku...“, a s spoustu urážek, na něž jsme odpovídali stejně, i když jsme vlastně pořádně nechápali, co tím chce říci. Já jsem křičel nejsilněji, protože jsem se postavil na Meaulnesovu stranu. Byla teď mezi námi jakási tichá dohoda. Slib, který mi dal, že mě vezme s sebou – aniž mi přitom řekl, jako pokaždé všichni ostatní, „že bych to neušel“

–, mě k němu připoutal navždy. Bez ustání jsem myslel na jeho tajemnou cestu. Byl jsem přesvědčen, že se tam setkal s nějakou dívkou. Byla určitě nekonečně krásnější než všechna děvčata od nás, krásnější než Jana, na niž jsme se dívali klíčovou dírkou do klášterní zahrady; a než Magdaléna, pekařova dcera, celá růžová a světloušá; a než Jenny, dcera kastelánky, která byla nádherná, ale šílená, a proto ji zavírali doma. V noci jistě myslel na nějakou dívku, jako románový hrdina. Rozhodl jsem se, že si dodám odvahy, a hned jak mě poprvé probudí, promluví s ním o tom. Odpoledne po této nové rvačce jsme spolu po čtvrté hodině uklízeli ze zahrady nářadí, rýče a lopaty, s nimiž se hloubily jámy, a vtom jsme uslyšeli na silnici křik. Byla to skupinka mladíků i menších kluků, kteří pochodovali ve čtyřstupech odměřeným krokem, jako dokonale sevřený útvar, vedeni Delouchem, Danielem, Giraudatem a ještě jedním, jehož jsme neznali. Zpozorovali nás a začali na nás povykovat jako paviáni. Tak tedy bylo celé městečko proti nám a připravovalo nějakou válečnou hru, z níž jsme my dva byli vyloučeni. Meaulnes složil v kůlně motyku a krumpáč, které nesl na rameni, a nepromluvil ani slovo... Ale o půlnoci jsem ucítil na paži jeho ruku a s trhnutím jsem se probudil. „Vstávej,“ řekl mi, „jdeme.“ „Už znáš celou cestu, až do konce?“ „Znám podstatnou část. Zbytek musíme najít,“ pronesl se zaťatými zuby. „Poslouchej, Meaulnesi,“ posadil jsem se na posteli. „Poslouchej, co ti řeknu. Můžeme udělat jen jednu věc: jít podle tvého plánu a hledat ve dne ten kousek cesty, co nám chybí.“ „Ale právě ten kousek je odsud hrozně daleko.“ „Tak tam pojedeme v létě vozem, až budou delší dny.“ Nastalo dlouhé ticho svědčící o tom, že s tím souhlasí. „Když budeme spolu hledat tu dívku, kterou miluješ, Meaulnesi,“ dodal jsem potom, „řekni mi, kdo to je, pověz mi něco o ní.“ Posadil se v nohách mé postele. V šeru jsem viděl jeho schýlenou hlavu, zkřížené ruce a vystrčená kolena. Hluboce se nadechl jako někdo, kdo se dlouho trápil a teď se konečně odhodlal někomu se ze svého tajemství vyprávět. VIII / Dobrodružství

Té noci mi můj přítel nepověděl všechno, co ho na té cestě potkalo. A i když se ve dnech beznaděje, o nichž se ještě zmíním, rozhodl svěřit mi všechno, zůstalo to dlouho velkým tajemstvím našeho dospívání. Avšak dnes, kdy je všemu konec, kdy z tolika hoře i z tolika štěstí zbyl jen prach, mohu o jeho neobyčejném dobrodružství vyprávět. V tom mrazivém čase o půl druhé odpoledne pobízel Meaulnes na silnici k Vierzonu kobyliku k rychlejšímu klusu, neboť si byl vědom, že nemá žádný velký náskok. Zpočátku nemyslel na nic jiného než na to, jak se pobaví naším překvapením, až ke čtvrté hodině přiveze v kočárku dědečka a babičku Charpentierovy. V té chvíli jistě neměl jiný záměr. Ponenáhlu jím však začala pronikat zima, a tak si zabalil nohy do pokrývky, kterou napřed odmítl, ale kterou mu lidé z Krásné hvězdy proti jeho vůli přece jen dali do vozu. Ve dvě hodiny projel La Motte. Nebyl nikdy v tom kraji v době vyučování a pobavilo ho vidět to městečko tak vylidněné a ospalé. Nanejdříve se tu a tam zvedla záclonka a odhalila zvědavou hlavu některé hospodyňky. Když vyjížděl z La Motte, zaváhal u školní budovy mezi dvěma cestami a měl pocit, jako by si vzpomínal, že do Vierzonu se má jet nalevo. Nebyl tam nikdo, kdo by mu poradil. Pobídl kobyliku ke klusu po silnici, jež se od toho místa zužovala a byla, špatně udržovaná. Chvilí jel podél jedlového lesa, až konečně potkal formana. Přiložil si ruce k ústům a zavolal na něho, je-li správně na silnici k Vierzonu. Kobylika škubla opatěmi a běžela dál. Forman zřejmě nerozuměl, nač se ho Meaulnes ptá, a tak něco vykřikl a neurčitě mávl rukou, a Meaulnes pokračoval nazdařbůh v cestě. Před ním se opět rozkládala, širá zledovatělá krajina, jednotvárná a nezajímavá; jen občas vzlétla straka, vyplašená vozem, a usadila se o kus dál, na jilmu zbaveném koruny. Náš cestovatel si přehodil přes rameno velkou příkrývku jako pláštěnku, nohy natáhl před sebe, loktem se opřel o postranici a patrně si delší dobu zdříml. ... Když se chladem, který pronikal i pod příkrývku, opět probral, zpozoroval, že se krajina změnila. Už to nebyly ty daleké obzory, to nesmírné bílé nebe, v němž se ztrácel zrak, nýbrž malé loučky, dosud zelené a obehnané vysokými ohradami. Vpravo i vlevo tekla v příkopech pod ledem voda. Všechno svědčilo o blízkosti nějaké řeky. A místo silnice zbyla, mezi vysokými ploty jen úzká vymletá cesta. Kobylika už hodnou chvíli neklusala. Meaulnes ji chtěl prasknutím biče přimět k větší živosti, ale ona pokračovala, dál neobyčejně zvolna. Meaulnes se chytil rukama kozlíku, aby se na ni mohl podívat ze strany, a zjistil, že na zadní nohu kulhá. Velmi znepokojen seskočil rychle na zem. „Takhle nedojedeme k vlaku do Vierzonu nikdy,“ posteskl si tiše. Neodvažoval se přiznat si skutečnost, která ho trápila nejvíce – že totiž možná zabloudil a že už nejsou na vierzonské silnici. Dlouho zkoumal nohu zvířete, ale nenašel na ní ani stopu po zranění. Kobylika byla postrašena, a sotva se jí Meaulnes chtěl dotknout, zvedala nohu a tloukla do země těžkým, nemotorným kopytem. Nakonec pochopil, že má v kopytu jen oblázek. Jako člověk, který umí dobře zacházet s domácími zvířaty sedl si na bobek a pokoušel se levačkou chytit její pravou nohu a sevřít ji mezi kolena, ale vůz mu v tom překážel. Po dvou pokusech se kůň vyprostil a popojel o několik metrů. Stupátko uhodilo Augustina do hlavy a kolo ho poranilo na koleně. Meaulnes se zatvrdil a umíněně pokračoval, až nakonec nad bázlivým zvířetem zvítězil; avšak oblázek vězel tak hluboko, že Meaulnes musel vytáhnout kudlu, aby se k němu dostal. Když byl hotov a konečně zvedl hlavu, zemdlý a s mžitkami před očima, s hrůzou zpozoroval, že se stmívá... Kdokoliv jiný než Meaulnes by se okamžitě vrátil touž cestou. Byl to jediný způsob, jak nezabloudit ještě víc. Avšak Meaulnes usoudil, že je teď už zřejmě velmi daleko od La Motte. Kromě toho, zatímco spal, mohla kobylika odbočit jiným směrem. Ostatně tato cesta musí nakonec vést do nějaké vesnice... Domysleli si k tomu ještě, že když ten velký chlapec kladl nohu na stupátko – a nedočkavá kobylika už tahala za opratě –, cítil, jak v něm roste zoufalá touha dát svému výletu nějaký cíl, navzdory všem překážkám někam dojet. Popohnal kobyliku bičem, ta poskočila a rozběhla se rychlým klusem. Tma houstla. Na rozbrázděné cestě nebylo víc místa než pro jediný vůz. Občas se do kola zamotala suchá větev z živého plotu a se suchým praskotem se lámala... Když už byla úplná tma, vzpomněl si Meaulnes na naši jídelnu v Sainte-Agathe, kde jsme už v tu hodinu měli být všichni pohromadě, a srdce se mu sevřelo. Potom dostal zlost. A nakonec se ho zmocnila pýcha a nesmírná radost, že se mu bezděky podařilo uprchnout...

IX / Zastávka na cestě

Náhle kůň zpomalil chůzi, jako by ve tmě o něco zakopl; Meaulnes viděl, jak dvakrát sklonil hlavu a zase ji zvedl. Vtom se zastavil docela, s nozdrami u země, a zdálo se, jako by něco chlemtal. U jeho nohou bylo slyšet šplouchání vody. Cestu přetínal potok. V létě tu zřejmě byl brod. Ale v této době byl proud tak silný, že potok nezamrzl, a bylo nebezpečné pouštět se dál. Meaulnes lehce zatáhl za opratě, aby popojeli o několik kroků zpět, a vztyčil se na voze, nevěda co dělat. Tu zahlédl mezi větvemi světlo. Od silnice je dělily jen dvě nebo tři louky... Augustin sestoupil z vozu, vedl kobyliku nazpátek a promlouval k ní, uklidňoval ji, aby přestala tak divoce, vyděšeně házet hlavou: „No tak, no tak, stará! No tak! Dál už nepojedeme. Hned se dovíme, kam jsme se to dostali.“ Odstrčil poodsunutou závoru na ohradě, která oddělovala louku od cesty, a zabočil tam se svým spřežením. Jeho kroky se bořily do měkké trávy. Vůz tiše drkotal. Šel s hlavou opřenou o hlavu koně, cítil jeho teplo a jeho ostrý dech... Dovedl ho až na konec louky a přehodil mu přes záda příkrývku. Když pak rozhrnul větev živého plotu, spatřil znovu světlo, patrně z nějakého domu na samotě. Musel se však ještě přebrodit přes tři louky, přeskočit zrádný potůček, v němž si málem zmáchal obě nohy... Konečně poslední skok z náspu, a byl na dvoře venkovského domu. V chlívkou chrochtal vepř. Při zvuku kroků na zmrzlé zemi se zuřivě rozštěkal pes. Jedno křídlo dveří bylo otevřeno a světlo, které Meaulnes viděl, vydávala polena hořící v krbu. Jiné světlo než od ohně tu nebylo. Jakási prostá žena v domě se zvedla a přistoupila ke dveřím a nezdálo se, že by se třebas jen trochu zalekla. Bicí hodiny v tu chvíli právě odbily půl sedmé. „Odpusťte mi to, paní,“ pronesl dlouhán, „ale bojím se, že jsem vám šlápl do chryzantém.“ Žena tu stála s miskou v ruce a prohlížela si ho. „No pravda,“ řekla, „na dvoře je tma tmoucí a člověk nevidí, kam stoupne.“ Chvilí bylo ticho a Meaulnes stál a prohlížel si stěny, polepené obrázkovými časopisy jako v hospodě, a stůl, na němž ležel mužský klobouk. „Hospodář není doma?“ zeptal se a posadil se. „Hned se vrátí,“ odpověděla žena už s důvěrou. „Šel pro dřevo.“ „Ne že bych ho potřeboval,“ pokračoval mladík a přitáhl si židli blíž k ohni. „Je nás tu několik na čekání. Přišel jsem vás požádat, jestli byste nám nemohla přenechat kousek chleba.“ Velký Meaulnes věděl, že s venkovskými lidmi, a zvláště na samotě, se musí mluvit velmi opatrně, ba dokonce diplomaticky, a hlavně se jim nikdy nesmí dát najevo, že člověk není z kraje. „Chleba? opakovala. „Ten vám bohužel dát nemůžeme. Pekař přijíždí každé úterý, ale dnes zrovna nepříje...“ Augustina, který chvíli doufal, že je tu nablízku nějaká vesnice, to vyděsilo. „Pekař? Odkud?“ „No přece pekař z Vieux-Nançay,“ odpověděla žena udiveně. „Jak daleko je to odsud do Vieux-Nançay?“ vyptával se Meaulnes čím dál tím neklidněji. „Jak je to po silnici, to vám přesně neřeknu. Ale zkratkou je to tři a půl hodiny.“ A jala se vyprávět, že tam slouží její dcera, že za ní chodí pěšky na návštěvu každou první neděli v měsíci a že její paní... Meaulnes ji přerušil, celý zničený: „Vieux-Nançay je tedy nejbližší obec?“ „Ne, to jsou Landes, pět kilometrů odsud. A tam není ani kupec, ani pekař. Jedině na svatého Martina se tam každý rok koná malá pouť.“ O nějakých Landes Meaulnes nikdy předtím neslyšel. Viděl, že zabloudil tak důkladně, až ho to téměř pobavilo. Avšak žena, která se až dosud zabývala mytím misky v dřezu, se obrátila, a teď se začala zvědavě vyptávat zase ona, dívajíc se mu upřeně do obličeje. „Vy tedy nejste odsud?“ řekla pomalu.

V tom okamžiku se objevil ve dveřích starý vesničan s náručí dříví a hodil je na dlaždice. Žena mu velmi hlasitě, jako by byl nahluchlý, vysvětlila, co tu pohledává ten mladý pán. „Není nic snazšího,“ řekl prostě. „Ale pojdte blíž, pane. Takhle se neohřejete.“ Za okamžik už spolu seděli u krbu. Starý lálal chrastí, aby je mohl přikládat do ohně, a Meaulnes pil z krajáče mléka a přikusoval chléb, který mu dali. Náš poutník byl celý šťastný, že se po tolika nesnázích octl v tomto skromném domě; měl za to, že tím jeho povedená dobrodružství končí, a dělal si už plány, jak se sem jednou vypraví s kamarády navštívit ty hodné lidi. Netušil, že je to jen krátká zastávka, že se brzy zase vydá dál. Potom je požádal, aby ho dovedli na cestu k La Motte. A vracaje se částečně k pravdě, vypravoval jim, že se s vozem odtrhl od ostatních lovců a že docela zabloudil. Muž se ženou tak naléhali, aby u nich zůstal přes noc a pokračoval v cestě až ráno za světla, že Meaulnes nakonec souhlasil a šel hledat kobyly, aby ji dovedl do stáje. „Dejte pozor na jámy na stezce,“ řekl mu ještě muž... Meaulnes se neodvážil přiznat, že nepřišel po té jejich „stezce“. Byl skoro v pokušení požádat toho dobrého člověka, aby ho doprovodil. Vteřinu váhal na prahu a byl tak nerozhodný, že se málem zapotácel. Nakonec však vykročil do temného dvora.

X / Ovčinec

Aby se lépe orientoval, vyšplhal na násep, z něhož prve seskočil. Pomalu a obtížně, jako při cestě tam, se prodíral mezi vysokými travinami, potůčky a ohradami z vrbového proutí a hledal tak dlouho, až došel na konec louky, kde nechal své spřežení. Ale vůz už tam nebyl... S pocitem, že se mu hlava rozskočí, zůstal nehybně stát a snažil se naslouchat nočním zvukům, doufaje, že co nevidět uslyší někde nedaleko zvonit rolničku na koňské ohlávce. Nic... Obešel louku. Závoru v ohradě byla napůl odstrčená, napůl vyvrácená, jako by přes ni přejelo kolo vozu. Tudy asi kobyly sama utekla. Vrátil se na silnici a po několika krocích se mu nohy zamotaly do příkrývky, která zřejmě sklouzla z koně na zem. Vyvodil z toho, že se zvíře pustilo tímto směrem. Dal se do běhu. Nemyslel na nic, ovládný jen neústupnou, zuřivou vůlí dohonit svůj vůz, a v zajetí té zběsilé touhy, podobné strachu, utíkal a utíkal... Krev se mu nahrnula do obličeje, nohy klopýtaly v hlubokých kolejích vyježděných na cestě. V zatáčkách narážel v té naprosté tmě do živého plotu, a protože byl příliš unaven, aby se mohl včas zarazit, padal do trní s rukama nataženými před sebe a rozdíral si je, aby si chránil obličej. Občas se zastavoval a naslouchal – a pak zase běžel dál. Najednou se mu zazdalo, že slyší hrkot vozu. Ale byla to jen nějaká kára, drkotala kdesi velmi daleko vlevo na silnici... Jednu chvíli ho tak rozbolelo koleno, zraněné stupátkem, že se musel zastavit s nohou celou strnulou... Jak tak stál, napadlo ho, že jestli kobyly neběžela prudkým klusem, byl by ji už dávno dohonil. Řekl si tedy, že se vůz nemůže jen tak ztratit a že ho někdo jistě najde. A tak se nakonec vracel po svých stopách, ale stěží se vlekl, vyčerpaný a zlostí bez sebe. Konečně měl dojem, že je zase v končinách, odkud vyšel, a brzy poté spatřil světlo domu, který hledal. Od plotu vybíhala cestička a ztrácela se v dáli.

To je ta stezka, co o ní mluvil starý, řekl si Augustin. A pustil se po ní, šťasten, že už nemusí přelézat ploty a drápat se do svahů. Po chvíli stezka zahýbala doleva a světlo uklouzlo vpravo. Meaulnes pospíchal, aby už byl co nejdříve v té prosté chaloupce, a tak když se octl na křižovatce, zabočil bez rozmyšlení na cestu, která, jak se zdálo, vedla přímo k domu. Avšak sotva po ní ušel deset kroků, světlo zmizelo, buď že je zakryl plot, nebo že venkované, unaveni čekáním, zavřeli dveře. Augustin statečně rázoval přes pole a krácel stále rovně tím směrem, kde ještě před chvílí zářilo světlo. Pak přešel další ohradu a octl se na další stezce... Tak Velký Meaulnes poněnáhu ztrácel své vlastní stopy a zpětrhávalo se pouto, které ho pojilo s těmi, jež krátce předtím opustil. Uondaný, téměř na pokraji sil, rozhodl se ve své beznaději, že bude sledovat stezku až na konec. Po stu krocích ústila do šedivé louky, na níž se tu a tam rýsovaly nějaké stíny patrně jalovce – a v dolíku temné stavení. Meaulnes k němu zamířil. Byla to vlastně jen jakási velká krytá ohrada pro dobytek nebo opuštěný ovčinec. Dveře se zaúpěním povolily. Když prudký vítr rozehnal mraky, pronikalo mezi prkny ohrady měsíční světlo. Páchlo to tu plísni. Meaulnes už dál nehledal a natáhl se do vlhké slámy, loket na zemi a hlavu opřenou o ruku. Odložil opasek a schoulil se v haleně do klubička, s nohama přitáženými k břichu. Myslil přitom na koňskou houni, kterou nechal na cestě, a cítil se tak nešťasten a měl sám na sebe takovou zlost, že měl pláč na krajíčku... Pokusil se tedy myslet na něco jiného. Promrzlý do morku kostí vzpomněl si na jeden sen, či spíše vidění, které měl jako docela malé dítě a o němž nikdy nikomu neřekl: Jednou ráno, místo aby se probudil ve svém pokoji, kde visely jeho kalhoty a kabát, octl se v dlouhé zelené místnosti, jejíž čalouny připomínaly listoví. V tom pokoji se linulo tak sladké světlo, až se zdálo, že se dá pít. U prvního okna seděla zády k němu jakási dívka a šila; vypadalo to, jako by čekala, až se vzbudí... Neměl sílu vyklouznout z lůžka a projít se po tom kouzelném příbytku. Znovu usnul... Ale příště, přísahal si, určitě vstane. Snad hned zítra ráno!...

XI / Tajemné panství

Sotva se začalo rozednívat, vydal se znovu na cestu. Avšak oteklé koleno ho bolelo; byla to bolest tak prudká, že se musel co chvíli zastavit a sednout si. Ke všemu se octl na neopuštěnějším místě z celé Sologne. Od rána spatřil na obzoru jen jedinou pasačku, jak shání své stádo. Marně na ni halekal a pokoušel se běžet – zmizela, ani ho neslyšela. Přesto šel dál tímž směrem, zoufale pomalu... Nikde ani střecha, ani živáček. Dokonce ani křik ibisa hnědého v rákosí na bažinách. A nad tou velebnou samotou zářilo prosincové slunce, jasné a mrazivé. Mohly být asi tři hodiny odpoledne, když konečně uviděl nad jedlovým lesem hrot šedé vížky. Nějaký opuštěný zámeček, řekl si, nebo prázdný holubník!... A šel dál svou cestou, ani nezrychlil krok. V ohybu lesa se mezi dvěma bílými sloupky otvírala alej a Meaulnes se po ní pustil. Sotva ušel pár kroků, překvapeně se zastavil, zaplaven nevysvětlitelným vzrušením. Potom však přece jen pokračoval v chůzi tímž unaveným krokem, ledový vítr mu chvílemi vyřázel dech a rty mu popukaly. Přitom však mu dodávala síl jakási zvláštní spokojenost, dokonalý, téměř opojný klid a jistota, že je u cíle a že teď ho čeká už jen štěstí. Připadalo mu to jako kdysi dávno, v předvečer velkých letních svátků. Tehdy mívával pocit, že omdlí, když po setmění stavěli v ulicích městečka jedle a okno jeho pokoje se zastřelo větvemi. Taková radost, říkal si, jen proto, že se blíží k tomu starému holubníku, kde není nic než sovy a průvan... Zastavil se, rozmrzelý sám na sebe, a v duchu se ptal, zda by nebylo lépe se vrátit a vydat se do nejbližší vesnice. Chvíli o tom se skloněnou hlavou uvažoval a tu si všiml, že alej je zametena stejnými, širokými tahy, jako se to dělávalo u nich doma o svátcích. Stál na cestě, která se podobala hlavní ulici v La Ferté ráno v den Nanebevzetí Panny Marie. V ohbí aleje uviděl skupinku slavnostně oblečených lidí, kteří v tanci vířili prach jako někdy uprostřed června, a když ho zahlédli, netvářili se nijak překvapeně. Že by na takové samotě byla slavnost? divil se. Když došel k první zatáčce, zaslechl šum blížících se hlasů. Uskočil stranou do hustých jedlí, zatajil dech a naslouchal. Byly to děti. Jedno z nich, patrně holčička, mluvilo tak moudrým a rozšafným tónem, že se Meaulnes, ačkoli nevěděl, oč jde, nemohl ubránit úsměvu. „Mám strach jenom z jedné věci,“ řikala, „a to jsou koně. Nikdo například nezabrání Danielovi, aby nevylezl na toho velkého žlutého poníka!“ „Nikdy mi v tom nikdo nezabrání!“ opakoval po ní hoch posměšným hlasem. „Copak nemáme dovoleno dělat všechno, nač si vzpomene?“ „Můžeme si dokonce i ublížit, když se nám zlíbí...“ Hlasy se vzdalovaly, ale vtom už se blížila další skupina dětí. „Jestli bude zítra ráno roztáhlý led,“ řikala malá holčička, „projedeme se na lodi.“ „Myslíš, že nám to dovolí?“ ptala se druhá. „Copak nevíte, že si můžeme uspořádat slavnost úplně podle svého?“ „A co když se dnes večer vrátí Franz se svou nevěstou?“ „No a co by bylo? Udělá, co budeme chtít!...“

Zřejmě se tu slaví svatba, pomyslel si Augustin. Ale jak to, že tu o všem rozhodují děti?... Podivné panství! Chystal se vystoupit z úkrytu a zeptat se, kde by tu dostal jíst a pít. Vyklonil se z houští a viděl, jak se poslední skupinka vzdaluje. Byly to holčičky v rovných šatech, dlouhých až po kolena. Měly hezounké klobouky s pentlemi. Vzadu na krk každé splývalo bílé pero. Jedna z nich byla pootočena k němu a lehce předkloněná naslouchala přítelkyni, která jí něco důrazně, se vztyčeným prstem vysvětlovala. Polekal bych je, uvědomil si Meaulnes, když se podíval na svou roztrhanou halenu a neobvyklý studentský opasek ze Sainte-Agathe. Ze strachu, aby ho děti nepotkaly, až se budou vracet alejí, pokračoval v cestě mezi jedlemi a mířil k „holubníku“; ani příliš nepřemýšlel o tom, co by tam vlastně mohl chtít. Brzy ho na kraji lesa zastavila zídka porostlá mechem. Za ní, mezi zdí a hospodářskými budovami zámku, se táhl dlouhý, úzký dvůr, celý zastavěný povozy jako v zájezdním hostinci při výročním trhu. Byla tam vozidla všech druhů a tvarů: lehké malé čtyřmístné vozy s ojei třícími do vzduchu; široké vozy s lavicemi; staromódní bourbonské kočáry s okrasnými lištami, a dokonce i staré cestovní landaury s otevřenými okny. Obává se, aby nebyl spatřen, zůstal Meaulnes schován mezi stromy a pozoroval ten ruch. Vtom si povšiml, že na druhé straně dvora, právě kousek nad kozlíkem vysokého vozu s lavicemi, je v jednom přístavku pootevřené okno... Věčně zavřené okenice ve stájích, jak je vidáváme na panstvích, měly zajišťovat dvě železné závory, ale čas je rozpečetil. Vlezu tam, řekl si Augustin, vyspím se v seně a časně ráno odejdu, aniž bych nahlal strach těm hezkým malým děvčátkům. S námahou – protože mu zraněné

koleno působilo bolest – přelezl zeď a skákal z jednoho vozu na druhý, z vozu s lavicemi na střeche cestovního kočáru, až se dostal k oknu a bez hluku je otevřel jako dveře. Neoctl se v seníku, jak předpokládal, nýbrž v prostorném pokoji s nízkým stropem, který zřejmě sloužil jako ložnice. V pološeru zimního dopoledne bylo vidět, že na stole, na krbu, a dokonce i na křeslech se kupí všelijaké cenné předměty, velké vázy, starodávné zbraně. V pozadí pokoje splývala záclona zakrývající alkovnu. Meaulnes zavřel okno, jednak kvůli zimě, jednak z opatrnosti, aby ho nezahlédl někdo zvenčí. Šel odhrnout záclonu v pozadí pokoje a objevil velké nízké lůžko, zavalené starými knihami se zlatými ořizkami, loutnami s přetřhanými strunami, s ozdobnými svícní, naházenými na sebe bez ladu a skladu. Odstrčil ty věci do kouta alkovny a natáhl se na lože, aby si odpočinul a mohl trochu přemýšlet o podivném dobrodružství, do něhož zabředl. Na zámku panovalo hluboké ticho. Jen chvílemi bylo slyšet skučení prosincového vichru. Jak tak ležel natažen a uvažoval, začal se Meaulnes nakonec ptát sám sebe, zda to navzdory všem těm zvláštním setkáním, navzdory hlasům dětí v aleji a hluku vozidel na dvoře přece jen není, jak se dříve domníval, jen starobylé stavení, opuštěné uprostřed zimní samoty. Vtom měl dojem, jako by k němu vítr zavál úryvek nějaké vzdálené hudby. Bylo to jako vzpomínka plná půvabu a lítosti. Připomnělo mu to dobu, kdy jeho maminka, ještě mladá, usedala odpoledne v salóně ke klavíru, a on stál mlčky za dvěma vedoucími na zahradu a poslouchal ji až do setmění... Vypadá to, jako by tu někde někdo hrál na klavír, napadlo mu. Avšak nechal tu otázku bez odpovědi a zmožený únavou v okamžiku usnul.

XII / Wellingtonův pokoj

Když se probudil, byla noc. Zkřehlý zimou obracel se a převaloval na posteli, až si shrnul a zmačkal svou černou halenu. Slabé, sinavé světlo skrápělo závěs u alkovny. Meaulnes se posadil na lůžko a vystrčil hlavu mezi záclonami. Kdosi otevřel okno a pověsil do výklenku u něho dva zelené lampióny. Sotva se však Meaulnes stačil trochu porozhlédnout, zaslechl na schodech tlumené kroky a tichou rozmluvu. Uskočil zpátky do alkovny a jeho okované boty rozezvučely jeden z bronzových předmětů, které odstrčil ke zdi. Na chvíli rozčileně zatajil dech. Kroky se přiblížily a do místnosti vklouzly dva stíny. „Nedělej rámus,“ řekl jeden. „Ale co!“ namítl druhý, „než se vzbudí, máme dost času!“ „Připravil jsi mu pokoj?“ „No samo sebou, jako ostatním.“ Otevřeným oknem začloulal vítr. „Koukej,“ řekl první, „dokonce jsi ani nezavřel okno. Vítr už zhasil jeden lampión. Musí se zase rozsvítit.“ „Nač?“ odpověděl druhý, jako by se ho najednou zmocnila lenost a pocit marnosti. „K čemu máme svítit do polí, skoro by se dalo říct do pouště? Vždyť to nikdo neuvidí.“ „Jak to nikdo? V noci přece ještě přijedou lidé! Budou ve vozech na silnici rádi, když uvidí naše světla.“ Meaulnes slyšel škrtnutí zápalky. Chlapík, který právě mluvil a který vypadal jako šéf, pokračoval rozjímavým hlasem jako Shakespearův hrobník: „Do Wellingtonova pokoje dáš zelené lampióny. Byl bys tam určitě klidně dal červené... Nevyznáš se v tom o nic víc než já!“ Ticho. „...Wellington, to byl Američan? No tak! Je snad zelená americká barva? Ty bys to měl vědět, ty jsi jako komediant hodně cestoval!“ „Cha, cha,“ zasmál se „komediant“, „cestoval? No ano, cestoval jsem, ale nic jsem neviděl. Co chceš vidět z maringotky?“ Meaulnes opatrně vyhlédl mezi záclonami. Pokyny dával tlustý holohlavý muž, zahalený do objemné peleríny. V ruce měl dlouhé bidlo a na něm zavěšené pestrobarevné lampióny. Seděl, nohu přehozenou přes nohu, a poklidně se díval, jak jeho druh pracuje. Zato komediant vypadal tak zbědovaně, jak jen si člověk může představit. Byl velký, vyzábělý a celý se třásl; bezbarvé, kalné oči a knír spadající na bezzubá ústa připomínaly rozmáčenou tvář utopence na dlaždicích márnice. Byl bez kabátu a drkotál zuby. Svými slovy, ba i pohyby vyjadřoval naprosté pohrdání vlastní osobou. Po chvíli přemýšlení, hořkého i směšného zároveň, přistoupil ke svému společníkovi, rozhodil rukama a svěřil mu: „Chceš, abych ti něco řekl?... Nedovedu pochopit, proč si museli za sluhy na téhle slavnosti vybrat zrovna takové ohyzdné ubožáky, jako jsme my. To jsem ti chtěl říct!...“ Ale tlustý och nevěnoval těm hlubokomyslným úvahám pozornost a dál sledoval jeho práci, zíval a funěl, nohu přes nohu, a nakonec se zvedl, hodil si bidlo na rameno a na odchodu ho vybídl: „Tak do toho! Je nejvyšší čas, abychom se převlékli k večeri!“ Komediant šel za ním, ale když měl alkovnu, několikrát se uklonil a posměšně se přitom pitvořil: „Pane Spáči, můžete se už probudit a převléci se za markýze, i když jste třeba stejný chudšas jako já. A pak sejdete dolů na maškarní ples, protože takový je rozmar těch panáček a malých slečinek.“ Naposledy se uklonil a dodal s jarmarečním krasořečnictvím: „Náš přítel Maloyau, vyslanec v kuchyni, bude představovat harlekýna a váš uctivý služebník velkého pierota.“

XIII / Podivuhodná slavnost

Sotva odešli, vystoupil Meaulnes z úkrytu. Měl nohy jako z ledu a ztuhlé klouby. Byl však odpočínutý a zdálo se, že i koleno se zhojilo. Jít dolů na večeri, pomyslně si, to určitě nezmeškám. Budu prostě jeden z pozvaných, jehož jméno zapomněli. Ostatně nejsem tu žádný vetřelec. Je nad slunce jasnější, že pan Maloyau a jeho společník mě očekávali... Když vykročil z černé tmy alkovny, mohl dost zřetelně rozeznat všechny předměty v pokoji osvětleném zelenými lampióny. Komediant pokoj „připravil“. Na věšácích visely kabáty. Na těžkém toaletním stole s prasklou mramorovou deskou byly rozloženy věci potřebné k tomu, aby se z mladíka, který strávil předešlou noc v opuštěném ovčinci, stal švihák. Na krbu ležely zápalky a vedle nich velká louč. Jen na vyčištění parket se zapomnělo a Meaulnes cítil, jak mu pod nohama vrže písek a rozdrcená omítka. Znovu měl pocit, jako by byl v domě dávno opuštěném... Cestou ke krbu málem zakopl o pyramidu velkých i malých kartónových krabic. Natáhl ruku, zapálil svíčku, zvedl víka a sklonil se, aby se podíval dovnitř. V krabicích byly oděvy mladých mužů z dávných dob, redingoty s vysokými sametovými límci, jemné, hluboko vykrojené vestičky, nekonečné množství bílých kravat a lakových botek ze začátku století. Neodvážil se ničeho dotknout ani konečkem prstů, ale pak se rozechvěle okartáčoval, přehodil si přes školní halenu jeden z těch velkých plášťů, zvedl plisovaný límec, okované boty vyměnil za jemné lakové střevice a chystal se, že půjde dolů bez klobouku. Aniž koho potkal, sestoupil po dřevěném schodišti do kouta tmavého dvora. Ovanul ho mrazivý dech noci a

ohrnul mu šos kabátu. Obloha byla dosti jasná, takže si Meaulnes po několika krocích mohl učinit představu o rozložení zámku. Stál nyní na malém dvorku, obklopeném hospodářskými budovami. Všechno se tu zdálo staré a polozbořené. Schodiště ústila do otevřených otvorů, protože dveře byly dávno odneseny; nikdo také nenahrazoval rozbitá skla, v oknech, místo nich zely ve zdech černé díry. A přesto měly všechny ty budovy tajemný sváteční vzhled. Neurčité barevné odlesky poletovaly v přízemních pokojích, kde patrně také, na straně vedoucí do polí, rozžehli lampióny. Země byla zametena, rozbujelá tráva vytrhána. A konečně, když se Meaulnes pozorněji zaposlouchal, měl dojem, že slyší cosi jako zpěv, snad hlasy dětí a mládežských dívek, nesoucí se z těch nezřetelných domů, kde vítá cloumal větve před růžovými, zelenými a modrými obdélníky oken. Stál tam v tom velkém plášti jako lovec a předkloněn naslouchal, když vtom z vedlejšího stavení, jež vypadalo jako opuštěné, vyšel podivný malý panáček. Měl nezvykle vysoký cylindr, který se v noci leskl, jako by byl ze stříbra, šaty s vysokým límcem, který mu stoupal až do vlasů, vestu s hlubokým výstřihem a kalhoty s podpěnkami... Tento elegán, jemuž mohlo být asi patnáct let, kráčel po špičkách, jako by ho nadzvedaly ty gumičky od kalhot, ale přitom šel neuvěřitelně rychle. Ani se nezastavil, v chůzi mechanicky pozdravil Meaulnesa hlubokou úklonou a zmizel ve tmě směrem k hlavní budově – statku, zámku nebo opatství –, jejíž věžička ukazovala odpoledne Augustinovi cestu. Po krátkém váhání přizpůsobil náš hrdina svůj krok chůzi podivuhodného človíčka. Přešli spolu jakési prostranství napůl dvůr, napůl zahradu –, protáhli se mezi křovím, obešli rybníček obehnaný plotem a studnu, a nakonec se octli na prahu hlavní budovy. Těžké dřevěné dveře, nahore zaoblené a pobité hřeby jako na faře, byly pootevřené. Elegán v nich zmizel. Meaulnes ho následoval a hned při prvních krocích v chodbě měl pocit – třebaže nikoho neviděl –, že je obklopen smíchem, zpěvem, výkřiky a honičkami. Na konci této chodby vedla jiná, kolmo na ni. Meaulnes se rozmýšlel, má-li jít až na konec, nebo raději otevřít některé z dveří, za nimiž bylo slyšet směsici hlasů, když vtom uviděl dvě honící se dívky. Rozběhl se za nimi ve svých lehkých střevících potichu jako kočka, aby je dohonil a podíval se na ně. Hluk otvíraných dveří, pod velkými čepci s pentlemi dvě patnáctileté tvářičky, které večerním chladem a honičkou celé zrůžověly, a pak vše najednou mizí v prudkém přívalu světla. Chvilku ve hře krouží jedna kolem druhé; jejich široké, nadýchané sukýnky se zvedají a vzdouvají; je vidět krajkou dlouhých, směšných kalhotek; pak se obě zatočí, vejdou spolu do pokoje a zavrou za sebou dveře. Meaulnes na okamžik zůstane oslněn a tápe v černé chodbě. Teď se bojí, aby ho někdo nepřekvapil. Vypadá tak nerozhodně a nejistě, že by ho bezpochyby považovali za zloděje. Chce se otočit a rázně zamířit k východu, když znovu uslyší na konci chodby hluk kroků a dětské hlasy. Jsou to dva malí chlapci, rozmlouvají a jdou přímo k němu. „Bude se už brzy večeřet?“ zeptá se jich Meaulnes sebevědomě. „Pojď s námi,“ odpoví mu větší z nich, „dovedeme tě tam.“ A s příznačnou důvěřivostí a potřebou přátelství, jakou mají děti v předvečer velkého svátku, vezmou ho oba za ruce. Pravděpodobně jsou to děti rolníků. Oblékli jim jejich nejkrásnější šaty: krátké kalhoty po kolena, takže je vidět tlusté vlněné punčochy a boty s dřevěnými podrážkami, dlouhý modrý sametový kabátek, čepici stejné barvy a bílou kravatu s uzlem. „Ty ji znáš?“ otázal se jeden. „Já?“ opáčil menší chlapec s kulatou hlavou a naivními očima. „Maminka mi říkala, že měla černé šaty s malým límečkem a že vypadala jako hezký pierot.“ „Kdo?“ zeptal se Meaulnes. „No přece nevěsta, pro kterou si Franz jel...“ Ale než mohl něco říci, došli všichni tři ke dveřím velkého sálu, kde v krbu plápolal mocný oheň. Místo stolů byla na kozlících položena prkna, přes ně natáhli bílé ubrusy a pestrá směsice lidí tu obřadně večeřela.

XIV / Podivuhodná slavnost (pokračování)

Ve velkém sále s nízkým stropem byla hostina podobná těm, jaké se pořádají v předvečer venkovské svatby pro příbuzné příšle zdaleka. Obě děti pustily studentovy ruce a rozběhly se do přilehlé místnosti, odkud se ozývaly chlapecké hlasy a zvonění lžic o talíře. Meaulnes směle a bez rozpaků překročil lavici a usadil se vedle dvou starých venkovanek. Okamžitě se s dravou chutí pustil do jídla a teprve po chvíli zvedl hlavu, aby se podíval na své sousedky a poslechl si, co říkají. Mluvil se tu ostatně málo. Zdálo se, jako by se ti lidé ani příliš neznali. Někteří zřejmě přišli z venkova, jiní ze vzdálených městeček. Podél stolů sedělo roztroušeno několik dědečků s licousy a pár mužů hladce vyholených, snad bývalých námořníků. Mezi nimi večeřeli další starci, kteří se jim podobali: tytéž snědé tváře, tytéž živé oči pod houštinatým obočím, tytéž kravaty, úzké jako tkaničky do bot... Avšak na první pohled bylo patrné, že tito druzí nikdy nedopluli dál než na hranice okresu, a jestliže se namáhavě drali vpřed a vrávorali v líjaku a větru, pak jen při té tvrdé dřině, při níž nehrozí nebezpečí a která spočívá v hloubení brázdy až na konec pole a v obracení pluhu... Žen tu bylo vidět málo; jen pár starých venkovanek s širokými obličejí, scvrklými jako jablka, a ve varhánkovitých čepcích. Nebyl mezi těmi stolovníky ani jediný, s nímž by se Meaulnes necítil volně nebo k němu neměl důvěru. Později vysvětloval tento svůj dojem takto: Když se člověk dopustí nějaké těžké, neomluvitelné viny, myslí si často uprostřed největšího zoufalství: Snad se přece jen na světě najdou lidé, kteří by mi odpustili. A představuje si stařečky, dědečka a babičku, plně shovívavosti, kteří jsou předem přesvědčeni, že cokoli děláte, dobře děláte. Mezi takovými dobrými lidmi byli jistě vybráni i hosté v tomto sále. A pokud jde o ostatní, byli to jen samí mladí lidé a děti...

Mezitím dvě staré ženy vedle Meaulnesa pokračovaly v zábavě. „I když budou dělat pravé divy,“ říkala starší komickým, skřípavým hlasem, který se marně pokoušela zjemnit, „nebudou tu snoubenci zítra dřív než ve tři hodiny.“ „Mlč, nebo mě dopálíš,“ odpovídala jí druhá s naprostým klidem. Čelo jí zakrýval pletený čepce. „Tak to pojď spočítat!“ pokračovala první lhostejně. „Hodinu a půl vlakem z Bourgesu do Vierzonu a potom sedm mil kočárem z Vierzonu sem...“ Rozmluva pokračovala. Meaulnes z ní neztrácel ani slovo. Díky té poklidné rozepři začala se mu situace pozvolna vyjasňovat: Franz de Galais, zámecký syn – student, námořník nebo možná námořní kadet, to nebylo dost jasné – jel do Bourgesu pro nějakou dívku, aby se s ní oženil. A co bylo zvláštní, tento chlapec, zřejmě velmi mladý a podivinský, rozhodoval o všem na zámku podle vlastního rozmaru. Chtěl, aby se dům, do něhož má vstoupit

jeho nevěsta, podobal slavnostnímu paláci. A na oslavu dívčina příjezdu sám pozval ty děti a dobrácké staré lidi. Tyto skutečnosti vyvyplynuly z rozmluvy obou žen zcela zřetelně. Všechno ostatní ponechaly zahaleno tajemstvím a rozvíjely stále znovu jen otázku návratu snoubenců. Jedna trvala na tom, že to bude zítra ráno, druhá že odpoledne. „Chudáčku Moinelko, jsi pořád stejně potrhlá jako dřív,“ říkala ta mladší klidně. „A ty, má ubohá Adélo, jsi pořád stejně tvrdohlavá. Neviděla jsem tě čtyři roky, ale vůbec ses nezměnila,“ odpověděla druhá nejmírnějším hlasem, jakého byla schopna, a pokrčila rameny. Hádaly se dál bez sebemenší rozmrzelosti. Meaulnes je přerušil v naději, že se dozví víc: „Je ta Franzova nevěsta tak hezká, jak se říká?“ Zaraženě se na něho podívaly... Dívku dosud neviděl nikdo jiný než Franz. On sám ji potkal celou zničenou jednou večer, když se vracel z Toulonu, v jedné z těch bourgeských zahrad, kterým se říká Bažiny. Její otec, tkadlec, ji vyhnal z domu. Byla velmi krásná a Franz se okamžitě rozhodl, že se s ní ožení. Byl to zvláštní příběh. Ale jaképak divení jako by mu jeho otec pan de Galais a jeho sestra Yvonna vždycky všechno nepovolili!... Meaulnes se chystal opatrně klást další otázky, když vtom se ve dveřích objevil půvabný pár: šestnáctiletá dívka v sametovém živůtku a v sukni s širokými volány a mladý muž v kabátě s vysokým límcem a v kalhotách se šlemi. Přeběhli přes sál v lehkém náznaku pas de deux a za nimi další dvojice; potom běželi s halasem ostatní, pronásledováni velkým, zsinale bleďým pierotem s příliš dlouhými rukávy a s černou čepičkou na hlavě, který se smál bezzubými ústy. Dělal velké, nemotorné kroky, jako by měl při každém vykročení udělat skok, a mával přitom dlouhými prázdnými rukávy. Dívám naháněl trochu strach, mladíci mu tiskli ruku a děti, jak se zdálo, z něho měly radost a utíkaly za ním s pronikavým křikem. Když míjel Meaulnesa, podíval se na něho svými skelnými očima a Augustin měl dojem, že v něm poznává hladce vyholeného společníka pana Maloyaua, komedianta, který před chvílí rozvěšoval lampióny. Večeře byla u konce. Všichni vstávali. Na chodbách se tvořily skupinky ke kolovým tancům a farandolám. Kdesi hrála hudba menuet... Meaulnes, s hlavou schovanou v límci pláště jako v okruží, měl pocit, jako by byl jiný člověk. Zmocnila se ho také radost a jal se s ostatními pronásledovat velkého pierota po zámeckých chodbách jako v divadelních kulísách, do nichž se pantomima přesunula z jeviště. A tak se až do ranního rozbřesku mísil s rozmarným davem výstředních kostýmů. Několikrát otevřel dveře a octl se v pokoji, kde se promítala laterna magica. Děti hlučně tleskaly... Jindy zase v koutě salónu, kde se tančilo, navázal řeč s některým švihákem a spěšně se vyptával, jaké šaty si vezme v příštích dnech... Posléze se ho ze všech těch radovánek, jež se mu nabízely, zmocnila úzkost a měl ustavičně strach, aby se mu neodhrnul plášť a nebylo vidět studentskou halenu, a tak se šel ukrýt do nejklidnější a nejtemnější části domu. Zazníval odtud jen tlumený zvuk klavíru. Vstoupil do tichého pokoje. Byla to jídelna, osvětlená velkou lampou. I tam se oslavovalo, ale byla to slavnost pro malé děti. Některé seděly na kulatých měkkých sedačkách, držely na kolenou alba a listovaly v nich; jiné dřepěly na bobku před židlí a s veškerou vážností na ni stavěly obrázky jako do výkladu; další se rozesadily u krbu a nemluvíly ani nic nedělaly, jen vnímaly ruch slavnosti, ztrácející se někde ve vzdálených prostorách rozlehlého zámku. Jedny dveře vedoucí z této jídelny byly otevřeny dokořán. Z přilehlého pokoje bylo slyšet hru na piano. Meaulnes tam zvědavě nakoukl. Byl to jakýsi malý přijímací salónek. Zády k němu tam seděla žena nebo dívka s hnědým pláštěm přehozeným přes ramena a neskonale něžně hrála taneční melodie nebo lidové písničky. Na pohovce vedle klavíru sedělo šest sedm chlapečků a holčiček, seřazených jako na obrázku, zamklých, jak děti pozdě večer bývají, a poslouchalo. Jen čas od času se některé z nich, sedící až dosud s opřenými rukama, zvedlo, sklouzlo na zem a zamířilo do jídelny; na jeho místo přišlo jiné, které bylo hotovo s prohlížením obrázků... Po té slavnosti, na níž bylo všechno půvabné, ale horečné a nesmyslné, a na níž i on sám tak bláznivě pronásledoval velkého pierota, pocítil Meaulnes, že se tu hrouží do nejtíššího štěstí na světě: Neslyšně, zatímco dívka pokračovala ve hře, se vrátil do jídelny, posadil se, otevřel jednu z velkých červených knih, rozházených po stole, a jal se roztržitě číst. Skoro v témž okamžiku k němu přistoupil jeden z těch maličkých, co seděli na zemi, pověsil se mu na paži a vyšplhal na koleno, aby si mohl knihu prohlížet zároveň s ním; a jiný to udělal z druhé strany. Bylo to jako sen, jako jeho někdejší sen. Mohl si donekonečna představovat, že je krásný večer a on je ve vlastním domě, ženatý, a ta půvabná neznámá bytost, která nedaleko něho hraje na piano, že je jeho žena...

XV / Setkání

Druhý den ráno byl Meaulnes hotov jeden z prvních. Jak mu to poradili, oblékl si prosté černé šaty vyšlé z módy, žaket přestípnutý v pase a s nabíranými rukávy, dvouřadovou vestu, kalhoty dole rozšířené a zakrývající botky z jemné kůže, a konečně cylindr. Když sestoupil dolů, byl dvůr ještě prázdný. Sotva udělal několik kroků, měl dojem, jako by ho někdo přenesl do jarního dne. To ráno bylo skutečně nejteplejší z celé té zimy. Slunce svítilo jako v prvních dubnových dnech. Jinovatka tála a vlhká tráva zářila jako skropená rosou. Na stromech se rozezpívali drobní ptáčky a chvílemi ovanul chodcovu tvář vlahý vítr. Choval se jako hosté, kteří se probudili dřív než pán domu. Sešel do zámeckého dvora s pocitem, že na něho každou chvíli zavolá srdečný a veselý hlas: „Ty už jsi vzhůru, Augustine?...“ Avšak procházel se po zahradě a po dvoře dlouho sám. V hlavní budově se nic nehýbalo, ani u oken, ani ve věžičce. Jen obě křídla kulatých dřevěných dveří byla už otevřena. A v jednom z horních oken se zrcadlil sluneční paprsek jako v létě, v prvních jitřních hodinách. Meaulnes si poprvé prohlédl zámek za světla. Zbytky zdi oddělovaly zanedbanou zahradu ode dvora, kam krátce předtím nasypali písek a uhrabali jej. Na vnější straně křídla, v němž bydlel, byly přistaveny stáje v roztomilém nepořádku, který vhodně doplňoval zákoutí zarostlá nepěstěným křovím a divokou révou. Až k zámku se vinuly jedlové lesy a zakrývaly jej před celým rovinatým krajem kromě východu, kde bylo vidět modré kopečky pokryté skálami a také jedlemi. V zahradě se Meaulnes na okamžik nahnul přes rozviklaný dřevěný plůtek, který lemoval rybník; u břehu se udrželo ještě trošku tenkého ledu zvrásněného jako pěna... A jako by se nakláněl nad nebem, spatřil ve vodě také svůj vlastní odraz v, romantickém studentském oděvu. A zdálo se mu, že vidí jiného Meaulnesa; už ne školáka, který utekl ve venkovském voze, nýbrž půvabného románového hrdinu z krásné umělecké knihy... Spěšně se vrátil k hlavní budově, protože dostal hlad. Ve velkém sále, kde se den předtím večeřelo,

prostírala jakási venkovanka na stůl. Jakmile se Meaulnes posadil před jeden z hrnků narovnaných na ubruse, nalila mu kávu a řekla : „Jste první, pane.“ Neodpověděl, takový měl strach, aby nebyl zčistajasna odhalen jako vetřelec. Zeptal se pouze, v kolik hodin vyjíždí loď na ohlášenou ranní projížďku. „Jistě ne dřív než za půl hodiny, pane. Ještě nikdo nepřišel dolů,“ zněla odpověď. Pokračoval tedy v obchůzce, hledaje přístavní můstek, kolem dlouhé zámecké budovy s nepravidelnými postranními křídly, jaká bývají u kostelů. Když obešel jižní křídlo, otevřel se jeho očí pohled na rákosí, které se ztrácelo v nedohlednu jako nějaká zvláštní krajina. Voda rybníka omývala z této strany spodek zdíva a před několika dvěma byly dřevěné balkónky, vyčnívající nad pleskavými vlnami. Augustin neměl co dělat, a tak dlouho bloudil po břehu, pisčítém jako přístavní vlečná dráha. Zvědavě nakukoval velkými dveřmi se zaprášenými skleněnými tabulkami do neudržovaných nebo opuštěných pokojů, do zahradnických kůlen plných trakařů, zrezivělého nářadí a rozbitých květináčů, když náhle uslyšel skřípot kroků na písku. Byly to dvě ženy, jedna velmi stará a shrbená, druhá mladičká dívka, štíhlá a světlavá, jejíž půvabný oděv se zdál Augustinovi přes všechnu včerejší maškarádu na první pohled nezvyklý. Na chvíli se zastavily, aby se potěšily pohledem na krajinu, a Meaulnes si s údivem, který mu později připadal urážlivý a nespravedlivý, pomyslel: Tomuhle se říká výstřední děvče – asi nějaká herečka, kterou pozvali na slavnost. Mezitím obě ženy přešly kolem něho a Meaulnes nehybně zíral na dívku. Později často, když usínal po beznadějných pokusech oživit si v paměti ten krásný, ve vzpomínkách vybledlý obličej, vidal ve snu mít celé řady mladých žen, které se jí podobaly. Jedna měla stejný klobouk jako ona, jiná její poněkud předkloněné držení těla, další její pohled, tak čistý, ještě další její štíhlou postavu a některá zas její modré oči; avšak žádná z těch žen nikdy nebyla tou vysokou dívkou, na niž stále myslel. Meaulnes měl dost času prohlédnout si ty těžké světlé vlasy a pod nimi tvář s rysy dosti drobnými, ale modelovanými s jemností až bolestnou. A když ho mýjela, všiml si pozorněji i jejích šatů, které byly velmi prosté a velice střízlivé. Zmaten na nejvyšší míru uvažoval o tom, má-li se k nim připojit, ale vtom se k němu dívka sotva znatelně pootočila a řekla své společnici: „Loď jistě už co nejdřív přijede, že?...“ Meaulnes šel za nimi. Stará paní, ohnutá a celá rozřesená, se bez ustání vesele bavila a smála. Dívka jí mile odpovídala. A když vstoupily na přístavní můstek, podívala se po něm znovu tím nevinným a vážným pohledem, který jako by se ptal: Kdo jste? Co tu děláte? Neznám vás. A přece mám pocit, jako bych vás znala. Mezi stromy už stáli roztroušeni i ostatní hosté a čekali. K břehu se blížily tři zábavní lodě, připravené pojmout výletníky. Mladíci defilovali jeden po druhém kolem obou dam – zdálo se, že to je zámecká paní s dcerou –, hluboko se klaněli a slečny je zdravily lehkou úklonou. Podivné dopoledne! Podivný výlet! Vzdor zimmému slunci bylo chladno a ženy si přitahovaly ke krku péřová boa, která byla tehdy v módě... Stará paní zůstala na břehu a Meaulnes, ani nevěděl jak, octl se na stejné lodi se zámeckou slečnou. Opřel se loktem o zábradlí, v ruce držel klobouk, s nímž cloumal prudký vítr, a mohl se do sytosti dívat na dívku, která se usadila pod stříškou. Hleděla na něho také. Odpovídala svým přítelkyním, usmívala se a pak něžně ulpívala modrýma očima na něm, kousajíc se lehce do rtu. Na protějších příkrých březích panovalo veliké ticho. Loď ujížděla s pokojným šuměním motorů a vody. Člověk mohl mít dojem, že je horké léto, a představovat si, že loď přistane v krásné zahradě nějakého venkovského domu. Dívka se tam bude procházet pod bílým slunečníkem. A až do večera se bude ozývat cukrování hrdlíček... Avšak prudký závan ledového vichru připomněl náhle účastníkům této zvláštní slavnosti, že je prosinec.

Přistáli u jedlového lesa. Na můstku museli cestující chvíli čekat, namačkání jeden na druhého, až lodník otevře visací zámek u plůtku... S jakým pohnutím Meaulnes po čase vzpomínal na tuto chvíli na břehu rybníka, kdy měl tak blízko svého obličej dívčin, od té doby navždy ztracený! Prohlížel si ten čistý profil tak upřeně, až mu do očí málem vstoupily slzy. Vzpomínal si, že zablýhl – jako něžné tajemství, jež mu světila – trochu pudru na její tváři... Na břehu všechno probíhalo jako ve snu. Děti se s jásavým pokřikem rozběhly kupředu, tvořily se skupinky a rozptylovaly se po lese a Meaulnes zamířil na cestu, kde deset kroků před ním kráčela dívka. Aniž měl kdy o tom přemýšlet, octl se vedle ní. „Jste krásná,“ řekl prostě. Dívka však zrychlila krok a bez odpovědi zabočila do příčné aleje. Ostatní výletníci pobíhali a hráli si mezi cestami, každý si počínal, jak chtěl, veden pouze okamžitým nápadem. Meaulnes si divoce vyčítal to, co nazýval svou pitomostí a drzostí, svým hňupstvím. Bloudil bez cíle, přesvědčen, že tu půvabnou bytost už nikdy neuvidí, když ji najednou spatřil, jak jde proti němu a je nucena přejít těsně kolem něho po úzké stezičce. Holýma rukama, bez rukavic, si přidržovala záhyby širokého pláště. Měla černé, hluboko vykrojené střevíce. Kotníky měla tak utlé, až se chvílemi prohýbaly a budily strach, že se zlomí. Tentokrát ji Meaulnes pozdravil a řekl potichoučku: „Můžete mi odpustit?“ „Odpouštím vám,“ řekla vážně. „Ale musím jít za dětmi, protože dnes jsou tu pány ony. Sbohem.“ Augustin ji poprosil, aby se ještě chvíli zdržela. Mluvil neobratně, ale tak zkormouceným a rozechvělým hlasem, že zvolnila krok a poslouchala ho. „Nevím ani, kdo jste, neznám vás,“ řekla konečně. Pronášela každé slovo stejným tónem, na každé dala týž důraz, jen poslední vyslovila tišeji... Potom opět nasadila svůj neproniknutelný výraz se rty trochu stisknutými, a její modré oči se upřeně zadívaly do dálky. „Já taky neznám vaše jméno,“ odpověděl Meaulnes. Šli teď po otevřené cestě a viděli, jak se nedaleko před nimi hosté tísni kolem osamělého domku uprostřed širé krajiny. „To je Franzův dům,“ řekla dívka. „Musím vás opustit...“ Zaváhala, chvíli se na něho s úsměvem dívala a pak dodala: „Mé jméno?... Jsem Yvonna de Galais...“ A prchla.

„Franzův dům“ byl v té době neobydlen. Avšak když tam Meaulnes přišel, byl až po střechu zaplněn davem návštěvníků. Augustin neměl ani valnou chuť prohlížet si místo, kde právě byl: obědvalo se tam ve spěchu studené jídlo, donesené z lodí, což se málo hodilo k roční době, ale děti si to tak zřejmě rozhodly. Potom se šlo zpátky. Meaulnes se přidal ke slečně de Galais, sotva ji viděl vyjít, a navázal na to, co řekla před chvílí. „Jméno, které jsem vám dal já, je krásnější,“ řekl. „Jak to? Jaké jméno?“ zeptala se stejně vážně. Meaulnes se polekal, že řekl hloupost, a neodpověděl. „Já se jmenuji Augustin Meaulnes,“ pokračoval potom, „a jsem student.“ „Ach! Vy studujete?“ řekla. Rozmlouvali spolu ještě chvíli. Mluvili pomalu, šťastně – a přátelsky. Najednou se chování dívčino změnilo. Byla, teď méně povýšená a méně vážná, ale zdála se též neklidnější. Dalo by se říci, že tuší, co chce Meaulnes říci, a předem se toho

leká. Celá se vedle něho chvěla, jako vlaštovka, kterou posadili na okamžik na zem a která se třese nedočkavostí, aby už zase vzlétla. „Co z toho? Co z toho?“ odpovídala potichu na Meaulnesovy návrhy. Ale když se konečně osmělil požádat ji o dovolení, aby se někdy do tohoto krásného zámku směl vrátit, odpověděla mu prostě: „Budu na vás čekat.“ Došli až na místo, odkud bylo vidět přístavní můstek. Náhle se zastavila a řekla zamyšleně: „Jsme dvě děti a chovali jsme se pošetile. Tentokrát nesmíme jet stejnou lodí. Sbohem, nechoďte za mnou.“ Meaulnes na chvíli oněměl a díval se za ní, jak odchází. Pak vykročil. Vtom se dívka v dálce, než znovu zmizela v davu hostů, zastavila, obrátila se k němu a poprvé se na něho dlouze zadívala. Bylo to na rozloučenou? Nebo to udělala proto, že mu chtěla zabránit, aby ji doprovázel? Či mu snad chtěla ještě něco říci?...

Sotva se vrátili na zámek, začaly na velké svažitě louce za hospodářskými budovami dostihy poníků. Byla to poslední část slavnosti. Podle všeho se počítalo s tím, že snoubenci přijedou včas, aby se jich zúčastnili, a že Franz bude všechno řídit. Přesto se muselo začít bez něho. Chlapci v žokejských oblecích přiváděli bujné poníky, opentlené stuhami, a holčičky oblečené jako jezdky vedly staříčké, mírné koně. Uprostřed výkřiků, dětského smíchu, sázek a táhlého vyzvánění měl člověk dojem, jako by ho přenesli na zelený ostříhaný trávník nějakého miniaturního závodiště. Meaulnes poznal Daniela i holčičky v kloboučcích s pery, ty, co slyšel včera v lesní aleji... Pokračování celé podívané mu uniklo, tak úzkostlivě se snažil najít opět v davu půvabný klobouk s růžemi a široký hnědý plášť. Avšak slečna de Galais nepřišla. Hledal ji ještě, když údery zvonu a radostný pokřik oznamovaly konec dostihů. Vítězství si odnesla malá holčička na staré bílé kobylce. Projížděla se vítězoslavně na svém komoni a chochol na klobouku jí vlál ve větru. Pak najednou všecko utichlo. Hry skončily, a Franz se ještě nevrátil. Chvíli všichni váhali a stísněně se dohadovali. Nakonec se ve skupinkách vrátili do pokojů, aby v tichosti, znepokojeně čekali na návrat snoubenců.

XVI / Franz de Galais

Dostihy skončily příliš brzy. Bylo půl páté a ještě se ani nesetmělo, když se Meaulnes octl znovu ve svém pokoji s hlavou plnou událostí tohoto nevšedního dne. Posadil se ke stolu a nečinně čekal na večeři a na slavnost, která měla následovat po ní. Foukal zase divoký vítr jako první večer. Chvillemi hučel jako rozvodněný potok, chvillemi se řítit s výhružným syčením vodopádu. Mříž u krbu se pravidelně otřásala. Meaulnes poprvé v životě pocítil lehkou úzkost, jaká se člověka zmocňuje, když končí dny příliš krásné. V jedné chvíli ho napadlo rozdělat oheň; ale marně se pokoušel odstrčit zrezivělou mříž před krbem. Dal se tedy do uklízení. Pověsil ty krásné šaty na věšáky, zpřevracené židle vyrovnal do řady podél zdi, jako by se tu chtěl zařídit natrvalo. Avšak vědom si toho, že musí být stále připraven na odchod, pečlivě složil a přehodil přes opěradlo židle – jako cestovní šaty – svou halenu a ostatní části studentského oblečení. Pod židli postavil okované boty, dosud celé zablácené. Pak se zase posadil a už klidněji se rozhlížel po svém obydlí, které takto uvedl do pořádku. Po okně, jež vedlo do dvora s povozy a do jedlového lesa, občas sklouzla stružka deště. Meaulnes se uklízením pokoje uklidnil a cítil se dokonale šťastný. Byl tu, tajemný cizinec uprostřed neznámého světa, v pokoji, který si sám vybral. To, čeho dosáhl, přesahovalo všechny jeho naděje. K radosti mu teď stačila pouhá vzpomínka na dívčin obličej, jak se k němu obrací v prudkém větru...

Zatímco takto snil, nastala noc, jeho však ani nenapadlo rozsvítit svíce. Závan větru zacloumal dveřmi vedoucími do malé místnůstky, která sousedila s jeho pokojem a jejíž okno rovněž ústilo do dvora s kočáry. Meaulnes je chtěl jít zavřít, ale vtom si všiml slabého světla, jako by tam stála na stole rozsvícená svíčka. Meaulnes natáhl hlavu ke skulině mezi dveřmi. Kdosi vstoupil dovnitř, patrně oknem, a procházel se tichými kroky po pokoji. Pokud se dalo rozeznat, byl to velmi mladý člověk. Prostovlasý, s cestovní pláštěnkou přes ramena, chodil bez ustání sem tam, jako by byl zbaven smyslů nesnesitelnou bolestí. Nechal okno dokořán a vítr povlával jeho pláštěnkou. Pokaždé, když přecházel kolem světla, zaleskly se na jeho elegantním převlečníku zlaté knoflíky. Pohvizdoval si cosi mezi zuby, nějaký námořnický popěvek, jaké si pro obveselení zpívají lodníci a děvčata v přístavních krčmách... Najednou se uprostřed toho rozrušeného pobíhání zastavil, sklonil se nad stolem, hledal v nějaké krabici a nakonec vytáhl pár listů papíru... Ve světle svíčky viděl Meaulnes z profilu jeho obličej, neobyčejně ušlechtilý, s orlím nosem, bez knírku a s bujnými vlasy, rozdělenými po straně pěšinkou. Přestal pískat. Byl velmi bleďý, rty měl pootevřené a zdálo se, že je u konce svých sil, jako by dostal do srdce těžkou ránu. Meaulnes se nemohl rozhodnout, má-li se ohleduplně stáhnout, nebo jít dál, položit mu jemně a přátelsky ruku na rameno a oslovit ho. Avšak mladý muž zvedl hlavu a uviděl ho. Chvilí se na něho díval, pak k němu bez sebemenšího údivu přistoupil a řekl mu naprosto mírně: „Neznám vás, pane. Ale jsem rád, že vás vidím. Když už jste tady, vysvětlím vám... Zkrátka a dobře!“ Vypadal bezradný a ztracený. Když řekl „zkrátka a dobře“, chytil Meaulnesa za klop kabátu, jako by si chtěl zajistit jeho pozornost. Potom otočil hlavu k oknu, jako by přemýšlel o tom, co řekne, přimhouřil oči – a Meaulnes pochopil, že se mu strašně chce plakat. Avšak rázem to dětské bolestinství přemohl a s pohledem stále pevně upřeným do okna pokračoval lítostivě: „No tak, zkrátka a dobře, je konec! Slavnost skončila. Můžete jít dolů a oznámit jim to. Vrátil jsem se sám. Má nevěsta nepřijede. Pro všelijaké předsudky, ze strachu, protože mi nevěří... Ostatně, pane, vysvětlím vám to...“ Nemohl však dál; obličej se mu stáhl. Nevysvětlil nic. Prudce se obrátil a šel do stínu otvírat a zavírat zásuvky plné šatstva a knih. „Připravím se k odjezdu,“ řekl. „Ať mě nevyrušují.“ Kladl na stůl různé předměty, cestovní necesér, pistoli... Meaulnes byl tak zmaten, že odešel, aniž se odvážil na něho promluvit nebo mu třeba jen stisknout ruku. Dole jako by už všichni předem něco tušili. Skoro všechny dívky se převlékly. V hlavní budově se začalo večerět, ale ve spěchu a zmatku, jako před odjezdem. Mezi tou prostornou jídelnou, horními pokoji a stájemi byl neustálý ruch. Ti, kdo byli hotovi, tvořili skupinky a loučili se. „Co se děje?“ zeptal se Meaulnes venkovského chasníka, který s plstěným kloboukem na hlavě a s ubrouskem zastrčeným za vestu pospíchal s večeří. „Odjíždíme,“ odpověděl. „Rozhodlo se to ráz na ráz. V pět hodin jsme se my všichni hosté

sešli a byli jsme sami. Čekali jsme do poslední chvíle. Bylo jasné, že snoubenci už nemohou přijet. Někdo nadhodil: „A co kdybychom jeli?“ ...A tak se všichni připravili k odjezdu.“ Meaulnes neodpověděl. Bylo mu lhostejné, že teď musí odjet. Což nedošel až na konec svého dobrodružství?...Nedostalo se mu tentokrát všeho, po čem toužil? Měl sotva čas, aby si v duchu po libosti zopakoval celý ten nádherný rozhovor z dnešního dopoledne. V dané chvíli se nedalo dělat nic jiného než odjet. Ale brzy se vrátí – a pak nebude muset nic předstírat... „Jestli chcete jet s námi,“ pokračoval mládenec, který byl asi v jeho věku, „jděte se rychle převléci. Za chvilinku zapřaháme.“ Meaulnes nechal večeri večeri, a nedbaje o to, že má říci hostům, co ví, úprkem se vracel do svého pokoje. Park, zahrada i dvůr byly pohrouženy do naprosté tmy. Toho večera nebyly v oknech lampióny. Ale protože se tato večere přece jen podobala svatební hostině, dali se ti z hostů, kteří patrně trochu pili, do zpěvu. Čím víc se Meaulnes vzdaloval, tím hlasitěji slyšel jejich kabaretní popěvky v tom parku, který byl po dva dny sídlem půvabu a kouzla. A to byl začátek zmatku a neblahého konce. Meaulnes kráčel kolem rybníka, kde se ještě ráno díval na svůj obraz na hladině. Jak se teď všecko zdálo jiné... s tou písničkou zpívanou sborem hlasů, jejíž útržky sem dolétaly:

Odkud to jdeš, šibalko? Klobouček máš na stranu, nevyspalá po ránu...

A pak ještě jiná:

Mé střevíčky jsou červené... Sbobem, lásko má! Mé střevíčky jsou červené... Sbobem, nikdy víc!

Když došel k úpatí schodiště svého osamělého obydlí, sestupoval právě kdosi ze schodů a v šeru do něho vrazil. „Sbobem, pane,“ řekl, zahalil se do pláštěnky, jako by mu bylo velmi chladno, a zmizel. Byl to Franz de Galais.

Svíčka, kterou nechal v pokoji, ještě hořela. S ničím nebylo hnuto. Na nápadném místě však ležela čtvrtka dopisního papíru se slovy: Má nevěsta zmizela, nechala mi jen vzkaz, že nemůže být mou ženou. Prý je pouhá švadlena, a ne princezna. Nevím, co se mnou bude. Odcházím. Nemám chuť dál žít. Ať mi Yvonna odpustí, že jsem se s ní nerozloučil, ale nemohla by pro mne nic udělat... Svíčka dohořivala, plamen zakolísal, chvilku se nízko plazil a pak zhasl. Meaulnes se vrátil do svého pokoje a zavřel dveře. Přestože byla tma, rozeznal každou z věcí, které uklidil před několika hodinami, dokud ještě bylo světlo a on byl dokonale šťasten. Kousek po kousku poctivě shledal svůj starý, ubohý oblek, od bagančat až po hmotný opasek s mosaznou přezkou. Svlékl se a rychle, ale roztržitě se zase oblékl a vypůjčené šaty složil na židli, jen na vestičku zapomněl. Pod okny, na dvoře s povozy, začalo být hlučno a rušno. Všichni něco tahali, křičeli, strkali, každý chtěl vyprostit svůj vůz z hrozné mačkanice, kde nebylo k hnutí. Občas někdo vyšplhal na kozlík dvoukoláku nebo na kočár a mával lucernou. Záře svítilny pronikala přitom do okna a pokoj kolem Meaulnesa, nyní důvěrně známý, se všemi věcmi tak milými a přátelskými, se na okamžik zavlnil a oživil. Pak tedy Meaulnes pečlivě zavřel dveře a opustil to tajemné místo, které už bezpochyby nikdy neměl spatřit.

XVII / Podivuhodná slavnost (dokončení)

Ve tmě se už pomalu táhla nepřetržitá řada vozů k lesní bráně. V čele šel muž zahalený do kozí kůže, v ruce nesl svítilnu a vedl za uzdu koně prvního spřežení. Meaulnes se snažil co nejrychleji najít někoho, kdo by se ho ujal. Pospíchal s odjezdem. V hloubi duše se strchoval, že by mohl najednou zůstat na zámku sám a jeho podvod by byl odhalen. Když přišel před hlavní budovu, vozkové právě dělali pořádek v obsazování posledních vozů. Všichni cestující museli vstát, aby se srazila nebo odstrčila sedadla; dívky, zabalené do vlnáků, se namáhavě zvedaly, příkrývky jim padaly k nohám a bylo vidět znepokojené obličejy těch, na jejichž hlavu dopadala záře svítilen. V jednom z kočích poznal Meaulnes toho mládence, který mu před chvílí nabídl, že ho svezí. „Smím nasednout?“ zavolal na něho. „Kam jedeš, kamaráde?“ odpověděl, nepoznávaje ho. „Směřem na Sainte-Agathe.“ „To se musíš zeptat Maritaina, jestli má místo.“ A tak dlouhán hledal mezi opožděnými cestujícími toho neznámého Maritaina. Ukázali mu ho mezi pijáky, kteří prozpěvovali v kuchyni. „Je to flamendr,“ řekli mu. „Ten tam bude sedět do tří do rána.“ Meaulnes si na okamžik představil zámeckou dívku, rozčilenou, neklidnou a nešťastnou, jak uprostřed noci poslouchá zpěv těch ovíněných vesničanů na zámku. Ve kterém pokoji asi je? Kde uprostřed těch tajemných budov je její okno? Nebylo by mu však nic platné, kdyby se tu zdržel. Musí odjet. Až se zase vrátí do Sainte-Agathe, bude všechno jednodušší: přestane být školákem, který utekl, a bude moci opět snít o dívce ze zámku. Povozy jeden za druhým odjížděly, jejich kola skřípala v písku hlavní aleje. Bylo vidět, jak zatáčejí a ztrácejí se ve tmě, přeplněné nabalenyými ženami a usínajícími dětmi, zakutými do velkých šátků. Ještě jeden velký dvoukolák a jeden vůz s lavicemi, v němž byly ženy namačkány jedna na druhou jako sardinky, přejely kolem a nechaly Meaulnesa bezradně stát na prahu domu. Brzy už tam zůstane jen staříček kočár řízený sedlákem v široké hazuce. „Můžete si nasednout,“ odpověděl na Meaulnesovy výklady, „jedeme tím směrem.“ S námahou otevřel Meaulnes dveře staré rachotiny, u níž drnčelo sklo a vrzaly panty. Na lavičce v rohu kočáru spaly dvě malé děti, holčička a chlapec. Hlukem a chladem se probudily, protáhly se, nepřítomně se rozhlédly a pak se zase zimomřivě schoulily do svého koutka a spaly dál... Starý kočár se už rozjížděl. Meaulnes šetrněji zavřel dveře a opatrně se usadil v protějším rohu. Pak se dychtivě snažil rozeznat za oknem místa, jež právě opouštěl, a cestu, kudy sem přišel. Ačkoli byla tma, uhodl, že vůz projel dvorem a zahradou, minul schodiště vedoucí k jeho pokoji, vyjel bránou ze zámku a ocitl se v lese. Kolem oken se nejasně míhaly kmeny starých jedlí. Třeba dohoníme Franze de Galais, napadlo Augustinovi a srdce se mu sevřelo. Kočár znenadání prudce zahnul na druhou stranu úzké cesty, aby nevrátil do nějaké překážky. Pokud se to dalo v noci rozeznat podle rozložitého tvaru, byla to maringotka stojící téměř uprostřed cesty, tak jak tu asi stála, nablízku slavnosti, po celé ty poslední dny. Když byla překážka za nimi, rozběhli se koně opět

klusem a Meaulnesa začalo to vyhlížení z okna unavovat, protože se marně snažil proniknout zrakem okolní temnotu. Vtom se hluboko v lese zablýskl plamének a po něm se ozvala rána. Koně vyrazili tryskem a Meaulnes zpočátku nebyl s to rozeznat, zda se kočí v hazuce pokouší je zadržet, nebo je naopak pobízí k rychlejšímu klusu. Chtěl otevřít dvířka. Klika však byla zvenčí a on se marně pokoušel otevřít okénko, lomcoval s ním... Děti se probudily a ustrašeně, mlčky se k sobě tiskly. A jak tak Meaulnes cloumal oknem s obličejem přitisknutým na sklo, zahlédl v záhybu cesty bílou prchající postavu. Byl to vytáhlý pierot ze slavnosti, komediant v maškarním úboru, celý vyjevený a zdrcený; v náručí nesl lidské tělo a tiskl je k hrudi. Potom všecko zmizelo. V kočáře, který tryskem ujížděl nocí, obě děti zase usnuly. Nebylo s kým promluvit o tajemných událostech těch dvou dní. Augustin si napřed dlouho v duchu opakoval všecko, co viděl a slyšel, a nakonec se rovněž oddal spánku, unaven a s těžkým srdcem, jako smutné dítě...

...Ještě ani nesvítilo, když se vůz na silnici zastavil a Meaulnes byl probuzen někým, kdo klepal na okno. Vozka s obtížemi otevřel dvířka, přičemž studená vichřice pronikla Augustinovi až do morku kostí, a zavola: „Tady musíte vystoupit. Už se rozednívá. My pojedeme touhle postranní cestou. Jste docela blízko Sainte-Agathe.“ Meaulnes celý rozlámaný poslechl a podvědomě, nejistými pohyby začal hledat čepici, která se mu odkutálela pod nohy spících dětí do nejtemnějšího kouta vozu. Pak se sehnul a vystoupil. „Tak na shledanou,“ řekl mu muž a vylezl si zpátky na kozlík. „Máte před sebou jen šest kilometrů. Podívejte, tamhle u silnice je kilometrovník.“ Augustin, který se ještě docela neprobral ze spánku, došel v předklonu těžkým krokem až k mezníku, tam se posadil, zkrřížil ruce a sklonil hlavu, jako by chtěl dál spát. „Ale ne,“ volal na něho majitel kočáru. „Tady nesmíte usnout. Je moc zima. Vstaňte, rychle, a trochu se rozchoďte...“ Dlouhán pomalu kráčel s rukama v kapsách a s nahrbenými rameny k Sainte-Agathe, vrávoraje jako opilec, zatímco poslední svědek tajemné slavnosti, starý kočár, opustil štěrkanou silnici a vzdaloval se, tiše drkotaje po trávě postranní cesty. Brzy bylo vidět jen vozkův klobouk, jak tančí nad ploty...

DRUHÁ ČÁST

I / Veliká hra

Byl silný vítr a chladno a stále pršelo nebo padal sníh, takže jsme nemohli úspěšně dokončit dlouhé výzkumy, a to Meaulnesovi i mně bránilo vrátit se k rozmluvě o Ztraceném kraji, dřív než skončí zima. Nic kloudného se nedalo podnikat v těch krátkých únorových dnech, v těch čtvrtcích bičovaných vichřicemi, které pravidelně kolem páté hodiny končily pochmurným ledovým deštěm. Meaulnesovo dobrodružství už připomínala jen podivná skutečnost, že od toho odpoledne, co se vrátil, neměli jsme už přátele. O přestávkách se hrály stejné hry jako předtím, ale Jasmin už s Velkým Meaulnesem nikdy nemluvil. Večer, sotva byla třída zametena, vyprázdnil se dvůr jako kdysi, když jsem býval sám, a já jsem se díval, jak můj přítel bloudí ze zahrady do kůlny a ze dvora do jídelny. Ve čtvrtek ráno jsme si každý sedli v jedné třídě do lavice a četli jsme Rousseaua a Paula-Louise Courriera, které jsme vyhrabali ze skříně ve zdi mezi učebnicemi angličtiny a pečlivě opsanými hudebními cvičeními. Odpoledne nás obyčejně vyhnala z bytu nějaká návštěva, a tak jsme se vraceli zpět do učebny... Někdy jsme zaslechli, jak se před hlavním vchodem jakoby náhodou zastavuje na okamžik skupina starších žáků, jak vrážejí do dveří při nějaké nepochopitelné vojenské hře a potom zase odcházejí... Tento smutný život trval až do konce února. Už jsem si začínal myslet, že Meaulnes na všechno zapomněl, když mi jedna příhoda, podivnější než ostatní, dokázala, že jsem se mýlil a že v něm pod ponurou maskou tohoto zimního života dozrává prudká krize. Bylo to jednou večer koncem měsíce, právě ve čtvrtek, co se k nám donesla první zpráva o tom zvláštním panství, první vlna toho dobrodružství, o němž jsme už od té doby nemluvali. Seděli jsme po večeri kolem stolu. Dědeček s babičkou zase odjeli, a tak jsme zůstali sami, jen s Millie a s otcem, kteří neměli nejmenší tušení o mém nepřátelství dělicím třídu na dva tábory. V osm hodin Millie otevřela dveře, aby vyhodila ven drobtý od večere, a tak hlasitě vzdychla, že jsme se šli podívat, co se děje. Na prahu ležela sněhová pokrývka... Protože byla, naprostá tma, udělal jsem několik kroků do dvora, abych se přesvědčil, je-li vrstva sněhu hluboká. Cítil jsem, jak mi po obličejí klouzají lehounké vločky a okamžitě tají. Rychle mě zahnali zpátky a Millie zimomřivě zavřela dveře. V devět hodin jsme se chystali jít nahoru spát. Maminka už měla v ruce lampu, když jsme na protější straně dvora zcela zřetelně uslyšeli dvě prudké rány na vrata. Maminka zase postavila lampu na stůl a všichni jsme zůstali stát s ušima nastraženými jako na číhané. Nebylo ani pomyšlení na to, jít se podívat, co se děje. Než by člověk došel doprostřed dvora, lampa by zhasla a sklo by se roztříštilo. Chvilí bylo ticho. Tatínek právě začal říkat „to byl jistě...“, když se těsně pod oknem jídelny, které vedlo, jak už jsem na začátku řekl, na silnici k La Gare, ozvalo zahvízdnutí, tak ostré a dlouhé, že je muselo být slyšet až v Kostelní ulici. A hned poté se za oknem rozlehly pronikavé výkřiky, stěží ztlumené skleněnými tabulkami, a povyk nějakých lidí, kteří se zřejmě jen silou svých rukou vyšvihli na vnější okenní římsu. „Přiveďte ho! Přiveďte ho!“ Stejně volání se ozývalo na opačném konci budovy. Ti druzí zřejmě přišli přes pole otce Martina a vyšplhali na nízkou zídku, která dělila pole od našeho dvora. Potom už pokřik „přiveďte ho!“ vybuchoval bez ustání, zuřivě vyřváván na všech stranách osmi až desíti neznámými, kteří úmyslně měnili hlas. Na střeše sklípku, kam se mohli dostat jen tak, že vyšplhali po hromadě otepí opřených o vnější stěnu; na úzké zídce, která spojovala kůlnu s průčelnými vraty a jejíž oblý hřeben dovoloval pohodlné sezení obkročmo; na zamřížované zdi, která lemovala silnici k La Gare a na níž se dalo snadno vylézt... A konečně vzadu v zahradě spustila skupina opozdílů stejnou sarabandu, až na to, že tentokrát křičela: „Ztečte loď!“ Slyšeli jsme, jak se ozvěna jejich křiku rozléhá po prázdných třídách, kde otevřeli okna. Znali jsme s Meaulnesem tak dobře každý koutek a každou chodbičku toho velkého stavení, že jsme zcela přesně, jako na plánu, viděli všechny body, které ti neznámí právě napadli. Po pravdě řečeno jsme se všichni čtyři vyděsili jenom v prvním okamžiku. Zvuk píšalky přivedl naše myšlenky na tuláky a cikány. Právě v posledních čtrnácti dnech tábořil na náměstí za kostelem nějaký vytáhlý pobuda a chlapec s hlavou omotanou obvazy. Také koláři

a kováři zaměstnávali dělníky, kteří nebyli zdejší. Avšak sotva jsme uslyšeli útočníky křičet, věděli jsme rázem, že máme co dělat s lidmi – a nejspíš s mladými lidmi z městečka. Bylo dokonce jisté, že někteří uličníci – rozezneli jsme jejich vysoké, ostré hlasy – byli v hloučku, který se rozhodl dobýt našeho domu, jako se ztéká loď. „No tohle, to přestává...“, zvolal otec. A Millie se zeptala tlumeným hlasem: „Co to vlastně znamená?“ Najednou hlasy před vraty a u zamřížované zdi, a po chvíli též u okna, ztichly. Za křižovatkou doznělo dvojí zapísknutí. Křik lidí, kteří se vysplhali na sklípek, i halas útočníků ze zahrady postupně slábl, až ustal docela. Slyšeli jsme, jak se podél zdi jídelny plíží celá tlupa, jejíž kroky tlumil sníh, a spěšně se vzdaluje. Zřejmě je kdosi vyrušil. Předpokládali, že v tuto hodinu, kdy všechno spí, provedou v klidu nájezd na náš opuštěný dům na konci města. Avšak někdo jim jejich válečný plán zhatil. Sotva jsme se trochu vzpamatovali – neboť útok byl náhlý jako dobře provedená zteč – a chystali se vyjít ven, zaslechli jsme, jak na nás od malé branky volá známý hlas: „Pane Seurele! Pane Seurele!“ Byl to řezník Pasquier. Tlustý mužík si oškrabal na prahu dřeváky, oklepal krátkou kazajku poprášenou sněhem a vstoupil. Tvářil se vyjeveně a zchytrale zároveň, jako někdo, kdo vypátral tajemství nějaké záhadné události. „Byl jsem právě u nás na dvoře, který sousedí s náměstím Čtyř cest. Šel jsem zavřít kozí chlívek. A najednou co nevidím: na sněhu se rýsují dva chlapi jako hora a vypadá to, jako by dělali zeď nebo na někoho číhali. Stáli zrovna u kříže. Zaměřím k nim. Udělám dva kroky a kš! upalovali směrem k vám. Já jsem samozřejmě nemeškal, chytil jsem lucernu a povídám si: ‚Jdu to říct panu Seurelovi...‘“ A znovu začíná svou historku: „Byl jsem na dvoře za našim domem...“ Tu mu nabídneme likér, on jej přijme, a vyptáváme se na podrobnosti, ale není schopen žádné poskytnout. Cestou k nám nic neviděl. Všechny tlupy, upozorněné na nebezpečí hlídkou, kterou vyplašil, se okamžitě stáhly. A pokud jde o to, kdo mohli být ti dva, co dělali zeď... „Mohli to být ti komedianti“, pokračoval. „Už to bude skoro měsíc, co jsou na náměstí a čekají na pěkné počasí, aby mohli hrát komedii. Ti jsou jistě schopní dát dohromady nějakou pořádnou neplechu.“ To všechno nám neodhalilo nic nového, a tak jsme stáli dál, úplně vyvedení z míry, zatímco muž pomalu usrkařoval likér a znovu a znovu přehrával svůj příběh. Vtom Meaulnes, který až do té chvíle naslouchal velmi pozorně, zvedl ze země řezníkovu lucernu a rozhodl: „Musíme jít za nimi!“ Otevřel dveře a pan učitel, pan Pasquier a já jsme ho následovali. Millie se po odchodu útočníků už uklidnila a jako všichni spořádaní a bázlivi lidé, a navíc ještě od přírody málo zvědavá, prohlásila: „Jděte si, když chcete. Ale zavřete za sebou dveře a vezměte si klíč. Já si jdu lehnout. Lampu nechám rozsvícenou.“

II / Padneme do léčky

Vykročili jsme sněhem za naprostého ticha. Meaulnes šel vpředu se zamřížovanou lucernou, která vrhala vějířovité světlo... Sotva jsme vyšli za vrata, za obecní váhou, která zezadu přiléhala ke školnímu nádvoří, vyskočily najednou jako vyplašené koroptvičky dvě postavy zahalené do kápí. Buď ze žertu, nebo z rozkoše, kterou jim působila tato podivná hra, z nervového rozrušení či ze strachu, že budou dostiženi, prohodili v běhu dvě tři slova, přerušovaná smíchem. Meaulnes pustil lucernu do sněhu a zavolal na mne: „Františku, za mnou!...“ Nechali jsme stát oba starší muže, neschopné vydržet takovou honičku, a dali jsme se do pronásledování těch dvou stínů, které napřed chvíli kroužily po dolním městě, směřující ke Staré lávce, a potom rázně zaměřily nahoru ke kostelu. Běžely stejnoměrně, bez přílišného spěchu, a nám nedalo mnoho námahy je sledovat. Přeběhly Kostelní ulici, kde všechno tiše spalo, a ponořily se do bludiště malých uliček a zákoutí za hřbitovem. Byla to čtvrt nádeníků, švadlen a tkalců a říkalo se jí Koutky. Moc jsme to neznali a v noci jsme tam nebyli nikdy. I ve dne tu bylo pusto: Nádeníci byli pryč, tkalci zavření doma. A v této noci velkého ticha zdála se ta končina ještě opuštěnější a pohroužená do ještě hlubšího spánku než ostatní čtvrti města. Nebyla nejmenší naděje, že by někdo přišel a přispěl nám na pomoc. Znal jsem mezi těmi domečky, náhodně rozházenými jako lepenkové krabice, jedinou cestu, tu, co vedla k švadleně zvané Němá. Napřed se stoupalo do dosti příkrého kopce ulicí tu a tam dlážděnou, pak se dvakrát nebo třikrát zahrnulo mezi malými dvorky tkalců a prázdnými stájemi a přišlo se do široké slepé ulice, která končila dvorem dávno opuštěného statku. Zatímco se Němá domlouvala s maminkou svou tichou řečí roztančených prstů, přerušovanou jen krátkými neartikulovanými výkřiky, mohl jsem oknem pozorovat velkou zeď statku, který byl na této straně poslední budovou předměstí, a stále zavřenou branku do suchého, vymeteného dvora bez jediné slámky, kde se už nikdy nic nepohne... Oba neznámí se dali právě touto cestou. V každém záhybu jsme se báli, že je ztratíme, ale k mému překvapení jsme doběhli vždycky na roh příští uličky, zrovna když ji opouštěli. Pravím k mému překvapení, neboť uličky byly tak krátké, že by to nebylo možné, kdyby v okamžiku, kdy jsme je ztratili z očí, nezpomalili běh. Nakonec bez váhání zahrnuli do uličky, která vedla k Němě, a já jsem vykřikl na Meaulnesa: „Máme je, je to slepá ulička!“ Ve skutečnosti však měli oni nás... Zavedli nás tam, kam chtěli. Když doběhli ke zdi, rázně se k nám otočili a jeden z nich zahvízdl právě tak, jak jsme to ten večer slyšeli už dvakrát. Ze dvora opuštěného statku naráz vyběhlo asi deset chlapů, jako by tam byli hlídkaři a čekali na nás. Na hlavách měli kapuce, obličje zabořené do šál... Kdo to je, to jsme věděli dávno, ale byli jsme pevně rozhodnutí, že se o tom ani slovem nezminíme panu učitel, jelikož se ho naše záležitosti netýkaly. Byli to Delouche, Denis, Giraudat a všichni ostatní. Během rvačky jsme poznali jejich způsob boje i jejich rozčilené hlasy. Jen jedna věc nás zneklidňovala a zdálo se, že Meaulnesa přímo děsí: jednoho z nich jsme neznali, a vypadalo to, jako by právě on byl jejich vůdcem... Ani se Meaulnesa nedotkl. Pozoroval práci svých vojáků, kteří měli co dělat. Celí vyválení ve sněhu a roztrhaní od hlavy až k patě zuřivě doráželi na toho velkého, vysíleného chlapce. Dva z nich si vzali na starost mne, ale zneškodnili mě jen stěží, protože jsem se bil jako ďábel. Klečel jsem na zemi a seděl jsem si na patách. Drželi mi ruce za zády a já jsem pozoroval celý výjev s obrovskou zvědavostí, do níž se mísila hrůza. Meaulnes se zbavil čtyř hochů ze dvora, kteří ho chytli za halenu, tím, že se prudce roztočil a odhodil je do sněhu jako vystřelené z děla... Neznámý stál rozkročen, zpřímá, a se zájmem, ale naprosto klidně sledoval celou bitku; přitom jen občas opakoval jasným hlasem: „Do toho... Odvahu... Ještě jednou... Go on, my boys...“ /angl. Do toho, chlapci!/ Bylo jasné, že rozkazy dává on... Odkud je? A jak se mu podařilo přimět je k boji? To pro nás zůstávalo tajemstvím. Měl, jako ostatní, tvář omotanou šálou, ale když

se Meaulnes zbavil svých protivníků a výhrůžně zamířil k němu, udělal posunek, aby jasněji viděl a mohl lépe čelit situaci, a přitom odhalil kousek bílého plátna, které mu zakrývalo hlavu jako obvaz. Vtom jsem vykřikl na Meaulnesa: „Pozor zezadu! Je tam ještě jeden!“ Neměl už kdy se otočit – na zídce, k níž stál zády, se vynořil chlap jako hora, obratně hodil mému příteli kolem krku svůj šátek a zvrátil ho dozadu. Čtyři Meaulnesovi protivníci, kteří leželi s nosy zapíchnutými do sněhu, se na něho okamžitě znovu vrhli, aby se postarali o jeho ruce a nohy. Ruce mu svázali provazem, nohy šátkem a neznámý s obvázanou hlavou mu prohledával kapsy... Ten poslední, muž s lasem, rozžehl malou svíčku a chránil ji rukou před větrem. A jejich vůdce pokaždé, když objevil nový papír, šel k té svítilničce prozkoumat, co papír obsahuje. Nakonec roztáhl ten plánek pokrytý názvy, na němž Meaulnes pracoval od svého návratu, a radostně zvolal: „Tak už ho máme! Tady je plán. Ten nás povede. Uvidíme, jestli se pán opravdu dostal tam, kam si myslím...“ Jeho pomocník zhasil svíčku. Každý sebral svou čepici nebo pásek a všichni zmizeli stejně mlčky, jako přišli, a nechali mě, abych co nejrychleji vyprostil svého druha z pout. „S tím plánem se daleko nedostane,“ poznamenal Meaulnes a vstal ze země. Vraceli jsme se pomalu, protože trochu kulhal. Cestou ke kostelu jsme potkali pana učitele a Pasquiera. „Neviděli jste nic?“, zeptali se... „My taky ne!“ Byla tak tmavá noc, že si ničeho nevšimli. Řezník nás opustil a pan učitel se rychle vracel, aby mohl jít spát. Ale my dva jsme nahoře ve svém pokoji, při světle lampy, kterou nám Millie nechala rozsvícenou, zůstali ještě dlouho vzhůru, spravovali jsme roztrhané haleny a potichu rozmlouvali o tom, co se nám přihodilo – jako dva kamarádi z války večer po prohrané bitvě...

III / Komediant ve škole

Probuzení druhý den bylo krušné. O půl deváté, ve chvíli, kdy pan učitel dával pokyn, že žáci mohou vejít do tříd, přiběhli jsme celí bez dechu, abychom se začlenili do řady. Protože jsme přišli pozdě, vklouzli jsme, kam se dalo, zatímco jindy stával Velký Meaulnes v čele dlouhé řady žáků, loket vedle lokte, v náručí sešity, násadku s perem a knihy, které pan učitel kontroloval. Překvapil mě mlčenlivý spěch, s jakým nám udělali místo uprostřed řady. A zatímco pan učitel prohlížel věci Velkého Meaulnesa a oddálil tak o pár vteřin začátek vyučování, zvedl jsem zvědavě hlavu a rozhlížel jsem se na obě strany, abych se podíval do tváře našim včerejším nepřátelům. Prvního jsem uviděl toho, na něž jsem nepřestával myslet a jenž byl zároveň poslední, o němž bych se nadál, že ho tady spatřím. Stál na místě, které obvykle zaujímal Meaulnes, první ze všech, jednu nohu měl na kamenném schůdku a ramenem a rohem brašny, kterou nesl na zádech, se opíral o veřeje dveří. Jeho jemný, velmi bledý obličej, lehce zkropený pihami, byl k nám pootočen s výrazem pohrdavé a pobavené zvědavosti. Hlavu a část obličeje měl ovázané bílým plátnem. Poznal jsem vůdce tlupy, mladého komedianta, který nás té noci oloupil. Ale mezitím jsme už vešli do třídy a každý zamířil na své místo. Nový žák se usadil u sloupu na levém konci dlouhé lavice, na jejímž pravém konci seděl jako první Meaulnes. Giraudat, Delouche a další tři žáci z první lavice se stěsnali, aby mu udělali místo, jako by to bylo už předem domluveno... V zíně mezi nás často zabloudili takoví náhodní žáci, námořníci uvízní pro led v kanále, učňové, kejklíři, kteří pro sníž nemohli dál. Zdrželi se ve škole dva dny, měsíc, málokdy déle... První hodinu byli předmětem zvědavosti, ale brzy si jich už nikdo nevšiml a rychle zapadli do davu obyčejných žáků. Avšak tenhle na sebe nedal jen tak snadno zapomenout. Pamatuji se jako dnes na to zvláštní stvoření a na všechny kouzelné poklady, jež přinášel v brašně na zádech. Nejprve to byly násadky, které vytáhl, než jsme psali diktát. Když člověk zavřel jedno oko, viděl ve skleněném očku rukojeti lurdskou baziliku, rozmazanou a břichatou, nebo nějakou neznámou historickou památku. Komediant si vybral jednu násadku a ostatní šly okamžitě z ruky do ruky. Pak to zase byl čínský penál, plný kompasů a jiných zábavných předmětů, které putovaly z prvního místa nalevo a tiše, potají klouzaly z ruky do ruky pod lavicemi, aby pan učitel nic nezapozoroval. Kolovaly také úplně nové knihy, jejichž tituly jsem dychtivě hltal pod obálkami nečetných knih z naší knihovny: Rací skála, Můj přítel Benoist... Někteří žáci si položili ty knihy, pocházející buhvídkud, snad i kradené, na kolena a jednou rukou v nich listovali, zatímco druhou psali diktát. Ostatní otáčeli pod lavicemi kompas. Jiní, sotva se k nim pan učitel obrátil zády a pokračoval v diktátu, přecházejí od stolku k oknu, chvatně zavírali jedno oko a k druhému přikládali sinavý, tečkovaný pohled na pařížský chrám Matky boží. A cizí žák, jehož jemný profil se rýsoval proti šedivému sloupu, přivíral s perem v ruce oči, šťasten tou prchavou hrou, která se rozvíjela kolem něho. Avšak ponenáhlu se třídy zmocnil neklid. Předměty, které jsme nechávali kolovat podle všech pravidel, docházely postupně, jeden po druhém, do rukou Velkého Meaulnesa, který je nevšimavě, aniž se na ně podíval, odkládal vedle sebe. Brzy toho byla celá hromada, pěkně uspořádaná a pestře zbarvená, jako u nohou ženy, která na alegorických obrazech představuje Vědu. Pan učitel nutně musel tu neobvyklou skládku objevit a všimnout si toho kolotoče. Ostatně jistě také uvažoval o tom, že by měl vyšetřit události včerejší noci. Komediantova přítomnost by mu tu práci usnadnila... Za chvíli se skutečně překvapeně zastavil před Velkým Meaulnesem. „Komu to všechno patří?“ zeptal se a ukázal na „to všechno“ hřbetem knihy, v níž držel místo záložky ukazováček. „Nevím,“ odpověděl Meaulnes nevtrle a ani nezvedl hlavu. Avšak neznámý žák se přihlásil. „To je moje,“ řekl. A hned dodal s širokým a půvabným gestem mladého šlechtice, jemuž starý učitel nedovedl odolat: „Ale je to k vaší dispozici, pane učiteli, chcete-li si to prohlédnout.“ A tak se celá třída v několika vteřinách bez hlesu, aby neporušila nově vzniklý stav věcí, zvědavě shlukla kolem učitele, který skláněl nad tím pokladem svou napůl plešatou, napůl kudrnatou hlavu, a kolem bledého mladíka, který mu s vítězným, ale klidným výrazem podával nezbytné vysvětlivky. A zatím si Velký Meaulnes, zcela opuštěn ve své lavici, tiše otevřel poznámkový sešit a se sraštělým obočím se pohroužil do řešení nějakého obtížného příkladu...

Takto nás zastihla velká přestávka. Diktát zůstal nedokončen a ve třídě panoval nepořádek. Po pravdě řečeno však přestávka trvala vlastně už od rána. O půl jedenácté, když se tmavý, blátivý dvůr zaplnil školáky, bylo rázem vidět, že nový vůdce ovládá pole i ve hrách. Ze všech her, které k nám komediant od toho rána zavedl, si vzpomínám jen na tu nejdivočejší: byl to jakýsi druh turnaje, při němž koně dělali velcí žáci, kdežto malí jím vylezli na ramena jako jezdcí.

Rozdělili se na dvě skupiny a postupovali proti sobě z obou konců dvora, řítili se na sebe a snažili se prudkým úderem srazit protivníka na zem, používali šátků na krk místo lasa a rukou místo kopí, prostě dělali, co mohli, aby nepřítele vyhodili ze sedla. Někteří se vyhnuli nárazu, avšak ztratili přitom rovnováhu a rozplácli se do bláta, jezdci pod nohama svých koní. Jiní školáci byli napůl vymrštnuti ze sedla, ale jejich kůň je chytil za nohy a oni mu vyšplhali zpět na ramena a znovu se vrhali do boje. Štíhlý jezdec s ovázanou hlavou si vylezl na velkého Delage, chlapce s obrovskými rukama a nohama, se zrzavými vlasy a odstávajícíma ušima, povzbuzoval oba nepřátelské tábory, obratně mezi nimi řídil svého koně a vybuchoval smíchem. Augustin stál na prahu třídy a zpočátku mrzutě pozoroval, jak se hra rozvíjí. Zůstal jsem nerozhodně stát vedle něho. „Ten se vyzná,“ procedil mezi zuby, ruce v kapsách. „Přijít sem dneska ráno, to byl jediný způsob, jak se vyhnout podezření. A pan učitel mu na to skočil!“ Zůstal tam dlouho takhle stát, krátce ostříhanou hlavu vystavenou větru, a proklínal toho komedianta, který tu nechával kosit všechny ty chlapce, jejichž náčelníkem byl před nedávnem sám Meaulnes. Byl jsem nevýbojný mladík a vždy jsem se mu ve všem podřizoval. Vzhledem k tomu, že tu nebyl pan učitel, pokračoval boj ve všech koutech. Ti nejmenší si nakonec vylezli jeden na druhého, běhali a padali na zem dokonce ještě dřív, než se srazili s nepřítelem. Brzy zůstala na nohou jen jediná skupina uprostřed dvora, rozohněná a vířící, z níž se co chvíli vynořil bílý obvaz nového vůdce. Tehdy to Meaulnes už nevydržel. Sklonil hlavu, položil si dlaně na stehna a zvolal: „Jdeme na to, Františku!“ To náhlé rozhodnutí mě překvapilo, ale přesto jsem mu bez váhání vyskočil na ramena a za okamžik jsme už byli uprostřed vřavy, zatímco většina bojovníků zmateně prchala a křičela: „Velký Meaulnes! Jde sem Velký Meaulnes!“ Uprostřed těch, co zbyli, se Meaulnes roztočil jako káča a řekl mi: „Roztáhni paže a srážej je, jako jsem to dělal včera v noci!“ A já, opilý bitvou a jistý vítězstvím, jsem chytl v letu malé kluky, kteří se bránili, vrávorali na ramenou velkých a nakonec padali do bláta. Ve chvílce zůstal vztyčen jen cizinec, který si osedlal Delage; Delage však neměl moc chuti pustit se do boje s Augustinem, a jediným mocným trhnutím se vyprostil a shodil bílého jezdce dolů. Bledý chlapec stál na zemi s rukou na rameni svého komoně, jako když důstojník drží svého koně za uzdu, a díval se na Velkého Meaulnesa trochu zaraženě, ale s nesmírným obdivem. „Právě včas!“ pravil. Vtom se ozvalo zvonění a rozptýlilo žáky, kteří se nahnuli okolo nás, protože očekávali zajímavý výstup. A Meaulnes, zklamaný, že nemohl srazit svého protivníka na zem, otočil se k němu zády a řekl: „Tak tedy přišel!“

Až do poledne to ve škole vypadalo, jako když se blíží prázdniny, zábavné mezihry se střídaly s rozmluvami, jejichž středem byl potulný žák. Vysvětlil, jak museli pro zimu zůstat na místě a nemohli přitom ani pomyslet na uspořádání nočních představení, na něž by stejně nikdo nepřišel, a jak se tedy dohodli, že on půjde do školy, aby se během dne trochu rozptýlil, kdežto jeho společník se bude starat o exotické ptáky a učenou kozu. Potom vyprávěl o svých cestách po okolním kraji, o tom, jak dešť buší do chatrné plechové střechy jejich maringotky a jak musejí na návrších vystupovat a opírat se do kol. Žáci ze zadních lavic opouštěli svá místa a přicházeli blíž, aby líp slyšeli. Ti méně romantičtí využívali té příležitosti a ohřívali se u kamen. Avšak brzy se i jich zmocnila zvědavost, a tak se přiblížili k besedující skupince s nataženými ušima, ale s rukou na zástěně u kamen, aby si tam udrželi místo. „A z čeho žijete?“ zeptal se pan učitel, který sledoval celou rozmluvu se zvědavostí na učitele poněkud dětinskou a kladl spoustu otázek. Mladík se na okamžik zarazil, jako by se o tuto podrobnost nikdy nebyl staral. „Ale asi z toho, co jsme vydělali na podzim,“ odpověděl. „Peníze má na starosti Ganache.“ Nikdo se nezeptal, kdo to je, ten Ganache. Jen já jsem si vzpomněl na toho obrovitého čerta, který minulé noci zrádně napadl Meaulnesa zezadu a porazil ho na zem.

IV/ Mluví se o tajemném panství

Odpoledne uběhlo v týchž zábavách a během celého vyučování vládl ve třídě stejný nepořádek a podloudné kolování. Komediant přinesl další vzácné věci, mušle, hry, písničky, až po malou opičku, která tiše škrabala uvnitř jeho kejkliřské brašny... Pan učitel co chvíli musel přerušit vyučování, aby si prohlédl, co ten vykutálený mladík zase vytáhl z tašky... Byly čtyři hodiny a Meaulnes byl jediný hotov s příklady. Nikdo nespěchal s odchodem. Zdálo se, jako by už mezi vyučováním a přestávkou nebyla ta ostrá dělicí čára, která dělá školní život tak jednoduchým a spořádaným, jako když se střídá den a noc. Dokonce jsme zapomněli, jak bylo zvykem, deset minut před čtvrtou oznámit panu učiteli dva žáky, kteří měli zůstat a zamést třídu. Jindy jsme to nikdy neopomněli udělat, protože to byl způsob, jak ohlásit a uspišit konec vyučování. Náhoda tomu chtěla, že toho dne byla řada na Velkém Meaulnesovi. A už hned ráno, když jsem se bavil s komediantem, upozornil jsem ho, že nováčci jsou vždycky pověřováni službou a že ještě týž den, co přijdou, dělají druhého zametače. Meaulnes si jen doskočil pro chleba k svačině a hned se vrátil do třídy. Potulný mladík na sebe nechal dlouho čekat a přiběhl poslední, když se už začínalo šerit... „Ty zůstaneš ve třídě,“ řekl mi můj přítel, „a zatímco ho budu držet, sebereš mu plán, který mi ukradl.“ Posadil jsem se tedy na malý stolek u okna, četl jsem v posledním denním světle a přitom jsem je oba viděl, jak mlčky přemísťují lavice. Velký Meaulnes, sveřepý, s tvrdým výrazem ve tváři, černou halenu zapnutou vzadu na tři knoflíky a zakrvácenou v pase, a ten druhý, útlý, nervózní, s hlavou obvázanou jako raněný. Měl na sobě chatrný pláštík s několika dírami, jichž jsem si během dne nevšiml. V téměř divokém zápalu zvedal a posunoval lavice s bláznivým spěchem a neznatelně se přitom usmíval. Člověk by byl řekl, že hraje jakousi podivnou hru, jejíž pointu jsme neznali. Když odstrkávali poslední lavici, dostali se do nejtmašího kouta místnosti. Tady mohl Meaulnes povalit svého nepřítele obratem ruky, aniž by někdo zvenku co slyšel nebo viděl oknem. Nechápal jsem, že si nechává ujít takovou příležitost. Až se ten druhý dostane ke dveřím, může zničehonic zmizet pod záminkou, že je práce hotova, a už ho nikdy neuvidíme. Plán a všechny údaje, které Meaulnes tak dlouho shledával, zjišťoval a shromažďoval, budou pro nás ztraceny... Čekal jsem, že mi přítel dá každou chvíli znamení, že učiní pohyb, který by mi ohlásil začátek bitvy, ale Augustin se ani nehnul. Jen občas se s podivnou upřeností tázavě zadíval na komediantův obvaz, na němž jako by se ve večerním šeru táhly široké černé skvrny. Poslední lavice stála na

místě, a nic se nestalo. Avšak v okamžiku, kdy přešli na druhý konec třídy a zametali ještě nakonec práh, sklopil Meaulnes hlavu, a nedívaje se na našeho nepřítele, řekl tlumeným hlasem: „Máte zakrvácený obvaz a roztrhané šaty.“ Ten druhý se na něho chvíli díval, jako by nebyl jeho slovy překvapen, ale naopak hluboce dojat tím, že je od něho slyší. „Chtěli mi před chvílí na náměstí ukrást ten váš plán,“ pravil. „Když zjistili, že se sem chci vrátit zametat třídu, pochopili, že se s vámi smírím, a vzbouřili se proti mně. Ale přesto jsem ho zachránil,“ dodal hrdě a podal Meaulnesovi ten drahocenný složený papír. Meaulnes se ke mně pomalu obrátil. „Slyšíš?“ řekl. „Bil se pro nás a byl zraněn, a my jsme mu chystali léčku!“ Pak mu přestal vykat, protože to u školáků ze Sainte-Agathe nebylo zvykem. „Jsi správný kamarád,“ řekl a podal mu ruku. Komediant ji stiskl a vteřinu zůstal mlčky stát, dojatý a zajáknutý... Avšak po chvíli pokračoval s palčivou zvědavostí: „Tak vy jste na mne chystali past! To je legrace. Uhodl jsem to a říkal jsem si: Ti budou koukat, až mi plán seberou a zjistí, že jsem ho doplnil...“ „Doplnil?“ „No, víte... Ne úplně...“ Najednou zanechal toho rozjařeného tónu, přistoupil k nám a pokračoval vážně a pomalu: „Meaulnesi, je čas, abych vám to řekl. Byl jsem tam kde vy. Zúčastnil jsem se té podivuhodné slavnosti. Napadlo mi hned, když mi chlapci z téhle školy vyprávěli o vašem tajemném dobrodružství, že jde o ten starý, zapadlý zámek. Abych se o tom ujistil, ukradl jsem vám tu mapku. Ale jsem na tom jako vy: neznám jméno toho panství. Nedovedl bych se tam vrátit. Neznám ani přesně cestu, která by vás tam odsud dovedla.“ S jakým nadšením, jak nesmírně dychtivě a přátelsky jsme se k němu vrhli Meaulnes mu lačně kladl otázky... Měli jsme oba dojem, že budeme-li na svého nového přítele vášnivě naléhat, přimějeme ho, aby řekl i to, o čem předstírá, že neví. „Uvidíte, uvidíte,“ říkal mladík trochu rozmrzele a rozpačitě, „označil jsem vám na plánu některé věci, které jste tam neměl... To je všechno, co jsem mohl udělat.“ A pak, když viděl náš obdiv a nadšení, dodal smutně a hrdě: „Raději vás předem upozorním na to, že nejsem takový jako ostatní chlapci. Před třemi měsíci jsem si chtěl vpálit kulku do hlavy, to vám vysvětluje, proč mám ten obvaz na hlavě, jako seinský gardista z roku 1870...“ „A dnes večer, jak ses bil, se ti rána otevřela,“ řekl Meaulnes vřele. Ale mladík si toho nevšímal a pokračoval lehce vzrušeným tónem: „Chtěl jsem umřít. A protože se mi to nepovedlo, budu žít dál jen tak pro zábavu, jako dítě, jako komediant. Všecko jsem opustil. Nemám otce ani sestru, ani domov, ani lásku... Nic než příležitostné kamarády.“ „Ti kamarádi tě už zradili,“ poznamenal jsem. „Ano,“ odpověděl živě. „Zavinil to jakýsi Delouche. Uhodl, že se s vámi dohodnu, a zviklal a rozvrátil tlupu, kterou jsem měl tak pevně v ruce. Viděli jste včera večer tu zteč, jak to bylo řízeno, jak to klapalo! Od dětství se mi nepodařilo zorganizovat něco tak úspěšně...“ Na okamžik se zamyslel a pak dodal, aby nás zbavil falešných představ o sobě: „Za vámi dvěma jsem teď večer přišel, protože – všiml jsem si toho dnes ráno – je s vámi lepší zábava než s celou bandou těch ostatních. Nejodpornější je mi právě ten Delouche. To je nápad, tvářit se v sedmnácti letech jako dospělý! Nic na světě se mi tak neprotiví... Myslíte, že bychom mu mohli nějak zatopit?“ „Samozřejmě,“ ujistil ho Meaulnes. „Ale zůstaňte s námi dlouho?“ „Nevím. Moc bych si to přál. Jsem strašně sám. Mám jenom Ganache...“ Veškeré jeho oživení, jeho zápal náhle opadly. Na chvíli se propadl do stejné beznaděje, v jaké se ho zřejmě kdysi zmocnila myšlenka na sebevraždu. „Buďte mými přáteli,“ poprosil náhle. „Podívejte se známa vaše tajemství a hájil jsem je proti všem. Mohu vás uvést na stopu, kterou jste ztratili...“ A dodal téměř slavnostně: „Buďte mými přáteli pro den, kdy bych se octl na dva kroky od pekla, jako už jednou... Přísahajte mi, že odpovíte, až vás zavolám – až zavolám takhle...“ A vyloudil zvláštní zahoukání: „Hú-u!... Ty, Meaulnesi, přísahej první.“ A my jsme přísahali, protože jsme byli ještě děti a všechno, co bylo slavnostnější a vážnější než obvykle, nás přitahovalo. „Na oplátku,“ pokračoval, „vám řeknu všechno, co ještě mohu. Dám vám adresu jednoho domu v Paříži, kde ta dívka ze zámku obvykle tráví svátky – velikonoce a svatodušní svátky, celý červen a někdy i část zimy.“ Vtom se ozval u hlavních vrat neznámý hlas a několikrát volal do noci. Dovtípili jsme se, že je to Ganache, ten komediant, a neodvažuje se nebo neví, jak přejít dvůr. Naléhavým, úzkostným hlasem houkal hned velmi hlasitě, hned skoro neslyšně: „Hú-u ! Hú-u!“ „Pověz nám to! Rychle!“ vykřikl Meaulnes na mladého komedianta, který se zachvěl a chvatně si zapínal oděv, chystaje se k odchodu. Mladík nám spěšně řekl pařížskou adresu a my jsme ji polohlasem opakovali. Pak odběhl do tmy, aby se připojil ke svému společníkovi u mříže, a zanechal nás ve stavu nevýslovného vzrušení.

V / Muž v lýkových opáncích

Tu noc ke třetí hodině ráno vstala vdova Delouchová, hostinská ze středu městečka, aby rozdělala v kamnech oheň. Její švagr Dumas, který bydlil u ní, měl ve čtyři hodiny odjet na cesty, a tak se ta ubohá chudinka, s rukou zchromlou po staré spálenině, oháněla v kuchyni a připravovala kávu. Bylo chladno. Přehodila si přes kazajku starý vlnák, a držíc v jedné ruce rozžehnutou svíčku, zvedla druhou rukou tou zmračenou – zástěru, aby chránila plamen, a tak přešla přes dvůr, zatarasený prázdnými lahvemi a bednami od mýdla; otevřela dveře dřevníku, který sloužil slepicím za kurník, a chystala se odtud vzít trochu dřeva... Ale sotva strčila do dvířek, vynořil se z hluboké tmy nějaký pobuda, mávl čepicí tak divoce, až to zasvištělo a zhasilo svíčku, jedinou ranou srazil tu dobročinku k zemi a vzal nohy na ramena, zatímco rozběsněné slepice a kohouti tropili peklý rámus. Když vdova Delouchová po chvíli opět přišla k sobě, shledala, že ten chlap odnesl v pytlíku deset jejích nejkrásnějších kuřat. Na křik své švagrové přiběhl Dumas. Zjistil, že si ten darebák musel otevřít dvířka do zadního dvorku paklíčem a stejnou cestou že taky utekl, ani je za sebou nezavřel. Dumas, zvyklý na pytláky a zloděje, bez váhání vytáhl ze svého vozu lucernu na tyči, rozžehl ji, chytil ji do jedné ruky, druhou se chopil nabitě pušky a vyrazil po zlodějově stopě. Stopa to byla velmi nezřetelná – pobuda měl na nohou zřejmě lýkové opánky. Zavedla ho na cestu k La Gare a pak se ztratila před ohradou jedné louky. Dumas byl nucen vzdát se dalšího pátrání. Zvedl hlavu, zastavil se... a uslyšel v dálce, na téže silnici, kde stál, rachot prudce rozjetého prchajícího vozu... Mezitím Jasmín Delouche, vdovin syn, vyskočil z postele, chvatně si přehodil přes ramena pláštěnku a jenom v bačkorách vyběhl ven, aby slídl po městě. Všechno spalo, všechno bylo pohrouženo do tmy a hlubokého ticha, jaké bývá před prvním úsvitem dne. Když Jasmín došel ke Čtyřem cestám, uslyšel pouze, stejně jako jeho strýc, někde strašně daleko, na kopci zvaném Riaudes, hrkot vozu. Kůň upaloval, co mu nohy stačily. Jasmín, vychytralý a

chvástavý hoch, si řekl (později nám to vyprávěl s protivným přízvukem, s jakým se mluví na montluçonských předměstích): „Tihle lumpové odjeli k La Gare, ale tím ještě není řečeno, že bych nemohl zatopit nějakým jiným na druhé straně města.“ A pustil se nočním tichem směrem ke kostelu. Na náměstí v maringotce komediantů se svítilo. Někdo byl zřejmě nemocen. Jasmín tam zamířil, aby se zeptal, co se stalo, když vtom od Koutků vyběhl tichý stín, obutý do lýkových opánků, a aniž si ho všiml, úprkem se hnál ke schůdkům maringotky. Jasmín poznal podle postavy Ganache, vystoupil tedy do světla a zeptal se tiše: „Haló, co se děje?“ Ganache, celý bez sebe, rozčuchaný a bezzubý, se zastavil, podíval se na něho s vyjeveným výrazem, v němž se zračil strach, a odpověděl, sotva popadaje dech: „Kamarád je nemocen... Včera večer se popral a otevřela se mu stará rána... Byl jsem právě pro milosrdnou sestru...“ A opravdu, když se Jasmín Delouche, zmatený tím vším, vracel domů do postele, potkal uprostřed městečka pospíchající jeptišku.

Toho rána vyšlo mnoho obyvatel Sainte-Agathe na práh svých domovů s očima kalnými a opuchlými po bezesné noci. Všichni spustili rozhořčený povyk, který se táhl po celém městečku jako ohnivá stopa. U Giraudatů slyšeli kolem druhé hodiny ráno, jak se venku zastavil vozík a někdo do něho ve spěchu hází měkce dopadající rance. Doma byly jen dvě ženy a ty se neodvažovaly pohnout. Ráno, když otevřely kurníky, poznaly, že to, o čem myslely, že to jsou rance, byli králíci a drůbež... Millie našla o první přestávce přede dveřmi prádelny spoustu ohořelých zápalek. Usoudili jsme z toho, že se v našem domě nevyznali a nemohli se dostat dovnitř... U Perreuxů, Boujardonů a Clémentů se napřed domnívali, že ukradli i prasata, ale dopoledne je našli, jak v cizích zahradách vyhrabávají salát. Stádečko vepřů využilo příležitosti a otevřených dveří k malé noční procházce... Skoro všude byla ukradena drůbež. Na tom však zůstalo. Pekařka paní Pignotová, která nechovala slepice, sice celý den křičela, že jí ukradli valchu a libru modřidla, ale nebylo to nikdy dokázáno ani zaneseno do protokolu. Celý ten poprask, strach a řečnění kolem toho trvaly až do poledne. Ve škole vyprávěl Jasmín o svém nočním dobrodružství. „Ti se vyznají! Ale kdyby byl můj strýc potkal někoho z nich, povídal, že by ho zastřelil jako psa!“ A s pohledem na nás dva dodal: „Ještě štěstí že nepotkal Ganache, byl by schopen po něm střílet. Je to všechno jedna pakáž,“ říkal a Dessaigne to povídal taky. Přesto nikoho nenapadlo naše nové přátele obtěžovat. Teprve nazítří svěřil Jasmín svému strýci, že Ganache měl stejně jako zloděj na nohou lýkové opánky. Shodli se na tom, že by se to mělo oznámit četníkům. V největší tajnosti se rozhodli, že jakmile budou mít volnou chvíli, vypraví se do okresního města a upozorní na to četnického strážmistra.

Během nejbližších dnů mladý komediant s lehce otevřenou ranou churavěl a nevycházel ven. Chodívali jsme se večer toulat na náměstí u kostela, jen abychom zahlédli aspoň jeho lampu za červenou záclonkou maringotky. Stávali jsme tam plni úzkosti a horečného neklidu a neodvažovali jsme se přiblížit k tomu chudičkému domečku, který nám připadal jako tajuplný průchod a předpokoj kraje, do něhož jsme ztratili cestu.

VI / Hádka v zákulisí

Prožili jsme v těch posledních dnech tolik úzkosti a všelijakých trampot, že jsme ani neměli kdy si uvědomit, že přišel březen a vítr polevil. Ale když jsem třetí den po této příhodě sestoupil ráno do dvora, zčistajasna jsem poznal, že je jaro. Přes zeď proudil vánek lahodný jako vlažná voda; tichý déšť skropil v noci listí pivoňek; okopaná země na zahradě pronikavě voněla a zaslechl jsem, jak na stromě vedle okna se jakýsi ptáček učí zpívat... Meaulnes začal hned o první přestávce o tom, že vyzkouší cestu, kterou nám vyznačil komediant. Jen s velkou námahou jsem ho přemluvil, aby počkal, až se znovu setkáme s naším přítelem, až bude opravdu hezky..., až budou všechny sainteagathské švestky v květu. Rozmlouvali jsme opření o zídku vedle úzké uličky, s rukama v kapsách a prostovlasí, a vítr nás chvílemi roztřásal zimou a chvílemi, když zavanul tepleji, v nás probouzel dosud nepoznané hluboké nadšení. Ach bratře, kamaráde, poutníku, jak jsme byli oba přesvědčeni, že štěstí je na dosah ruky a že stačí vydat se na cestu, aby ho člověk dosáhl!... O půl jedné, právě při obědě, jsme uslyšeli na náměstí Čtyř cest velké bubnování. V mžiku jsme byli na prahu u malé branky, s ubrousky v rukou... Byl to Ganache a oznamoval, že se dnes večer v osm hodin, „vzhledem ke krásnému počasí“, bude konat velké představení na Kostelním náměstí. Pro všechny případy, „aby se zajistili proti dešti“, bude postaven stan. Následoval dlouhý výčet atrakcí, ale protože slova odnášel vítr, zaslechl jsem z nich nejasně jen „pantomimy...“, písničky... Fantazie na koni...“, a po každém čísle znovu zavířily bubny. Při večeri, na ohlášení večerního představení, zaduněl pod našimi okny turecký buben, až se rozdrnčely tabulky. Brzy poté začaly kolem našich oken s hlasitým brebentěním proudit malé hloučky lidí z předměstí, ubírajících se na Kostelní náměstí. A my dva jsme tam seděli, nuceni zůstat u stolu, a třáslí jsme se nedočkavostí. K deváté hodině jsme konečně zaslechl u malé branky šoupavé kroky a tlumený smích: přišly pro nás učitelky. Za naprosté tmy jsme se ve skupince vydali na místo, kde se mělo konat představení. Už z dálky jsme viděli kostelní zeď, jakoby ozářenou velkým ohněm. Před vchodem do stanu se ve větru pohupovaly dvě zavěšené acetylenové lampy. Uvnitř byly lavice uspořádány jako v cirkuse. Pan učitel, učitelky, Meaulnes a já jsme si sedli vpředu na ty nejnižší. Znovu vidím to místo, jistě velmi skrovné, jako v opravdovém cirkuse, s velkými ostrovy stínu, kde se usadily pekařka paní Pignotová, hokynářka Fernanda, děvčata z městečka, kovářští pomocníci, paničky, malí kluci, vesničané a jiní a jiní. Představení už pokročilo do druhé poloviny. Na pódiu byla cvičená kozička, která se poslušně stavěla na čtyři sklenice, potom na dvě a nakonec na jednu. Vedl ji Ganache lehkými údery hole a přitom se znepokojeně, s otevřenými ústy a pohaslými očima díval směrem k nám. Na stoličce pod dalšími dvěma lampami, na místě, kde bylo pódium spojeno s maringotkou, seděl s obvázaným čelem vůdce klukovských her, náš přítel v tenkém černém trikotu. Sotva jsme dosedli, vyběhl na stupínek bohatě opentlený poník a zraněný mladík na něm předvedl několik kousků. Poník se zastavil vždy před někým z nás, měl-li ukázat nejmilejší nebo nejstatečnější osobu z přítomné společnosti; a pokaždé před paní Pignotovou, měl-li označit osobu nejprohlanější, nejlakomější nebo „nejzamilovanější“... Rozpoutal se kolem ní smích, křik a kejhání, jako

by tam bylo hejno husí pronásledovaných honičím psem... O přestávce se komediant přišel na chvíli bavit s panem učitelem, který nemohl být hrdější, ani kdyby hovořil s Talmou nebo s Léotardem. A my, my jsme s nadšeným zájmem poslouchali všechno, o čem mluvil: o své opět zacelené ráně; o představení, které připravovali za dlouhých zimních dnů; o tom, že neodjedou před koncem měsíce, protože zamýšlejí uspořádat další, pozměněná nebo úplně nová představení. Představení mělo skončit velkou pantomimou. Ke konci přestávky nás náš přítel opustil, ale aby se mohl vrátit ke vchodu do maringotky, musel se prodrat skupinou lidí, kteří mezitím zaplavili pódium a uprostřed nichž jsme náhle zpozorovali Jasmína Delouche. Ženy a dívky se roztoustily. Ten černý oděv, ten zvláštní, sebevědomý vzhled zraněného si je všechny podmanil. Jasmín vypadal, jako by se právě vrátil z nějaké cesty, a tiše, ale živě se bavil s paní Pignotovou – bylo jasné, že jeho srdce by si získaly mnohem spíš kroucená šňůra, dlouhý límec a široké kalhoty... Držel se palci za klop kabátu a vypadal velmi naduté i stísněné zároveň. Když šel komediant kolem něho, učinil podrážděný posunek a řekl hlasitě paní Pignotové cosi, co jsem neslyšel, ale jistě to byla urážka, štvavé slovo na adresu našeho přítele. Patrně to byla nějaká vážná a neočekávaná pohrůžka, protože se mladík nemohl přemoci, aby se neotočil a nepohlédl na Jasmína, který se smál, snažil se tvářit, jako by se nic nestalo, a šťouchal loktem do sousedů, jako by je chtěl získat na svou stranu... To vše se ostatně odehrálo v několika vteřinách: Byl jsem z naší lavice jistě jediný, kdo si toho všiml. Komediant se vrátil ke svému společníkovi za záclonu zakrývající vchod do maringotky. Všichni se usadili na svá místa na lavicích, a protože se domnívali, že druhá část představení hned začne, zmlkli a rozhostilo se naprosté ticho. A zatímco doznívaly i poslední rozmluvy, vedené polohlasem, za záclonou sílila hlučná hádka. Nerozuměli jsme slovům, ale rozeznali jsme oba hlasy – jeden patřil dospělému muži, druhý mladíkovi. První něco vysvětloval a ospravedlňoval se, druhý ho plísnil, pohrdavě a smutně zároveň: „Ale ty blázne, proč jsi mi to neřekl?“ Dalším slovům jsme nerozuměli, třebaže všichni natahovali uši. Vtom najednou všechno ztichlo. Výměna názorů pokračovala šepem a kluci z nejvyšších lavic začali pokřikovat: „Opona, opona!“ a dupali.

VII / Komediant sundává obvaz

Konečně se mezi záclonami zvolna vysunula vrásčitá tvář, směšně roztažená hned radostí, hned zklamáním a posetá černými „muškami“ – tvář vytáhlého pierota. Jeho tělo se skládalo ze tří neúměrných částí, v pase byl celý zkroucený jako při kolice, a kráčel po špičkách, jakoby z nadměrné opatrnosti nebo strachu, s rukama tonoucíma v příliš dlouhých rukávech, zametajících podlahu. Dnes už bych nemohl přesně opakovat obsah jeho pantomimy. Vzpomínám si jen, že sotva vešel do arény, upadl, ačkoli se marně a zoufale snažil udržet na nohou. Zbytečně vstával. Bylo to silnější než on: padal. Nepřestával padat. Zapletl se do čtyř židlí najednou. Při pádu s sebou strhl obrovský stůl, který předtím přinesli na pódium. Nakonec se natáhl jak široký tak dlouhý za zábradlím manéže, přímo pod nohama diváků. Dva pomocníci, s obtížemi naverbovaní mezi obecenstvem, ho vytáhli za nohy a teprve po nepředstavitelném úsilí se jim podařilo ho postavit. A vždycky když spadl, vyrazil krátký výkřik, pokaždé trochu jiný. Byl to nesnesitelný výkřik – mísilo se v něm stejnou měrou zklamání se zadostiučiněním. Na samém konci tohoto výstupu vyšplhal na lešení z židlí a padal dlouhým, velmi pomalým pádem; a jeho vítězné kvílení, pronikavé a žalostné, trvalo stejně dlouho jako ten pád, doprovázený vyděšeným jekem žen. Z druhé části pantomimy si vzpomínám, ani dobře nevím proč, jak „ubohý padající pierot“ vytahuje z jednoho rukávu malou panenku vycpanou pilinami a hraje s ní tragikomickou scénou. Na závěr ji vymačká z úst všechny piliny, co měla v břiše. Pak ji s lítostivým hekáním naplní kaší a ve chvíli nejnapijatější pozornosti, kdy všichni diváci s otevřenými ústy upírají oči na prasklou, upatlanou panenku ubohého pierota, uchopí ji najednou za ruku a vši silou jí mrští přes obecenstvo do tváře Jasmínu Delouchovi. Tomu však loutka pomaže jen ucho a rozplácne se na hrudi paní Pignotové, zrovna pod bradou. Pekařka tak zařvala, tak prudce sebou trhla a ucukla dozadu a všechny sousedky ji tak přesně napodobily, že se lavice prolomila a pekařka, Fernanda, smutná vdova Delouchová a dvacet dalších vyhodilo nohy do vzduchu a propadlo se za hurónského smíchu, volání a potlesku, zatímco se vytáhlý klaun, který upadl obličejem k zemi, zvedl a na rozloučenou řekl: „Dámy a pánové, máme tu čest vám poděkovat.“ A právě v tom okamžiku, uprostřed hlučného poprasku, se Velký Meaulnes, od začátku pantomimy tichý a čím dál zamyšlenější, prudce vztyčil, chytil mě za ruku, a jako by nebyl s to se ovládnout, zvolal: „Podívej se na toho komedianta. Podívej se. Konečně jsem ho poznal.“ Uhodl jsem to dřív, než jsem se na něho podíval, jako by ta myšlenka podvědomě dávno ve mně dřímala a čekala jen, až bude odhalena. Neznámý mladík, který v tu chvíli stál pod lucernou u vchodu do maringotky, měl rozmotaný obvaz a přes ramena přehozenou pláštěnku. V začouzeném tlumeném světle, tak jako kdysi nad plamenem svíčky v zámeckém pokoji, bylo vidět neobyčejně jemnou římskou tvář bez knírku. Byl bledý a s pootevřenými rty chvatně listoval v nějakém malém červeném albu, patrně kapesním atlase. Až na jizvu, která mu přetínala spánek a mizela v záplavě vlasů, to byl snoubenec z neznámého panství, tak jak mi ho do nejmenších podrobností popsal Velký Meaulnes. Bylo jasné, že odložil obvaz, abychom ho poznali. A jakmile Velký Meaulnes vyskočil a vykřikl, vrhl po nás mladík dorozumívavý pohled, usmál se s neurčitým smutkem, který mu byl vlastní, a vrátil se do maringotky. „A ten druhý!“ pronesl Meaulnes vzrušeně. „Jak to, že jsem ho hned nepoznal? Vždyť je to pierot z té slavnosti...“ A vystoupil z řady, aby šel za ním. Avšak Ganache mezi tím odnesl spojovací můstky mezi pódium a hledištěm a jednu po druhé zhasel čtyři lucerny v hledišti. Byli jsme donuceni následovat dav, který odtékal jen velmi pomalu a prodíral se úzkými uličkami mezi lavicemi v šeru, v němž jsme přešlapovali netrpělivostí. Když byl konečně venku, vrhl se Velký Meaulnes k maringotce, přeskočil schůdky a zabušil na dveře; ale všechno už bylo zavřeno. Ve voze se záclonkami stejně jako ve voze s poníkem, se cvičenou kozou a s exotickými ptáky bezpochyby už leželi a usínali.

VIII / Četníci

Museli jsme se připojit ke skupině dam a pánů vracejících se temnými ulicemi k Vyšší střední škole. Teď už jsme rozuměli všemu. Ta velká bílá silueta, kterou Meaulnes viděl poslední den slavnosti prchat mezi stromy, to byl Ganache; ujal se tehdy nešťastného snoubence a utekl s ním. Mladík přijal ten dobrodružný život, plný nebezpečí, her a dobrodružství. Měl pocit, že se vrací do svého dětství... Franz de Galais nám až dosud tajil své jméno a předstíral, že nezná cestu do panství, protože se zřejmě bál, aby nebyl donucen vrátit se k rodičům; ale proč se nám dal toho večera znenadání poznat a nechal nás uhodnout celou pravdu? Kolik plánů si Velký Meaulnes navymýšlel, zatímco dav diváků pomalu plynul městečkem! Rozhodl se, že hned zítra ráno – byl čtvrtek a ve škole se neučilo – vyhledá Franze. A vydají se tam spolu. Jaká to bude cesta po rozmoklé silnici! Franz všechno vysvětlí, všechno se urovná a kouzelné dobrodružství bude zas pokračovat tam, kde bylo přerušeno... Pokud jde o mne, kráčet jsem ve tmě a srdce se mi dmulo nevýslovným blahem. Všechno se proplétalo a přispívalo k mé radosti, od prostého těšení na zítřejší čtvrtek až po velké odhalení, které jsme právě učinili, až po to ohromné štěstí, jež nám spadlo do klína. Vzpomínám si, že jsem tehdy v ušlechtilém hnutí mysli přistoupil k nejošklivější dceři notáře, již jsem byl občas proti své vůli donucen nabídnout rámě, a dobrovolně jsem jí podal ruku. Hořké vzpomínky! Marné, ztracené naděje! Když jsme druhý den v osm hodin ráno s botami vzorně vyčištěnými, s krásně naleštěnými přezkami na opascích a v nových čepicích vkročili na Kostelní náměstí, Meaulnes, který až do té chvíle při pohledu na mne stěží potlačoval úsměv, najednou vykřikl a rozběhl se po prázdném prostranství... Na místě, kde stával stan a vozy, zbyl jen rozbitý hrnec a hadry. Komedianti odjeli... Foukal mírný vítr, ale nám připadal jako z ledu. Na každém kroku jsem měl pocit, že zakopneme o tvrdou, kamenitou zem na náměstí a upadneme. Meaulnes jako pomatený dvakrát vyrazil, jako by se chtěl někam rozběhnout, jednou po silnici k Vieux-Nançay, podruhé k Saint-Loup-des-Bois. Přiložil si ruku k očím a na chvilku zadoufal, že snad odjeli teprve nedávno. Ale co dělat? Na náměstí se proplétaly desaterý stopy po vozech a na tvrdé cestě zanikaly. Nezbyvalo než nečinně zůstat na místě. A zatímco jsme se vraceli městečkem, kde začínalo čtvrteční ráno, vklusali na náměstí čtyři četníci na koních, zburcovaní večer předtím Delouchem, a rozptýlili se do ulic, aby hlídali všechny východy, jako když dragouni prozkoumávají vesnici... Avšak bylo pozdě. Zloděj kuřat Ganache a jeho společník přehli. Četníci nenašli nikoho, ani jeho, ani ty, kdo nakládali zardoušené kapouny na vozy. Franz, upozorněn Jasmínovou nepředloženou poznámkou, zřejmě náhle pochopil, z čeho oba žijí, když je pokladna v maringotce prázdná; zmocnila se ho hanba a vztek a rozhodl se okamžitě přerušit stanovený plán představení a vzít nohy na ramena, dřív než přijdou četníci. A protože se od té chvíle přestal bát, že by se ho někdo pokusil odvést zpět na panství jeho otce, chtěl se nám před svým zmizením ukázat bez obvodu. Jen jedna věc zůstala navždy nejasná... Jak mohl Gamache zároveň plnit kurníky a běžet pro milosrdnou sestru, aby přišla k nemocnému příteli v horečce? A nebyla snad právě v tom celá tragédie toho ubohého chlapíka? Na jedné straně zloděj a pobuda, a na druhé dobrák od kosti...

IX / Hledání ztracené cesty

Když jsme se vraceli, rozptylovalo slunce lehkou ranní mlhu; hospodyňky klepaly před domem koberece nebo tlachaly; a na polích i v lesích za branami města začínalo nejzářivější jarní ráno, jaké mi utkvělo v paměti. Ten čtvrtek měli všichni starší žáci vyšších tříd přijít kolem osmé hodiny, aby se dopoledne připravovali – jedni na přijímací zkoušky na vysoké školy, jiní na konkurs na Vyšší školu pedagogickou. Když jsme tam přišli – Meaulnes plný lítosti a rozčilení, které mu nedovolovaly posedět chvíli v klidu, a já celý sklíčený –, byla škola prázdná... Paprsek světlého, veselého slunce klouzal po prachu na červotočivé lavici a po oprýskaném laku na velké mapě světa. Jak zůstat tady nad knihou a přemýšlet své zklamání, když nás všechno volalo ven? Honící se ptáci ve větvích pod okny, útěk ostatních žáků do luk a lesů, a hlavně horečná touha přezkoušet co nejrychleji neúplný plán, ověřený komediantem – náš poslední prostředek, poslední klíč ze svazku, z něhož jsme už všechny ostatní klíče vyzkoušeli... Bylo to nad naše síly. Meaulnes přecházel sem tam, přistupoval k oknu a díval se do zahrady, pak se zase vracel a hleděl směrem k městečku, jako by čekal na někoho, kdo zcela jistě nepřijde. „Napadlo mě,“ řekl konečně, „napadlo mě, že to třeba ani není tak daleko, jak si představujeme... Franz přeškrtnl na mém plánu celý jeden úsek cesty, který jsem si vyznačil. To možná znamená, že zatímco jsem spal, udělala kobyla dlouhou a zbytečnou okliku...“ Seděl jsem na rohu velké lavice, jednu nohu na zemi a druhou jsem klátil ve vzduchu, s beznadějným, netečným výrazem a se sklopenou hlavou. „Ale zpáteční cesta v kočáře ti přece trvala celou noc,“ namítl jsem. „Vyjeli jsme o půlnoci,“ odpověděl živě. „A vysadili mě ve čtyři hodiny asi šest kilometrů na západ od Sainte-Agathe, kdežto já jsem vyšel cestou k La Gare, to je na východ. Musí se tedy mezi Sainte-Agathe a Ztraceným krajem počítat o těch šest kilometrů méně. Opravdu mám dojem, že když se vyjde z obecního lesa, nemůže to být k místu, které hledáme, víc než dvě míle.“ „To jsou právě ty dvě míle, co ti na mapě chybějí.“ „To je pravda. A od kraje lesa sem je nejméně půldruhé míle, ale dobrý chodec to může urazit za dopoledne...“ Vtom vešel Moucheboeuf. Měl protivnou snahu být považován za dobrého žáka, ale nedosahoval toho tím, že by pracoval lépe než ostatní, nýbrž tím, že se vyznamenával při podobných příležitostech, jako byla tato. „Věděl jsem,“ prohlásil vítězně, „že tu najdu jen vás dva. Ostatní šli do obecního lesa. Vedl je Jasmín Delouche, ví, kde jsou hnízda.“ A aby sám vypadal jako poctivec, začal vyprávět, co všechno říkali, když se chystali na tu výpravu, jak se posmívali škole, panu učiteli i nám. „Když jsou v lese, určitě je potkám,“ prohlásil Meaulnes, „protože já tam jdu taky. Vráť se kolem půl jedné.“ Moucheboeuf zůstal vyjeveně stát. „Ty se mnou nepůjdeš?“ zeptal se mě Augustin a na vteřinku se zastavil na prahu pootevřených dveří. Do širé místnosti přitom se závanem vzduchu, zteplalého sluncem, vnikla změt výkřiků a volání, ptačího cvrlikání, skřípot vědra u roubení studně a praskání biče v dálce... „Ne,“ řekl jsem, ačkoli pokušení bylo silné, „nemohu kvůli panu učiteli. Ale pospěš si. Budu na tebe netrpělivě čekat.“ Udělal neurčitý pohyb a rychle vykročil, plný naděje. Když přišel k desáté hodině pan učitel, neměl na sobě svou černou vlněnou vestu, nýbrž rybářský plášť s obrovskými kapsami na knoflíky, slaměný klobouk a krátké kamaše z lakované kůže, jimiž si dole stahoval kalhoty. Myslím, že nebyl nijak zvlášť překvapen, když ve třídě nikoho nenašel. Nechtěl ani

poslouchat Moucheboeufa, který mu třikrát opakoval, že chlapci řekli: „Jestli nás potřebuje, ať si pro nás dojde!“ Poručil jen: „Složte si věci a vezměte si čepice, teď půjdeme vybrat z hnízda zase my je... Dojdeš tak daleko, Františku?“ Přisvědčil jsem, a tak jsme vyrazili. Bylo dohodnuto, že Moucheboeuf povede pana učitele a bude mu sloužit za vábničku... Přesněji řečeno, jelikož znal místa v lese, kde právě byli vykrádači ptačích hnízd, měl čas od času vykřikovat z plných plic: „Haló! Hé-éj! Giraudate! Delouchi! Kde jste?... Máte něco?... Našli jste?...“ Já byl ke své velké radosti pověřen, abych šel po východním kraji lesa pro případ, že by uprchlí žáci chtěli uniknout tímto směrem. Podle nově doplněného plánu, který jsme s Meaulnesem nesčetněkrát prostudovali, to totiž vypadalo, jako by právě z tohoto okraje lesa měla vycházet přímá cesta, polní stezka vedoucí rovnou do panství. Kdybych ji tak dnes ráno objevil!... Začínal jsem přesvědčovat sám sebe, že se ještě před polednem octnu na cestě k Ztracenému zámku...

Byla to nádherná procházka... Sotva jsme minuli Parkán a obešli mlýn, opustil jsem své dva společníky, pana učitele, o němž by člověk řekl, že táhne do boje (myslím, že si vzal do kapsy starou pistoli), a toho zrádce Moucheboeufa. Dal jsem se příčnou cestou a brzy jsem došel na kraj lesa poprvé v životě v přírodě sám, jako přední hlídka, kterou kaprál ztratil. A představuji si, že stojím na dosah toho tajemného štěstí, které Meaulnes kdysi zahlédl. Mám pro sebe celé dopoledne, abych prozkoumal okraj lesa, nejsvěžejší a nejskrytější místo v kraji, zatímco můj velký bratr také odešel na výzkumy. Vypadá to tu jako staré řečiště potoka. Podlézám pod nízkými větvemi stromů, jejichž jméno neznám, ale asi jsou to olše. Před chvílí jsem přiskočil plůtek na konci stezky a octl jsem se na krásné zelené travnaté cestě, která ubíhá pod hustým listím; a místy jsem zas dupal po kopřivách a ničil nohama vysoký kozlík. Chvilími se má noha boří do jemného písku. V tichu slyším ptáka – představuji si, že je to slavík, ale jistě se mýlím, vždyť slavíci zpívají jenom v noci – ptáka, který jako posedlý opakuje tentýž motiv: hlas rána, slovo pronesené ve stínu, sladké vyzvání k cestě pod olšemi. Neviditelný a umíněný, jako by mě doprovázel pod listnatou klenbou. Poprvé v životě jsem se i já vydal na cestu za dobrodružstvím. Už nehledám pod otcovým vedením mušle vyvržené mořem, ani vstavače, které pan učitel neznal, ani, což se nám často stávalo, tu hlubokou, skoro vyschlou studánku na poli otce Martina, krytou mříží a zarostlou takovou spoustou lučních květin, že to trvalo čím dál tím déle, než jsme ji našli... Hledám něco ještě mnohem tajemnějšího. Je to tajná chodba, o níž se mluví v knihách, stará ukrytá cesta, jejíž ústí nemůže princ, zemdlený únavou, najít. Objeví se až v nejzazší hodině dopolední, kdy už člověk dávno nemyslí na to, že brzy bude jedenáct hodin, poledne... Až najednou, když v hluboké houštině natáhne ruku a váhavým pohybem rozhrne větve ve výši obličej, spatří cosi jako dlouhou, temnou alej, na jejímž konci je docela malé kolečko světla. A jak tak doufám a opájím se podobnými představami, vkročím znenadání na jakousi mýtinu, z níž se vyklube docela obyčejná louka. Aniž jsem si to uvědomil, došel jsem na konec obecního lesa, o němž jsem si vždycky představoval, že je nekonečně daleko. A tady po mé pravici, mezi hranicemi dříví, celá bzučící ve stínu, je myslivna. Na okenním rámu se suší dva páry ponožek. Když jsme někdy v minulých letech přišli na kraj lesa, ukazovali jsme si světelný bod na konci nekonečně dlouhé černé aleje a šeptali jsme: „Tam je myslivna, Baladierův domek.“ Ale nikdy jsme nedošli až k němu. Slychali jsme říkat, jako by šlo o nějakou neobyčejnou výpravu: „Byl až u myslivny!...“ Tentokrát jsem došel až k Baladierovu domku a nic jsem neobjevil.

Rozbolela mě unavená noha a začal jsem trpět i horkem, jež jsem až do té chvíle necítil; bál jsem se, že budu muset vykonat zpáteční cestu sám, když jsem nedaleko uslyšel vábničku pana učitele, Moucheboeufa, a potom i jiné hlasy, jak mě volají... Byl to hlouček asi šesti chlapců, z nichž jedině zrádce Moucheboeuf se tvářil vítězně. Byl tam Giraudat, Auberger, Delage a jiní... Díky vábničce byli někteří žáci přistiženi, právě když vylezli na osamělou třešň ptáčníci uprostřed paseky, a jiní, když vybírali žluté hnízdo. Giraudat, ťulpas s vypoulenýma očima, ve špinavé haleně, ukryl písklata na břicho, mezi tělem a košilí. Dva z party utekli, když se blížil pan učitel. Zřejmě to byli Delouche a malý Coffin. Ostatní nejdřív odpovídali vtipkováním na adresu „Mouchevache“ /Slovní hříčka: Moucheboeuf je složenina ze dvou výrazů. Mouche = moucha, boeuf = vůl; vache = kráva./, které opakovala lesní ozvěna, a Moucheboeuf, celý rozlícený a přesvědčený, že si může být jist svou věcí, jim bláhově odpověděl: „Jen slezte dolů a uvidíme! Je tu pan učitel...“ V mžiku bylo naprosté ticho. Nastal mlčenlivý ústup lesem. A protože se v něm důkladně vyznali, nebylo ani pomyšlení na to, pronásledovat je. Nevědělo se také, kudy šel Meaulnes. Nikdo neslyšel jeho hlas, a tak jsme se museli vzdát dalšího stíhání. Bylo už po poledni, když jsme opět vykročili na zpáteční cestu do Sainte-Agathe, pomalu, s hlavou svěřenou, unavení, zaprášení. Jakmile jsme vyšli z lesa a oťeli si a oklepali na suché silnici bláto z bot, začalo slunce krutě pražit. Totam bylo svěží a zářivé jarní ráno. Nastával odpolední shon a hluk. Čas od času zakokrhá v opuštěných statečích podél silnice kohout – bezútěšný křik! Na svahu Parkánu jsme se na chvíli zastavili a bavili se s podruhy na poli, kteří se po obědě už zase dali do práce. Stáli opření o ohradu a pan učitel jim vykládal: „To jsou vydaření uličníci! Podívejte se tuhle na Giraudata. Strčil si ptáčka pod košili. Dělal si tam, co je napadlo: Pěkná odstuda, jen co je pravda!...“ Měl jsem pocit, že se dělníci posmívají i mému nezdaru. Smáli se a pokyvovali hlavami, ale nic hochům, které všechny dobře znali, nezazlivali. A když už pan učitel vykročil v čele skupinky, dokonce nám něco svěřili: „Šel tu kolem ještě jeden, ten velký, však víte, který... Na zpáteční cestě asi potkal vůz ze Stodol a svezl se s ním. Vystoupil na konci cesty ze Stodol, celý roztrhaný a zablácený. Řekli jsme mu, že jsme vás ráno viděli jít kolem a že jste se ještě nevrátili. Šel potom docela pomalu dál do Sainte-Agathe.“ A opravdu, na pilíři mostu u Parkánu seděl Velký Meaulnes s obličejem zemdleným únavou a čekal na nás. Na dotazy pana učitele odpověděl, že byl také hledat žáky, kteří utekli za školu. A na mou tichou otázku jen beznadějně zavrtěl hlavou a řekl: „Ne. Nic! Nic, co by se tomu podobalo.“ Po obědě v zavřené třídě, prázdné a tmavé uprostřed rozzářené krajiny, se natáhl na jednu z velkých lavic, hlavu složil do rukou a dlouho spal smutným, těžkým spánkem. K večeru usilovně o něčem přemýšlel, a jako by učinil nějaké důležité rozhodnutí, napsal dopis matce. A to je vše, co si pamatuji z toho ponuré konce velkého dne porážky.

X / Velké prádlo

Z příchodu jara jsme se radovali předčasně. V pondělí odpoledne jsme si chtěli udělat úkoly hned po čtvrté hodině jako v létě, a abychom na to lépe viděli, vynesli jsme na dvůr dvě velké lavice. Avšak počasí se okamžitě pokazilo, na jeden sešit dopadla kapka deště; ve spěchu jsme se vrátili dovnitř. A z velkého ztemnělého sálu jsme se širokými okny mlčky dívali na divý útěk mraků po šedivé obloze. Tu se Meaulnes, který stál s rukou na klíce u okna a díval se s námi, nemohl ubránit, aby neřekl – jako by měl zlost, že v sobě cítí narůstat takovou lítost: „Ach, letěly docela jinak ty mraky, když jsem jel vozem z Krásné hvězdy po té cestě.“ „Po jaké cestě?“ zeptal se Jasmín. Avšak Meaulnes neodpověděl. „Mně,“ řekl jsem, abych to zamluvil, „mně by se líbilo cestovat takhle vozem za pořádného lijáku, pěkně schovaný pod velkým deštníkem.“ „A celou cestu přitom čist, jako doma,“ dodal kdosi. „Nepršelo a já jsem neměl chuť čist,“ řekl Meaulnes. „Pozoroval jsem krajinu a na nic jiného jsem nemyslel.“ Ale když se teď zeptal zase Giraudat, o jakou krajinu šlo, Meaulnes zůstal opět němý. A Jasmín řekl: „Já vím... Pořád to slavné dobrodružství!“ Řekl ta slova smířlivým a zároveň významným tónem, jako by měl na tom tajemství tak trochu podíl. Byla to zbytečně vynaložená námaha. Tento jeho první krok na usmířenou vyzněl naprázdno. A protože se šelo, prchali všichni v studeném dešti domů s halenami přetaženými přes hlavu. Deštivé počasí se udrželo až do příštího čtvrtka. A byl to čtvrtek ještě smutnější než předešlý. Celý kraj byl ponořen do zvláštní ledové mlhy jako v nejprotivnějším zimním dnu. Millie se nechala přelstít zářivým sluncem minulého týdne a dala si vyprat velké prádlo, ale nebylo ani pomyšlení, že by je mohla dát sušit na laťky do zahrady, ba ani ne na šňůry na půdu, tak byl vzduch vlhký a studený. Radila se o tom s otcem a toho napadlo rozvěsit prádlo ve třídách, protože byl čtvrtek, a rozpálit kamna do červena. Aby se ušetřil otop v kuchyni a v jídelně, mělo se vařit na kamnech a my jsme měli trávit celý den ve velké studovně. V první chvíli – byl jsem ještě tak mladý! – jsem považoval tuto novinku za svátek. Povedený svátek!... Prádlo pohltilo veškeré teplo z kamen a ve třídě bylo velmi chladno. Venku se nekonečně, měkce snášelo drobné zimní mrholení. Přesto jsem v devět hodin ráno, šířím nudou, vyhledal na dvoře Velkého Meaulnesa. Opírali jsme se hlavami o mříže hlavní brány a dívali jsme se nahoru do města, ke Čtyřem cestám, jak odněkud z vesnice přichází pohřební průvod. Pozůstali sundali rakev, kterou vezli na káře tažené voly, a postavili ji na kamennou desku před velkým křížem, kde kdysi řezník zpozoroval komediantovu hlídku. Kde asi teď je, ten mladý kapitán, který tak úspěšně velel zteči?... Farář a kostelní zpěváci se postavili před rakev, jak bývalo zvykem, a smutný zpěv se nesl až k nám. Uvědomovali jsme si, že to je jediná podívaná tohoto dne, který jinak celý poplyne jako kalná voda ve stružkách podél chodníků. „A teď si jdu sbalit kufr,“ prohlásil Meaulnes znenadání. „Abys to věděl, Seurele, minulý čtvrtek jsem napsal mamince a požádal jsem ji o dovolu, abych mohl dokončit studia v Paříži. Dnes odjíždím.“ Díval se dál k městu a rukama svíral mříže ve výši hlavy. Bylo zbytečné ptát se ho, zda mu matka, která byla zámožná a všechno mu dovolovala, povolila i tohle. A stejně zbytečné ptát se, proč se mu tak náhle zachtělo odjet do Paříže!... Ale zcela jistě cítil v hloubi duše strach a lítost, že musí odejít z toho drahého sainte-agathského kraje, odkud vyrazil za svým dobrodružstvím. A já sám jsem cítil, jak mě zaplavuje zoufalé hoře, jaké jsem dosud nikdy nepocítil. „Brzy budou velikonoce!“ řekl mi na vysvětlenou a vzdychl. „Hned jak ji tam najdeš, napišeš mi, vid’?“ poprosil jsem. „Samozřejmě, to ti slibuji. Cožpak nejsi můj přítel a bratr?“ A položil mi ruku na rameno. Ponenáhlu jsem začínal chápat, že když chce dokončit studia v Paříži, je všemu konec – už nikdy nebudu mít po boku svého velkého přítele. Zbývala jen jediná naděje, jak bychom mohli být zase spolu, a to byl ten dům v Paříži, kde měla být znovu nalezena stopa ztraceného dobrodružství... Ale viděl Meaulnesa tak smutného, jak ubohá to pro mne byla naděje! Uvědomili jsme rodiče. Pan učitel se velmi podivil, rychle však uznal Augustinovy důvody. Millie jako dobrá hospodyně byla zničena zejména tím, že má Meaulnesova matka vidět náš dům v tak neobvyklém nepořádku... Zavazadlo bylo bohužel brzy sbaleno. Vyhledali jsme pod schodištěm jeho nedělní boty, ve skříni trochu prádla, pak papíry a školní knihy – veškeré vlastnictví osmnáctiletého člověka. V poledne přijela vozem paní Meaulnesová. Poobědvala s Augustinem v Danielově kavárně a odvezla ho téměř bez vysvětlení, jakmile byl kuň nakrmen a zapřažen. Rozloučili jsme se s nimi na prahu a vůz zmizel v zatáčce Čtyř cest. Millie si přede dveřmi otřela střevice a vrátila se do studené jídelny uklidit. – A já jsem poprvé po mnoha měsících stál sám před dlouhým čtvrtečním večerem a měl jsem pocit, že v tom starém voze právě navždy odjelo mé mládí.

XI / Zrazuji...

Co dělat? Venku se trochu vyjasňovalo. Vypadalo to, jako by se mělo znovu ukázat slunce. Ve velkém domě praskly dveře. Pak se znovu rozhostilo ticho. Občas přecházel otec přes dvůr, aby naplnil vědra uhlím a naložil do kamen. Viděl jsem bílé prádlo rozvěšené na šňůrách a neměl jsem nejmenší chuť vrátit se do té smutné místnosti, proměněné v sušárnu, a postavit se tváří v tvář závěrečné zkoušce, přípravě ke konkursu na Vysokou pedagogickou školu, která měla být od nynějška mým jediným zaměstnáním. Podivná věc: do zámruku, který mě zkrušoval, mísil se neurčitý pocit svobody. Meaulnes odjel, celé to dobrodružství se nepovedlo a skončilo, a tak se zdálo, že budu alespoň zbaven té podivné starosti, toho tajemného zaujetí jedinou věcí, jež mi nedovolovalo chovat se jako ostatní. Meaulnes odjel, už jsem nebyl společníkem jeho dobrodružství, bratrem toho slídiče po zašlých stopách a věčného tuláka; stal jsem se zase maloměstským klukem, stejným jako ostatní. Bylo to snadné a stačilo, abych se jen řídil svými nejpřirozenějšími zálibami. Přes blátivou ulici přeběhl nejmladší Roy a točil třemi kaštany upevněnými na konci provázku, pak je vyhodil do vzduchu a kaštany spadly do dvora. Neměl jsem co na práci, a tak mě bavilo hodit mu ty kaštany dvakrát nebo třikrát zpátky přes zeď. Najednou jsem viděl, že nechal té dětinské hry a utíká za károu, která přijížděla po silnici od Staré lávky. Bleskurychle se za jízdy vyhoupl dozadu. Poznal jsem malý vozík Delouchových a jejich koně. Jasmín řídil. Tlustý Boujardon stál na voze. Vraceli se z louky. „Pojeď s námi, Františku!“ zavolal Jasmín, neboť už jistě věděl, že Meaulnes odjel. Páni! Ani jsem nikomu doma nic neřekl, vyšplhal jsem se do kodrcající káry a zůstal jsem jako ostatní

stát, opřen o jednu z postranic. Vozík nás dovezl k vdově Delouchové... Nyní jsme v místnosti za krámem, u té staré dobračky, která je hokynářkou a hospodskou zároveň. Nízkým oknem proniká bílý sluneční paprsek a klouže po plechovkách a sudech s octem. Tlustý Boujardon se posadil na okenní rám a s hlučným smíchem tělnatých lidí pojídá protáhlé piškoty. Na dosah jeho ruky stojí na sudu otevřená a načatá krabice. Malý Roy vyráží radostné výkřiky. Vytvořila se mezi námi jakási přízemní důvěrnost. Jasmín a Boujardon budou teď mými kamarády, vidím to. Běh mého života se prudce změnil. Zdá se mi, že Meaulnes odjel už dávno a že jeho dobrodružství je stará historie, smutná, ale skončená. Malý Roy vyšťáral pod prknem načatou láhev kořalky. Delouche nám nabízí každému slzu, ovšem je tu jen jedna sklenička, a tak z ní pijeme všichni. S jistotou shovívavostí mi ji nabízejí prvním, jako bych nebyl zvyklý na tyto způsoby lovců a vesničanů... Trochu mě to skličuje. A když přijde řeč na Meaulnesa, popadne mě touha – abych se zbavil těch rozpaků a získal opět rovnováhu – dát najevo, že znám jeho příběh, a stručně jej vyprávět. Copak by mu to mohlo nějak uškodit, teď když všechna jeho dobrodružství beztak skončila?...

Vyprávím snad ten příběh špatně? Nevyvolává takový dojem, jaký jsem očekával. Moji druhové, bodří vesničané, které nic neudiví, se nenechají vyvést z konceptu pro tak málo. „To byla svatba, no a co má být?“ prohlásil Boujardon. Delouche viděl v Préveranges svatbu ještě podivnější. Zámek? Tady v kraji by se jistě našli lidé, kteří o něm slyšeli. A dívka? Meaulnes se s ní ožení, až si odbude vojenskou službu. „Měl nám to povědět,“ dodal jeden z nich, „a ukázat nám svůj plánec, místo aby se svěřoval nějakému pobudovi!...“ Sklícen tím neúspěchem chtěl jsem využít příležitosti a vybičovat jejich zvědavost. Rozhodl jsem se prozradit jim, kdo byl ten komediant, odkud pocházel a jaký měl zvláštní osud... Ale Boujardon ani Delouche nechtějí nic slyšet. „To on všecko zavinil. To on udělal z Meaulnesa protivu a náfuku, z Meaulnesa, který byl vždycky tak dobrý kamarád! To on si vymyslel ty hloupé zteče a noční přepadení, on nás předtím zmobilizoval a udělal z nás školní prapor...“ „Viš,“ prohlásil Jasmín, dívaje se na Boujardona a pokyvuje hlavou, „udělal jsem náramně dobře, že jsem ho udal četníkům. Ten nadělal v kraji škody, a ještě nadělal!...“ Byl jsem skoro stejného mínění jako oni. Všechno by se jistě bylo vyvíjelo jinak, kdybychom nebrali celou tu věc tak tajemně a tragicky. Byl to vliv Franze, který všechno pokazil... Ale náhle, zatímco jsem se pohroužil do těchto úvah, ozval se v krámě šramot, Jasmín Delouche rychle schovává svou láhev kořalky za sud; tlustý Boujardon sklouzne z okna, šlápně na prázdnou zaprášenou láhev, ta se rozkutálí a Boujardon se dvakrát málem natáhne. Malý Roy je zezadu postrkuje, aby se dostal co nejrychleji ven, a div se neudusí smíchy. Nerozumím dost dobře tomu, co se děje, ale utíkám s nimi; běžíme přes dvůr a lezeme po žebříku do stodoly. Slyším ženský hlas, jak nám nadává darmošlapů... „Nenapadlo by mě, že se vrátí tak brzy,“ povídá Jasmín potichu. Teprve teď jsem pochopil, že jsme tam pytláčili, kradli piškoty a kořalku. Jsem zklaman jako trosečník, který se domníval, že mluví s mužem, a místo toho najednou pozná, že je to opice. Nemyslím už na nic jiného, než jak bych se dostal ze stodoly, tak se mi celá ta historie hnusí. Ostatně za chvíli bude tma... Pustí mě zadem, převádějí mě přes dvě zahrady, obejdeme bažinu. Ocítám se v mokré, blátivé ulici, v níž se zrcadlí světla Danielovy kavárny. Nejsem na ten večer nijak hrdý. Stojím na křižovatce Čtyř cest. Proti své vůli náhle v zatáčce znovu vidím tu ostře řezanou bratrskou tvář, jak se na mne usmívá. Poslední pokyn ruky – a vůz mizí... Halenou mi cloumá studený vítr, podobný větru této zimy, tak tragické a krásné. Nic mi už nepřipadá jednoduché a snadné. Ve velké studovně, kde na mne čekají s večerí, vyhánějí prudké nárazy průvanu skrovné teplo šířené kamny. Jektám zuby zimou a rodiče mi vyčítají protoulané odpoledne. Není mi dopřána ani ta útěcha, že bych se mohl vrátit ke svému starému, pravidelnému životu a usednout na své obvyklé místo u stolu. Tentokrát není prostřeno na stole; každý večerí v temné třídě na kolenou, jak se dá. Mlčky jím placky pečené na kamnech, které měly být odměnou za ten čtvrték strávený ve škole a které se na kulatém plátu, rozžhaveném do ruda, spálily. Večer, sám a sám ve svém pokoji, uléhám co nejrychleji, abych udusil výčitky svědomí, které klíčí z hloubi mého smutku. Avšak uprostřed noci jsem se dvakrát probudil a zdálo se mi, jednou že slyším praskání vedlejší postele, na níž se vždycky Meaulnes prudce, jediným trhnutím obracel, a podruhé jeho lehký krok lovce na číhané, jak přechází po podkrovních světničkách zadní budovy...

XII / Meaulnesovy tři dopisy

Za celý život jsem dostal od Meaulnesa jen tři dopisy. Mám je ještě schovány v zásuvce prádelníku. Pokaždé když je čtu, pociťuji stejný smutek jako tehdy. První mi došel třetí den po jeho odjezdu.

Drahý Františku, dnes, sotva jsem přijel do Paříže, šel jsem k označenému domu. Nic jsem neviděl. Nikdo tam nebyl. Nikdy tam nikdo nebude. Dům, o kterém mluvil Franz, je malý jednopatrový palác. Pokoj slečny de Galais je patrně v prvním patře. Okna hořeniho poschodí jsou zakryta stromy. Ale z chodníku je na ně docela dobře vidět. Všechny záclony jsou staženy a člověk by musel být blázen, kdyby doufal, že by se jednou mezi nimi mohl objevit obličej Yvonne de Galais. Je to na bulváru... Na stromy, už zelené, drobně přšelo. Bylo slyšet pronikavé zvonění tramvají, které bez konce míjely kolem. Asi dvě hodiny jsem se procházel pod okny sem tam. Vedle je obchodník s vínem; zastavil jsem se u něho a dal jsem si skleničku, abych nebyl považován za zloděje, který se chystá k něčemu nekalému. Pak jsem zase pokračoval v tom beznadějném číhání. Nastala noc. Všude se rozsvítilo nějaké okno, jen v tom domě ne. Určitě tam nikdo není. A velikonoce budou přece co nevidět. Zrovna když jsem odcházel, přišla nějaká dívka nebo snad mladá žena a posadila se na jednu z laviček, mokrých od deště. Měla na sobě černé šaty s malým bílým límečkem. Zůstala tam ještě, když jsem odešel, nehybná, přestože byl chladný večer, a čekala tam, nevím nač, nevím na koho. Vidiš, že Paříž je plná právě takových bláznů, jako jsem já. Augustin

Čas plynul. Marně jsem čekal na zprávu od Meaulnesa v pondělí po velikonočních i během dalších dnů – dnů, které mi po velkém svátečním ruchu připadaly tak klidné, že se v nich nedalo dělat nic jiného než těšit se na léto. V červnu přišel

čas zkoušek a příšerné vedro, jehož dusný mrak se vznášel nad celou krajinou, nerozptylován jediným závanem větru. Ani noc nepřinášela svěžest, a tudíž ani zmírnění těch muk. A v tomto úmorném měsíci červnu jsem dostal od Velkého Meaulnesa druhý dopis.

Můj drahý příteli, Červen 189. tentokrát je po všech nadějích. Vím to od včerejšího večera. Bolest, kterou jsem v prvním okamžiku skoro ani necítil, od té doby neustále roste. Každý večer jsem se šel posadit na tu lavičku a číhal jsem, přemýšlel a přese všechno doufal. Včera po večeři byla černá, dusná noc. Lidé se bavili na chodníku pod stromy. Nad temným listím, nazelenalým od světla lamp, zářily byty ve druhém a třetím poschodí. Tu a tam otevřelo léto některé okno dokořán... Na stole svítila lampa a spoře kolem sebe rozháněla horkou červnovou tmou; bylo vidět skoro až na konec pokoje... Ach, kdyby se tak rozsvítilo i v černém okně Yvonne de Galais, byl bych se asi odvážil vyběhnout nahoru po schodišti, zaklepat a vstoupit... Dívka, o níž jsem Ti už psal, tam byla opět a čekala jako já. Pomyslel jsem si, že ten dům zřejmě zná, a zeptal jsem se jí. „Vím,“ řekla mi, „že kdysi přijížděla do tohoto domu na prázdniny jedna dívka se svým bratrem. Ale dověděla jsem se, že bratr utekl od rodičů a nikomu se už nikdy nepodařilo ho najít, a dívka se vdala. To vám snad vysvětlí, proč je ten dům zavřen.“ Odešel jsem. Po desíti krocích jsem začal na rovném chodníku klopýtat a div že jsem neupadl. V noci – byla to včerejší noc –, když konečně děti a ženy na dvoře ztichly a nechaly mě spát, zaposlouchal jsem se do hluku přejíždějících drožek. Jezdily v delších časových intervalech. Ale sotva jedna přejela, nemohl jsem si pomoci a musel jsem čekat na druhou: hrkot, klapot koňských kopyt na asfaltu... Jako by to znovu a znovu opakovalo: Je to opuštěné město, tvá láska je ztracena, noc je nekonečná, léto, horečka... Seurele, příteli, jsem velmi nešťasten. Augustin

Dopis přes veškeré zdání málo sdílný. Meaulnes se v něm nezmiňoval, ani proč tak dlouho mlčel, ani co hodlá dělat dál. Měl jsem dojem, jako by se se mnou rozcházel, protože je jeho dobrodružství u konce, tak jako skoncoval se svou minulostí. Mamě jsem mu psal, už jsem opravdu nedostal odpověď. Jen slůvko blahopřání, když jsem získal diplom. V září jsem se dověděl od jednoho spolužáka ze školy, že přijel na léto k matce do La Ferté-d'Angillon. Avšak toho roku jsme byli pozváni ke strýci Florentinovi do Vieux-Nançay a museli jsme strávit prázdniny u něho. A tak Meaulnes odjel zpátky do Paříže, aniž jsem se s ním mohl setkat. Když jsem se vrátil, přesně řečeno koncem listopadu, a s chabým zápallem se pustil do učení k vyšším zkouškám – doufaje, že budu příští rok jmenován učitelem, aniž bych vychodil učitelský ústav v Bourgesu –, došel mi poslední ze tří dopisů, které jsem od Augustina dostal. Psal:

Stále ještě se procházím pod tím oknem. „Stále ještě čekám, bez nejmenší naděje, prostě jen z šílenství. Na sklonku každé studené podzimní neděle, ve chvíli, kdy se stmívá a nastává noc, nejsem s to, abych se odhodlal jít domů, zavřít ve svém pokoji okenice a nevracet se už do té mrazivé ulice. Jsem jako ta bláznivá ze Sainte-Agathe, co každou chvíli vycházela na práh, přikládala si ruku k očím a dívala se k La Gare, nejde-li její syn, který byl mrtev. Sedím jako ubožák na té lavičce, třesu se zimou a blaženě si představuji, jak mě někdo něžně bere za ruku... Obrátil bych se. Byla by to ona. „Trošku jsem se opozdila,“ řekla by prostě. A celé to trápení a šílenství by bylo totam. Vcházíme do našeho domu. Její kožešiny jsou ledové, závojiček má zvlhlý; přináší s sebou zvenku vůni mlhy. Nahýbá se k ohni a já vidím její světlé, ojímné vlasy a krásný, tak jemně načrtnutý profil, skloněný nad plamenem... Ale všechno je marné, okno zůstává bílé od záclonky, která je za ním. A i kdyby je dívka ze Ztraceného zámku otevřela, neměl bych jí teď už co říci. Naše dobrodružství skončilo. Letošní zima je mrtvá jako hrob. Snad až zemřeme, možná že nám smrt bude klíčem a pokračováním i rozluštěním toho nezdařeného dobrodružství. Seurele, kdysi jsem Tě prosil, abys na mě myslel. Ted' naopak bude lépe, když na mě zapomeneš. Bylo by nejlíp zapomenout na všechno. A. M.

A přišla nová zima, právě tak mrtvá, jako ta minulá byla živá svým tajemným životem. Kostelní náměstí bez komediantů... Školní dvůr, který chlapci vždy po čtvrté hodině vyčistili... Třída, v níž jsem se učil sám a s nechutí... V únoru poprvé za celou tu zimu napadal sníh a definitivně pohřbil náš dobrodružný román z minulého roku, vymazal každou šlápě, setřel poslední stopy. A já jsem se snažil, jak mě o to Meaulnes žádal v posledním dopise, na všechno zapomenout.

TŘETÍ ČÁST

I / Koupání

Kouřit, máčet si vlasy cukrovou vodou, aby na nich držely vlny, líbat na polních pěšinkách dívky z doplňovacího kursu, dobírat si jeptišku a pokřikovat na ni za plotem: „Sražte ji ten čepec!“, to vše patřilo k oblíbeným zábavám všech vykutálených ptáčků v kraji. Avšak ve dvaceti letech se takoví darebové mohou ještě velmi snadno usadit a stanou se z nich citliví, účinní lidé. Horší je, má-li už takový uličník předčasně zestárlý, povadlý obličej, zajímají-li ho dvojsmyslné historky místních ženských a vykládá-li spoustu hloupostí o Gilbertě Poquelinové, jen aby rozesmál ostatní kluky. Ale koneckonců ani tenhle případ není ještě docela beznadějný... Takový byl Jasmín Delouche. Nevím proč, jistě však ne proto, že by byl chtěl udělat zkoušky, chodil dál do školy, ačkoli by všichni byli rádi viděli, aby se s ní už rozloučil. Ve volném čase se učil u strýce Dumase sádrařskému řemeslu. A brzy se tenhle Jasmín Delouche s Boujardonem a ještě s jedním, velmi tichým chlapcem, synem pomocného učitele, který se jmenoval Denis, stali jedinými staršími žáky, s nimiž jsem se rád stýkal, protože byli z „časů Velkého Meaulnesa“. Je pravda, že si Delouche upřímně přál stát se mým přítelem. A abych řekl všechno, toužil – on, kdysi takový nepřítel Velkého Meaulnesa – stát se druhým Velkým Meaulnesem naší školy. Přinejmenším jistě litoval, že nebyl jeho důvěrníkem. Nebyl tak těžkopádný

jako Boujardon a myslím, že vycit'oval, co nevšedního vnesl Meaulnes do našeho života. Často jsem ho slyšel opakovat: „Velký Meaulnes to říkal...“ nebo: „Správně, jak říkal Velký Meaulnes...“ Kromě toho, že byl dospělejší než my, vlastnil ten mladý stařec zábavné poklady, které mu zajišťovaly nad námi převahu: psa neurčité rasy s dlouhými bílými chlupy, který slyšel na odpudivé jméno Bekali a přinášel kameny hozené do dálky, zato však nejevil sebemenší schopnost k jakékoli jiné činnosti; staré, příležitostně koupené kolo, na němž nás Jasmin občas večer po vyučování nechával zajezdit, ale nejraději na něm vozíval místní dívky; a konečně a hlavně bílého slepého osla, který se dal zapřáhnout ke každému vozu. Patřil vlastně Dumasovi, ale ten ho Jasminovi půjčoval, když jsme se v létě chodili koupat k Cheru. Jeho matka při té příležitosti dávala k lepšímu velkou láhev limonády. Ukládali jsme ji pod sedátko mezi suché plavky a tak jsme vyráželi, osm až deset starších žáků, doprovázeni panem učitelem, někteří pěšky, jiní namačkáni ve vozíku taženém oslem. Když už cesta k Cheru byla příliš vymletá a hrbolatá, nechávali jsme vůz stát u statku, kterému se říkalo Grunt. Vzpomínám si do nejmenších podrobností na jeden takový výlet, kdy Jasminův osel vezl k Cheru naše věci, plavky, limonádu a pana učitele, zatímco my jsme šli pěšky za nimi. Bylo to v srpnu. Právě jsme udělali zkoušky. Zbaveni té starosti měli jsme dojem, že nám patří celé léto, veškeré štěstí na světě, a pochodovali jsme se zpěvem po silnici, na nic nemyslíce, před sebou jen krásné čtvrtě odpoledne. Pouze jediný stín padl cestou na ten nevinný obraz. Zpozorovali jsme, že před námi jde Gilberta Poquelinová. Měla štíhlý pas, sukni do půl lýtek, vysoké botky a něžný a zároveň drzý výraz uličnice, z níž se stává mladá žena. Odbočila ze silnice na postranní cestu, asi šla pro mléko. Malý Coffin hned nadhodil Jasminovi, aby šel za ní. „Nebylo by to poprvé, co bych ji políbil...“ holedbal se Jasmin. A jal se vyprávět o ní a jejích přítelkyních spoustu ožehavých historek. Celá naše skupinka se z klukovského fanfarónství pustila za ní a nechali jsme pana učitele, aby jel ve vozíku s oslem dál po silnici. Ale sotva jsme se octli na polní cestě, začala naše parta zvolňovat krok, až jsme šli nakonec husím pochodem. Ani Delouche zrovna nevypadal, jako by se chystal před námi na pospíchající dívku zaútočit – nepřiblížil se k ní víc než na padesát metrů. Spokojil se s tím, že několikrát zakokrhla a zakdálal, milostně zapískal, a pak jsme se vrátili zpátky touž cestou, trošku rozpačití, a vzdali jsme hru. Na silnici zalité sluncem jsme museli utíkat. Už jsme nezpívali. Svlékali jsme se a oblékali ve vyprahlých vrbičkách, které vroubí břeh Cheru. Jejich větve nás chránily před všetečnými očima, ale nikoli před sluncem. Nohy v písku a hrdlo vyschlé, myslili jsme jen na Delouchovic láhev s limonádou, která se chladila ve studánce u Gruntu. Studánka byla vyhloubena přímo do cherského břehu. Na jejím dně se vždy našlo trochu zelenomodré trávy a dvě tři zvířátka podobná sviňkám; ale voda byla tak čistá, tak průzračná, že si u ní rybáři neváhali kleknout a pili, každou ruku opřenou o jeden břeh. Bohužel to však i tentokrát dopadlo jako obvykle... Když jsme se už oblečení, s nohama zkříženými pod sebou, sesedli do kolečka, abychom si rozdělili chlazenou limonádu do dvou velkých sklenic, a požádali i pana učitele, aby se napil s námi, dostalo se na každého pouze trochu pěny, která jen podráždila hrdlo a zvýšila žízeň. A tak nám nezbylo než jít ke studánce, kterou jsme předtím opovrhovali, a po řadě, jeden po druhém, pomalu sklánět obličej k hladině čiré vody. Všichni však nebyli na tyto způsoby venkovců zvyklí. Mnohým, jako například mně, se nepodařilo žízeň ukojit. Někteří neměli vodu rádi, jiní měli hrdlo sevřené strachy, že polknou sviňku, další byli oklamáni dokonalou průhledností nehybné vody, takže nedovedli odhadnout, kde začíná hladina, smočili si s ústy i půl obličeje a prudce vdechli nosem vodu, která jim připadala vřelá, a ještě další se nenapili ze všech těchto důvodů dohromady... Ale co na tom záleží! Na tom suchopáru cherských břehů se nám zdálo, že veškerá pozemská vláha je zakleta do tohoto místa. A dodnes, kdykoli a kdekoli přede mnou někdo pronese slovo studánka, vzpomenu si na tuhle a dlouho na ni myslím. Vraceli jsme se za soumraku, zpočátku bezstarostně, jako když jsme šli tam. Cesta od Gruntu k silnici, v zimě vlastně potok, v létě neschůdná roklina, zbrzděná výmoly a tlustými kořeny; stoupala ve stínu vysokých živých plotů. Část výletníků se tudy ze žertu pustila. Ale my zbývající, pan učitel, Jasmin a několik dalších chlapců, jsme šli po měkké, písčité stezce, která běžela rovnoběžně s cestou od statku a lemovala vedlejší pozemek. Delouche vykládal své chlupaté historky a slyšeli jsme, jak se ti ostatní nedaleko nás, vlastně pod námi, neviditelní v šeru, baví a smějí. Pod klenbou stromů vytvořenou živými ploty bzučel večerní hmyz a na jasném večerním nebi jej bylo vidět, jak se hemží kolem kraje listů. Občas některá muška prudce slétla dolů a její bzukot se ozval vedle nás. Krásný, tichý letní večer!... Návrat z obvyčejného venkovského výletu, bez naděje, ale také bez neukožené touhy... A zas to byl Jasmin, kdo bezděčně porušil ten mír... Když jsme dorazili nahoru na kopec, na místo, kde jsou dva mohutné staré kameny, o nichž se říká, že jsou to zbytky pevností, začal mluvit o zámcích, které navštívil, a zejména o napůl opuštěném zámku nedaleko Vieux-Nançay, jménem Sablonnières. S přízvukem, jakým se mluví kolem Allieru a který některá slova nafoukaně zaobljuje a jiná ostře usekává, vyprávěl, jak před několika lety viděl v pobožené kapli toho starého šlechtického sídla náhrobní kámen, na němž byla vyryta tato slova:

Zde odpočívá rytíř Galois, věrný svému Bohu, svému Králi a své Paní

„Ale prosím tě! Jistě?“ říkal pan učitel a pokrčil lehce rameny, trochu zmaten tónem rozmluvy, nicméně však dbalý toho, aby nás nechal hovořit jako dospělé. Jasmin tedy pokračoval v popisu zámku, jako by v něm byl strávil celý život. Když se vraceli s Dumasem z Vieux-Nançay, bývali často přitahováni starou šedivou věžičkou, vyčnívající nad jedlemi. Uprostřed lesů tam bylo celé bludiště polosesutých budov a v nepřítomnosti majitelů si je mohl kdokoli prohlédnout. Jednou je vzal do toho zvláštního panství místní hajný, kterého svezli na voze. Ale od té doby dali všechno zbořit; prý tam nezůstalo nic než statek a malý letohrádek. Majitelé jsou stále stejní: starý zchudlý důstojník ve výslužbě a jeho dcera. Mluvil... Mluvil... Poslouchal jsem pozorně, a aniž jsem si to uvědomoval, cítil jsem, že jde o něco, co dobře znám. A tu najednou, docela prostě, jako se dějí všechny neobyčejné věci, se Jasmin ke mně obrátil a chytil mě za ruku, zaujat myšlenkou, která ho až dosud nenapadla: „Poslouchej, teď mi to došlo, to přece musí být tam, co byl Meaulnes – víš, Velký Meaulnes?“ „No určitě,“ dodal, když jsem neodpovídal, „vzpomínám si ještě, že ten hajný mluvil o jejich synovi, že to je výstředník a má bláznivé nápady...“ Dál jsem ho neposlouchal, od první chvíle jsem si

byl jist, že hádal správně a že se přede mnou, daleko od Meaulnesa a daleko od veškeré naděje, právě otevřela cesta k Zámku beze jména, přímá a schůdná jako důvěrně známý vyšlapaný chodníček.

II / U strýce Florentina

Právě tak jako jsem byl nešťastné, snivé a uzavřené dítě, stal jsem se najednou rozhodným a „odhodlaným“, jak se u nás říká, když jsem si uvědomil, že rozuzlení toho vážného dobrodružství závisí na mně. A myslím, že od toho večera mě definitivně přestala bolet noha. Ve Vieux-Nançay, do jehož obecního katastru patřil zámek Sablonnières, bydlela celá rodina mého otce, a hlavně můj strýc Florentin, obchodník, u něhož jsme někdy trávili konec září. Protože jsem měl po zkouškách, nechtěl jsem už čekat a vymohl jsem si, abych se mohl za strýcem vypravit hned. Rozhodl jsem se však, že nedám Meaulnesovi nic vědět, dokud nebudu mít jistotu, že mu budu moci oznámit dobrou zprávu. Vždyť jaký by to mělo smysl, vytrhnout ho z jeho beznaděje a potom ho do ní uvrhnout možná ještě hlouběji? Vieux-Nançay patřilo dlouho k mým nejoblíbenějším místům na světě, byl to kraj konce prázdnin, kam jsme jezdili jen velmi zřídka, když se naskytl nájemný vůz, který by nás tam dovezl. Kdysi došlo mezi námi a tamním příbuzenstvem k nějaké roztržce, a proto se asi Millie nechávala pokaždé tak prosit, než nastoupila do vozu. Ale já jsem o ty hádky málo dbal!... Sotva jsem dorazil na místo, vmísil jsem se mezi strýce, sestřenky a bratrance a pohroužil se do života složeného z tisíce zábavných zaměstnání a vzrušujících radovánek. Bydleli jsme u strýce Florentina a tety Julie, kteří měli chlapce v mém věku, bratrance Firmina, a osm dcer, z nichž nejstarším, Marii-Louise a Charlottě, bylo asi sedmnáct a patnáct let. Patřil jim velký obchod u jedné z výjezdních silnic tohoto sologneského městečka, přímo naproti kostelu – smíšený obchod, který zásoboval všechny lovce a majitele okolních zámků, odloučené od světa v tom ztraceném kraji, třicet kilometrů ode všech nádraží. Obchod měl dvě řady pultů, jedny se zbožím hokynářským a druhé s látkami, a jeho četná okna ústila na silnici, kdežto zasklené dveře na velké náměstí před kostelem. A co bylo zvláštní – ačkoli v tomto chudém kraji zcela běžné –, místo podlahy byla v celém krámu jen udusaná země. Vzadu bylo šest místností, každá naplněná jediným druhem zboží: pokoj klobouků, pokoj zahradnických potřeb, pokoj lamp a svítidel... a co já vím co ještě. Když jsem jako dítě bloudil tím labyrintem skladišť, měl jsem dojem, že neobsáhnu zrakem všechny jeho poklady. A v té době jsem také skálopevně věřil, že jen prázdniny strávené tady jsou opravdové prázdniny. Rodina žila ve velké kuchyni, jejíž dveře se otvíraly do krámu. Po té kuchyni bloudily koncem září jasné odlesky ohně v krbu, od časného rána sem přicházeli na skleničku lovci a pytláci, kteří prodávali Florentinovi zvěřinu, a holčičky, sotva vstaly, tu běhaly, křičely a lily si navzájem na ulízané vlásky „vůni“. Na stěnách visely staré fotografie, na zežloutlých starodávných školních skupinkách bylo vidět mého otce – trvalo to dlouho, než ho člověk ve školním stejnokroji poznal – uprostřed spolužáků z učitelského ústavu... Tady jsme trávili dopoledne; nebo také na dvoře, kde pěstoval Florentin jiriny a choval perličky. Sedávali jsme tam na bednách od mýdla a pražili kávu nebo rozbalovali krabice, v nichž byly narovnané nejrůznější předměty, pečlivě zabalené, jejichž jména jsme často ani neznali... Po celý den byl obchod zaplaven venkovany nebo kočími z okolních zámků. Před zasklenými dveřmi se zastavovaly a sušily dvoukoláky ze vzdálených vesnic, značené zářiovou mlhou. A my v kuchyni jsme naslouchali venkovankám, zvědaví na příhody, které vyprávěly... Zato večer po osmé hodině, když se s lucernami nosila píce koňům, z nichž se kouřilo ve stájích, patřil celý obchod nám! Marie-Louise, nejstarší, ale skoro nejmenší z mých sestřenic, stácela a uklízela v krámě štůčky látek a volala na nás, abychom ji přišli trochu rozptýlit. Tu jsme s Firminem a se všemi děvčaty vtrhli do velkého krámu, kde svítily lampy jako v hospodě, točili jsme kávovými mlýnky a vyváděli na pultech všelijaké skopičinky; a protože udusaná země zvala k tanci, došel někdy Firmin na půdu pro starý trombón, celý pokrytý měděnkou... Ještě dnes se červenám při pomyšlení, že sem v minulých letech mohla přijít v tuto hodinu slečna de Galais a přistihnout nás při těch dětinských hrách... Avšak bylo to jednou večer tehdy v srpnu, těsně před soumrakem, a právě jsem pokojně rozmlouval s Marii-Louisou a s Firminem, když jsem ji poprvé spatřil...

Ještě též večer, co jsem přijel do Vieux-Nançay, vyptával jsem se strýce Florentina na panství Sablonnières. „To už není panství,“ odpověděl. „Všechno prodali a noví majitelé, vášniví lovci, dali zbourat staré budovy, aby rozšířili honební plochu. Z hlavního nádvoří zbyla jen pláň porostlá vřesem a kručinkou. Staří majitelé si ponechali pouze malý, jednoposchodový domek a hospodářství. Ostatně budeš mít příležitost setkat se tu se slečnou de Galais; jezdí sama na nákup, někdy v sedle, jindy ve voze, ale vždycky se stejným koněm, starým Belizarem... Je to spřežení, jaké se hned tak nevidí!“ Byl jsem tak rozrušen, že mě nenapadlo nic, nač bych se ještě zeptal, abych se dověděl víc. „Ale kdysi byli přece bohatí?“ „Ano. Pan de Galais pořádal slavnosti, aby rozveselil svého syna, zvláštního hochu, trochu podivínského. Pro jeho zábavu si vymýšlel, co se dalo. Přivázeli sem Pařížanky... chlapce z Paříže i odjinud... Celé panství Sablonnières bylo na spadnutí, paní de Galais téměř na smrtelné posteli, a oni ještě mysleli na to, jak ho pobavit, a povolovali mu každý jeho rozmar. Loni v zimě, ne, předloni v zimě pořádali svou největší maškarní slavnost. Pozvali tam polovinu lidí z Paříže a polovinu tady z venkova. Koupili nebo si vypůjčili spoustu nádherných obleků, her, koní, lodí. To všechno pro potěšení Franze de Galais. Říkalo se, že se bude ženit a že oslavují jeho zasnuby. Ale byl ještě příliš mladý. Ze všeho najednou sešlo. Franz uprchl a nikdo ho už nikdy neviděl... Když zámecká paní zemřela, zůstala slečna de Galais náraz sama jen se svým otcem, starým námořním kapitánem.“ „Není vdaná?“ zeptal jsem se nakonec. „Ne,“ řekl, „o ničem takovém jsem neslyšel. Snad nejsi nápadník?“ Vyveden z míry přiznal jsem mu co nejstručněji a nejdiskrétněji, že můj nejlepší přítel Augustin Meaulnes by jím mohl být. „Nu co,“ usmál se Florentin, „nejde-li mu o peníze, je to pěkná partie... Mám o tom promluvit s panem de Galais? Občas sem ještě někdy zajde pro broky na hon. Pokaždé mu nabídnu svou starou kořalku z mláta.“ Překotně rychle jsem ho poprosil, aby nic nepodnikal, aby počkal. A sám jsem taky nijak nespíchal, abych o všem uvědomil Meaulnesa. Tolik šťastných náhod najednou mi nahánělo trochu strach. A ten mi velel, abych Meaulnesovi nic nepsal, alespoň ne do té doby, dokud tu dívku

neuvídím.

Nečekal jsem dlouho. Druhý den před večerí, když se začalo stmívat, snesla se zároveň se soumrakem lezává mlha, spíš zářijová než srpnová. Zjistili jsme s Firminem, že v krámě už delší dobu nejsou žádní zákazníci, a šli jsme se podívat za Marii-Louisou a za Charlottou. Svěřil jsem jim tajemství, které mě přivedlo do Vieux-Nançay dříve než obvykle. Stáli jsme opření o pult nebo seděli s rukama nataženými na leštěném dřevě a vzájemně si vyprávěli, co víme o tajemné dívce – ukázalo se, že je toho jen velice málo –, když nás rachot kol přiměl, abychom otočili hlavy. „Tady je, to je ona,“ řekli potichu. Za několik vteřin poté se před zasklenými dveřmi zastavil zvláštní povoz. Starý venkovský vozík se zaoblenými postranicemi, lemovanými úhledně upravenými lištovými obrubami, jaké jsme tady v kraji nikdy neviděli; starý bílý kůň, který vypadal, jako by chtěl ustavičně okusovat trávu podél cesty, tak hluboko skláněl při chůzi hlavu; a na kozlíku – říkám to snad naivně, ale dobře si uvědomuji, co říkám nejkrásnější dívka, jaká snad kdy žila na světě. V životě jsem neviděl, aby se tolik půvabu snoubilo s takovou vážností. Šaty ji činily tak úzkou v pase, že vypadala až křehká. Přes ramena měla přehozený hnědý plášť, ale odložila jej, sotva vešla. Byla to nejvážnější z dívek, nejtěplejší z žen. Těžké světlé vlasy jí spadaly do čela a do obličeje, jemně načrtnutého a něžně modelovaného. Její plet', dokonale čistou, poznamenalo léto dvěma pihami. . . Zpozoroval jsem na té kráse, jinak tak dokonalé, jediný nedostatek: ve chvílích smutku, beznaděje nebo třeba i jen hlubokého přemýšlení objevily se na té průzračné tváři lehké červené skvrny, jaké někdy mívají těžce nemocní lidé, kteří o své nemoci nevědí. V tom okamžiku obdiv toho, kdo se na ni právě díval, ustoupil neurčitému soucitu, tím pronikavějším, že byl tak neočekávaný. Toto vše jsem stačil v duchu zaznamenat, zatímco pomalu sestupovala z vozu, a pak mě Marie-Louisa s dívčí nenuceností představila a přiměla mě tak dát se s ní do řeči. Přisunuli jí vyleštěnou židli a ona se posadila zády k pultu, kdežto my jsme zůstali stát. Zdálo se, že obchod dobře zná a že se jí líbí. Přišla teta Julie, kterou okamžitě přivolali, a dlouho rozšafně mluvila s rukama složenými na břiše a pokyvovala přitom svou typickou hlavou venkovské obchodnice, korunovanou bílým čepcem; její řeč oddálila okamžik – který mě předem trochu rozechvíval –, kdy se rozmluva měla stočit ke mně. . . Bylo to docela prosté. „Tak z vás bude brzy učitel?“ zeptala se Yvonna de Galais. Teta rozžehla nad našimi hlavami porcelánovou lampu a ta spoře osvětlila krámskou místnost. Viděl jsem něžný, dětský dívčín obličej a její modré, tak nevinné oči, a o to víc mě překvapil její jasný, vážný hlas. Když domluvila, odvrátila zrak, kousla se do rtu a se strnulýma očima čekala na odpověď. „Já bych taky byla ráda učitelkou,“ prohlásila, „jen kdyby s tím pan de Galais souhlasil! Učila bych malé chlapce jako vaše maminka. . .“ Usmála se a dala tak najevo, že jí moje sestřenky o mně vyprávěly. „Vesničané jsou ke mně vždycky zdvořilí, hodní a ochotní,“ pokračovala. „A já je mám moc ráda. Jenomže copak je to za zásluhu, mít je ráda! . . . Zato k učitelkám jsou protivní a lakomí, že? Jsou mezi nimi nekonečné spory o ztracená pera, o to, že sešity jsou moc drahé nebo že se děti neučí. . . Ale já už bych si s nimi uměla poradit a měli by mě přese všechno rádi. Bylo by to ovšem mnohem těžší.“ Ani se neusmála a znovu zaujala svůj zasněný dětský postoj s modrým nehybným pohledem. Byli jsme všichni tři zmateni otevřeností, s jakou mluvila o choulostivých věcech, o věcech tajných a těžko vyslovitelných, o nichž se dobře mluví jen v knihách. Chvilí bylo ticho. Teprve po chvíli se zábava pomalu znovu rozproudila. . . Dívka pokračovala s jistou lítostí a podrážděností, která se vztahovala k čemusi tajemnému v jejím životě: „A učila bych chlapce, aby byli rozumní a moudří, moudrostí, jakou znám. A nevnukala bych jim touhu po světoštěstí, jak to jistě budete dělat vy, pane Seurele, až budete pomocným učitelem. Učila bych je, aby hledali štěstí, které je docela blízko nich, třeba se jim to na první pohled nezdá. . .“ Marie-Louisa a Firmin byli zaraženi stejně jako já. Neřekli jsme na to ani slovo. Ucítila naše rozpaky a zmlkla, zařala zuby do rtu a sklonila hlavu, ale pak se usmála, jako by se nám posmívala: „Tak třeba mne teď možná hledá jeden velký bláznivý mladík někde na konci světa, a já jsem zatím tady, v obchodě paní Florentinové, pod touhle lampou, a před dveřmi na mne čeká můj starý kůň. Kdyby mě ten mladík viděl, patrně by tomu nechtěl věřit. . .“ Při pohledu na její úsměv jsem dostal odvalu a uvědomil jsem si, že je načase promluvit, a proto jsem prohodil, taky se smíchem: „A což když toho velkého bláznivého mladíka znám?“ Bystře se na mne podívala. V tom okamžiku se rozklínal zvonek nade dveřmi a vešly dvě ženské s košíky. „Jděte do jídelny, tam budete mít klid,“ řekla nám teta a otevřela dveře do kuchyně. A když slečna de Galais odmítala a chtěla hned zase odjet, dodala ještě: „Pan de Galais je u nás a beseduje u krbu s Florentinem.“ V prostorné kuchyni hořela v krbu neustále, dokonce i v srpnu, hranička jedlových polen, plápolala a prskala. Nad krbem byla rozžata porcelánová lampa a vedle Florentina tam přede dvěma skleničkami kořalky seděl stařec s pečlivě vyholeným, ušlechtilým obličejem, zbrzděným vráskami a téměř stále mlčel jako člověk znavený věkem a vzpomínkami. Florentin nás uvítal. „Františku,“ vykřikl svým silným hlasem trhovce, jako by mezi námi byla řeka nebo několik hektarů polí, „právě jsem tady domluvil na příští čtvrtek zábavný výlet k Cheru. Někdo bude lovit, někdo rybařit, kdo chce, může tančit nebo se koupat. . . Slečno, vy přijedete na koni; je to dohodnuto s panem de Galais. Už jsem to všechno zařídil. . . A Františku,“ dodal, jako by ho to právě napadlo, „ty můžeš přivést toho svého přítele, pana Meaulnesa. . . Jmenuje se přece Meaulnes, že ano?“ Slečna de Galais náhle velmi zbledla a vstala. A já jsem si v té chvíli vzpomněl, že jí Meaulnes tehdy v tom podivuhodném panství řekl u rybníka své jméno. . . Když mi před odchodem podala ruku, byla mezi námi – jasněji, než kdybychom si byli řekli mnoho slov – tajná dohoda, kterou měla přerušit jen smrt, a přátelství patetičtější než velká láska. . . Příští den ve čtyři hodiny ráno zaklepal Firmin na dveře pokojíku, v němž jsem u nich bydlel a do něhož se vcházelo ze dvora s perličkami. Byla ještě tma a dalo mi dost práce, než jsem shledal své věci na stole plném měděných svíců a zbrusu nových sošek svatých, které vybrali v obchodě k výzdobě mého pokoje den před mým příjezdem. Slyšel jsem, jak mi Firmin na dvoře pumpuje kolo a jak teta v kuchyni rozdmýchává oheň. Když jsem vyjel, slunce teprve vycházelo. Ale měl jsem před sebou dlouhý den: na oběd jsem se měl zastavit v Sainte-Agathe a vysvětlit, proč se zdržím ve Vieux-Nançay déle, a pak jsem měl pokračovat v cestě a před večerem dorazit do La Ferté-d'Angillon, k příteli Augustinu Meaulnesovi.

III / Zjevení

Nikdy předtím jsem nepodnikl delší výlet na kole. Tentokrát to bylo poprvé. Avšak Jasmín mě už dávno tajně naučil jezdit, nedbaje na můj nemocný kyčel. Jestliže je pro normálního mladého člověka kolo zábavná věc, jak asi muselo připadat takovému ubožákovi, jako jsem byl já, který po čtvrtém kilometru chůze už uboze vláčí nohu za sebou, zkropen potem! ... Sjíždět ze svahů dolů a hroužít se do údolí; jako mávnutím křídel objevovat dálky silnic, které se před vámi rozestupují a vítají vás květy; v okamžiku projet vesnicí a obhlédnout ji celou jediným pohledem. ... Až dosud jsem poznal tak půvabnou, snadnou jízdu jen ve snu. Dokonce i kopce mě uváděly v nadšení. Hlavní důvod všem byl – to je třeba říci –, že mě tak opájela cesta do kraje Meaulnesova. ... „Kousek předtím, než se přijede do městečka,“ říkal mi Meaulnes, když mi jednou popisoval své rodiště, „je velké kolo s lopatkami a otáčí se ve větru. ...“ Nevěděl, k čemu to kolo slouží, nebo spíš předstíral, že to neví, aby víc roznítil mou zvědavost. Teprve na sklonku toho srpnového dne jsem uprostřed jedné rozlehlé louky zpozoroval velké kolo, které zřejmě pohánělo vodu do vedlejšího poplužního dvora. Za topoly na konci louky už bylo vidět první předměstské domky. A jak jsem jel dlouhou oklikou, kterou dělala silnice vinoucí se podél potoka, krajina se přede mnou otvírala přívětivá a rozkvetlá. ... Když jsem dojel na most, objevil jsem konečně hlavní ulici. Podél silnice se pásly krávy, ukryté ve vysoké trávě na louce, a já jsem slyšel jejich zvonce; slezl jsem z kola a s rukama na řídítkách jsem si prohlížel kraj, kam jsem přinášel tak závažnou zprávu. Domy, do nichž se vcházelo po dřevěných můstcích, stály v jedné řadě podél příkopu pod úrovní ulice a vypadaly jako bárky kotvící se skasanými plachtami ve večerním tichu. Byla hodina, kdy se v každé kuchyni rozdělává oheň. Tu se mě zmocnil strach a neurčitá, nevysvětlitelná lítost, že mám porušit takový klid a mír, a veškerá má odvaha začínala mizet. A aby se má náhlá slabost ještě zhoršila, vzpomněl jsem si najednou, že tady, na malém náměstíčku v La Ferté-d'Angillon, bydlí teta Moinelová. Byla to jedna z mých pratet. Všechny její děti už umřely a já jsem z nich dobře znal jen Arnošta, posledního ze všech, vytáhlého chlapce, který měl být učitelem. Prastrýc Moinel, starý kancelářský písař, ho brzy následoval. A má teta zůstala docela sama ve svém podivinském domečku, kde měla koberce sešité ze vzorků látek, stolků pokrytých papírovými kohouty, slepicemi a kočkami, a stěny vytapeťovány starými diplomy, podobiznami zesnulých i medailóny z mrtvých vlasů. I při této lítosti a smutku byla však podivinství a veselí samo. Když jsem našel náměstíčko, kde měla domek, zavolaal jsem hlasitě do pootevřených dveří a uslyšel jsem ji, jak křičí v posledním ze tří pokojů svým vysokým, tenkým hláskem: „No tohle! Božíčku!“ Vychrstla kávu do ohně – jak si mohla v tuto hodinu vařit kávu? – a přiběhla. ... Byla celá nachýlená dozadu a na šešulce hlavy měla zvláštní čepec – napůl klobouk, napůl kuklu –, který jí seděl nad obrovským, vypouklým čelem jako nějaké Mongolce nebo Hotentotce. Smála se perlivým smíchem, odhalujíc zbytek svých drobných zoubků. Když jsem ji políbil, uchopila mě spěšně a nemotorně za ruku, kterou jsem držel za zády. S naprosto zbytečným tajnůstkářstvím, neboť jsme spolu byli sami, mi do ní strčila malou minci, na niž jsem se neodvážil podívat, ale mohl to být frank. ... A když jsem se tvářil, jako bych se chtěl zeptat na vysvětlení nebo jí poděkovat, dala mi herdu do zad a zvolala: „Ale jdi, prosím tě! Já vím, jaké to je!“ Vždycky byla chudá, vždycky si vypůjčovala a vždycky utrácela. „Byla jsem odjakživa hloupá a nešťastná,“ řekla mi bez hořkosti svou fistulkou. Ta dobráčka byla přesvědčena, že mi peníze dělají stejné starosti jako jí, a proto nečekala, až se jí o tom šeptem zmíním, a vtiskla mi do ruky své skrovné denní úspory. A takto mě od té doby vítala vždycky. Večeře byla stejně zvláštní jako přivítání – zároveň smutná i půvabná. Prateta měla neustále po ruce svíčku a střídavě ji zvedala, takže jsem zůstával ve stínu, a zase ji stavěla na malý stolek pokrytý mísami a zuráženími nebo puklými vázami. „Těhle,“ ukazovala mi, „urazili Prusáci v sedmdesátém roce ucha, když si ji nemohli odnést.“ Při pohledu na tu velikou vázu s tragickým osudem vzpomněl jsem si najednou, že jsme tu kdysi večeřeli a spali. Tatínek mě vzal do Yonne k nějakému odborníkovi, který mi měl vyléčit nohu. Museli jsme vyjet před svítáním rychlíkem. ... Vzpomínám si na tehdejší smutnou večeři, na všechny ty historky starého kancelisty, jak je vyprávěl, opřen o lokty vedle láhve s růžovým vínem. A také si vzpomínám na to, jak jsem se bál. ... Po večeři se prateta posadila ke krbu a zavolala si mého otce stranou, aby mu vyprávěla strašidelné příběhy. „Otočím se... Ach! Můj drahý Ludvíku, co nevidím – malou sivou ženštinu. ...“ Říkalo se o ní, že má těmi strašidelnými nesmysly prošípanou hlavu. A také tentokrát, když jsem po večeři, unaven jízdu na kol ulehl v kostkované noční košili strýce Moinela, usadila se v záhlaví mé postele ve velkém pokoji a spustila svým nejtajemnějším a nejpisklavějším hlasem: „Milý Františku, musím ti vyprávět něco, co jsem ještě nikomu neřekla. ...“ Ted' to mám zpečetěno, na celou noc jsem v její moci, jako před desíti lety! ... A poslouchal jsem. Pokyvovala hlavou a dívala se přímo před sebe, jako by povídala ten příběh sama sobě. „Vraceli jsme se s Moinelem z jedné slavnosti. Byla to první svatba, na kterou jsme spolu šli od smrti chudáčka Arnošta. Setkala jsem se tam se sestrou Adélou, neviděla jsem ji už celé čtyři roky. Jeden starý Moinelův přítel, velký boháč, nás pozval na svatbu svého syna na zámek Sablonni?res. Najali jsme si vůz. Stálo nás to pěkné peníze. Vraceli jsme se po silnici k sedmé ráno. Bylo to v zimě, slunce teprve vycházelo. Kolem nikde nikdo. A najednou, co to vidím před námi na silnici? Stojí tam nějaký človíček, takový malý mladíček, hezký jako květ, a bez hnutí se dívá, jak přijíždíme. Když jsme se víc přiblížili, rozeznali jsme jeho hezounký obličej, tak bílý a tak krásný, že z toho až šel strach! ... Chytím Moinela za paži. Trásla jsem se jako list. Myslela jsem si, že je to pánbíček! ... Povídám: „Podívej se! To je zjevení!“ Odpověděl mi potichu, celý rozrušený: „Viděl jsem to! Mlč a zavři klapačku. ...“ Kůň se zastavil a Moinel nevěděl, co počít. ... Zblízka to mělo bledý obličej, zpocené čelo, špinavý baret a dlouhé kalhoty. ... Řeklo nám to líbezným hlasem: „Nejsem muž, jsem dívka. Utekla jsem a už nemohu dál. Prosím vás, pane a paní, nemohli byste mě vzít do svého kočáru?“ Hned jsme ji nechali nastoupit. Sotva se posadila, ztratila vědomí. A víš, s kým jsme měli tu čest? Byla to nevěsta mladého pána ze Sablonni?res, Franze de Galais, toho, co jsme k němu byli pozváni na svatbu!“ „Ale žádná svatba přece nebyla, když nevěsta utekla,“ poznamenal jsem. Podívala se na mne skličene a přikývla: „Ne. ... K svatbě nedošlo. Ta bláznivá nešťastnice si vzala do hlavy tisíc hloupostí, pověděla nám to. Byla jednou z dcer chudého tkalce. Byla přesvědčena, že tolik štěstí není možné, že Franz je pro ni příliš mladý, že všechny ty kouzelné věci, o nichž jí psal, jsou vymyšlené –, a když si pro ni

konečně Franz přijel, dostala strach. Ačkoli byla zima a prudký vítr, procházel se s ní a s její sestrou v arcibiskupské zahradě v Bourgesu. Mladý muž z ohleduplnosti a jistě také proto, že mladší sestru miloval, byl k starší velice pozorný. A má bláznivá Valentina si hned představovala bůhvíco. Řekla, že si jde domů pro šátek. Tam se převlékla do mužských šatů, aby měla jistotu, že ji nebudou pronásledovat, a vydala se pěšky po silnici do Paříže. Její snoubenec od ní dostal dopis, v němž mu oznamovala, že odchází za mladým mužem, kterého má ráda. Ale nebylo to pravda... „Má obět mě činí šťastnější,“ řekla mi, „než kdybych byla jeho ženou.“ Ano, chudinka bláhová, jenže on zatím neměl ani nejmenší pomyšlení na to, oženit se s její sestrou. Vpálil si do hlavy kulku z pistole. V lese objevili krev. Ale nikdy nenašli jeho tělo.“ „A co jste s tou ubohou dívkou udělali?“ „Ze všeho nejdřív jsme ji dali trochu napít. Pak jsme ji dali najíst, a když jsme se vrátili domů, usnula nám u krbu. Zůstala u nás hodnou část zimy. Celý den, když bylo dost světla, šila, stříhala šaty, modelovala klobouky a s vervou uklízela dům. To ona nalepila ty tapety, co tu vidíš. Od té doby, co byla u nás, hnízdi nahoře vlačstovky. Ale večer, když se setmělo, sotva byla hotova s prací, vždycky si našla nějakou záminku, aby mohla vyběhnout na dvůr, na zahradu, nebo aspoň přede dveře, i když třeba mrzlo, jen praštilo. Pokaždé jsme ji našli, jak tam stojí a usedavě pláče. „Ale jděte! Copak vám zas je! No tak, no!“ „Nic, paní Moinelová!“ A vrátila se do domu. Sousedé mi říkali: „Vy jste si ale našla hezounkou služičku, paní Moinelová!“ Přese všechno naše přemlouvání chtěla v březnu pokračovat v cestě do Paříže. Věnovala jsem jí nějaké šaty a ona si je přeshla, Moinel jí koupil lístek na vlak a dal jí něco peněz. Nezapomněla na nás. Je švadlenou v Paříži nedaleko Notre-Dame. Píše nám a vyptává se nás v dopisech, nevíme-li něco o Sablonni?res. Jednou, abych ji zbavila té starosti, odpověděla jsem jí, že zámek prodali, mladý muž navždy zmizel a dívka se vdala. To všechno je myslím pravda. Od té doby píše Valentina mnohem méně často...“ Nebyla to tedy strašidelná historka, co mi vyprávěla teta Moinelová svým skřípavým hlasem, jako stvořeným pro takové příběhy. Byl jsem rozčilen na nejvyšší míru. Přisahali jsme přece komediantu Franzovi, že mu budeme pomáhat jako bratři, a hle, tady se mi naskytla, příležitost... Ale byla teď vhodná chvíle zkazit radost, kterou jsem chtěl příští ráno udělat Meaulnesovi tím, že mu řeknu, co jsem se právě dověděl? Nač ho vrhat do podniku tisíckrát nemožného a bezvýsledného? Měli jsme teď sice adresu té dívky, ale kde hledat komedianta, který se toulá po světě?... Ponechme bláznů bláznům, myslel jsem si. Delouche s Boujardonem měli pravdu. Co neštěstí nám způsobil ten romantický Franz! A rozhodl jsem se, že nic neřeknu, dokud neuvidím Augustina Meaulnesa ženatého s Yvonnou de Galais. Když jsem dospěl k tomuto rozhodnutí, zůstal ve mně sklíčený pocit neblahé předtuchy – absurdní pocit, který jsem rychle zahnal. Svíčka už skoro dohořela, kroužil kolem ní komár. Ale teta Moinelová, s hlavou nakloněnou na stranu, v sametové kapuci, kterou odkládala jen na noc, s lokty opřenými o kolena, začínala svůj příběh od začátku... Občas prudce zvedla hlavu a podívala se na mne, aby zjistila, jaký dojem na mne udělalo její vyprávění, nebo spíš aby se podívala, zda nespím. Nakonec jsem vychytrale položil hlavu na polštář, zavřel jsem oči a tvářil jsem se, jako bych byl usnul. „Ale ty spíš!“, řekla tlumeněji a trochu zklamaně. Zželelo se mně jí, a proto jsem namítal: „Ne, ne, tetičko, ujišťuji vás...“ „Ale ano,“ opakovala. „Ostatně chápu, že tě to vůbec nezajímá. Vykládám ti tu o lidech, které ani neznáš...“ Tentokrát jsem ze zbabělosti neodpověděl.

IV / Velká novina

Druhý den ráno, když jsem vykročil na hlavní třídu, bylo tak krásné prázdninové počasí, takový klid a mír a po celém městečku zaznívaly tak pokojné, důvěrně známé zvuky, že jsem opět našel radostné sebevědomí člověka, který nese dobrou zprávu... Augustin a jeho matka bydleli ve staré školní budově. Po smrti otce, který byl dlouho na penzi a který trochu zbohatl nějakým dědictvím, trval Meaulnes na tom, aby koupili školu, kde starý učitel učil celých dvacet let a kde se on sám naučil číst. Nedá se říci, že by vypadala nějak zvlášť přitažlivě. Bylo to masivní čtvercové stavení, bývalá radnice, a bylo to na něm vidět. Přízemní okna, která vedla na ulici, byla tak vysoko, že se jimi nikdy nikdo nedíval; na dvoře za domem nerostl jediný strom a vysoká zeď zastírala výhled do krajiny; byl to nejvyprahlejší a nejpustší školní dvůr, jaký jsem kdy viděl... V klikaté chodbě se čtverými dveřmi jsem potkal Meaulnesovu matku, jak nese ze zahrady velký balík prádla, které zřejmě pověsila v nejčasnějších hodinách tohoto dlouhého prázdninového dopoledne. Šedé vlasy měla pocuchané, kadeře jí padaly do čela. Posmutněle, zadumaně věsila hlavu a její pravidelný obličej pod staromódním účesem byl opuchlý a unavený, jako by byla probdělá noc. Ale najednou mě uviděla, poznala mě a usmála se. „Přicházíte právě včas,“ řekla. „Jak vidíte, zrovna jsem sundala prádlo, které jsem dala sušit, než Augustin odjede. Celou noc jsem dávala do pořádku jeho věci a vypravovala ho na cestu. Vlak odjíždí v pět hodin, do té doby to, doufám, všechno stihneme...“ Vypadala tak vyrovnaně, jako by ona sama učinila to rozhodnutí. Avšak patrně ani nevěděla, kam se Meaulnes chystá jet. „Jděte nahoru,“ vyzvala mě. „Najdete ho v radnici, něco tam píše.“ Spěšně jsem vyběhl do schodů, otevřel jsem dveře vpravo, na nichž ještě zůstal nápis Radnice, a octl jsem se ve velkém sále se čtyřmi okny, z nichž dvě vedla do městečka a dvě do polí, se stěnami vyzdobenými zažloutlými portréty prezidentů Grévyho a Carnota. Na dlouhém stupínku, který se táhl podél celého sálu, zbyly ještě židle bývalých konšelů před zeleně potaženým stolem. Uprostřed, ve starém křesle, jež asi patřivalo starostovi, seděl Meaulnes, cosi psal a namácel si pero do staromódního porcelánového kalamáře ve tvaru srdce. Do tohoto prostředí, jako stvořeného pro nějakého bohatého vesnického soukromníka, se Meaulnes utíkal během dlouhých prázdnin, když se zrovna netoulal po kraji. Vstal, hned jak mě poznal, ale zdaleka ne tak překotně, jak jsem si představoval. Byl to stále týž vysoký mladík s kostnatým obličejem a nakrátko ostříhanou hlavou. Nad rty mu začínal vyřezávat nepěstěný knírek. Stejně přátelský pohled jako kdysi... Ale nad horoucností minulých let jako by se vznášel mlhavý závoj, jen chvilkami rozptýlovaný jeho bývalou živostí... Zdál se zaražený, že mě vidí. Jediným skokem jsem se vyhoupl na stupínek. Ale – je podivné to vyslovit – ani ho nenapadlo podat mi ruku. Otočil se ke mně s rukama za zády a stál tam, zvrácený dozadu a opřený o stůl, s tváří sklíčenou a rozpačitou. Díval se na mne, aniž mě viděl, a soustředil se jen na to, co mi řekne. Jako kdysi a jako vždycky, trvalo mu dlouho, než se rozhovořil – právě tak jako všem samotářům, lovcům a

dobrodruhům—, a jakmile se k tomu jednou odhodlal, nestaral se o výběr slov, jimiž věc vysvětlí. A když jsem tedy teď byl před ním, začal namáhavě shledávat nejnужnější slova. Mezitím jsem mu zvesela vyprávěl, jak jsem sem přijel, jak jsem strávil noc a jak jsem byl pořádně překvapen, když jsem viděl, že paní Meaulnesová vypravuje syna na cestu... „Ona ti to řekla?“ zeptal se. „Ovšem. Doufám, že neodjíždíš nadlouho?“ „Ano. Na moc dlouho.“ Chvilí jsem byl na rozpacích, protože jsem cítil, že za okamžik jediným slovem zvrátím celé to rozhodnutí, které jsem nechápal, a neodvažoval jsem se nic říci, nevěda, jak se svým posláním začít. A tu konečně promluvil sám Augustin, jako někdo, kdo se chce ospravedlnit. „Seurele,“ začal, „ty víš, co pro mne znamenalo to mé zvláštní dobrodružství v Sainte-Agathe. Bylo smyslem mého života, dávalo mi naději. Ale když jsem tu naději ztratil, co mi v životě zbylo?... Copak jsem mohl žít jako ostatní? Zkusil jsem to, žít tam, v Paříži, když už jsem věděl, že je všemu konec a že nemá smysl hledat Ztracený zámek... Jenomže jak se může člověk, který se octl jednou nohou v ráji, smířit vzápětí s docela všedním životem? To, co jiní považují za štěstí, připadalo mi jako výsměch. A když jsem se konečně jednoho dne upřímně a po důkladné rozvaze donutil k tomu, dělat to jako ostatní, vyneslo mi to výčitky svědomí na dlouhou dobu...“ Seděl jsem na židli na stupínku s hlavou sklopenou, poslouchal jsem ho, nedívaje se na něho, a nevěděl jsem, co si mám o tom mlhavém vysvětlování myslet. „Poslouchej, Meaulnesi,“ řekl jsem nakonec, „vyjádři se pořádně. K čemu ta dlouhá cesta? Musíš napravit nějakou chybu? Máš někde nějaký závazek?“ „Když chceš, tak ano,“ odpověděl. „Vzpomínáš si na slib, který jsem dal Franzovi?...“ „Ach to?“ vydechl jsem s úlevou. „Tak jde jenom o tohle?“ „O tohle. A možná taky o napravení jedné chyby. O obojí najednou.“ Chvilí bylo ticho. Odhodlával jsem se, že promluví, a připravoval jsem si vhodná slova... „Věřím v jediné vysvětlení,“ dodal ještě. „Samozřejmě že bych ještě jednou v životě chtěl vidět slečnu de Galais, nic než ji vidět... Jsem teď přesvědčen, že tehdy, když jsem objevil Zámek beze jména, byl jsem na takové výši, na takovém stupni dokonalosti a čistoty, jakého už nikdy nedosáhnou. Jen ve smrti, jednou jsem ti o tom psal, snad zase najdu všechnu krásu té doby...“ Přistoupil ke mně a pokračoval změněným tónem, neobyčejně vzrušeně: „Ale abys věděl, Seurele! Ta nová komplikace, ta dlouhá cesta a ta chyba, již jsem se dopustil a kterou musím napravit, to je v jistém smyslu pokračování mého starého dobrodružství...“ Další odmlka, během níž se pracně pokoušel urovnat své vzpomínky. Propásl jsem před chvílí vhodný okamžik. A nechtěl jsem si za nic na Světě dát ujít tuto novou příležitost. Tentokrát jsem tedy promluvil já..., příliš brzy, a později jsem hoře litoval, že jsem nepočkal na jeho přiznání. Pronesl jsem větu, kterou jsem si připravil pro chvíli před několika minutami, ale která se sem teď vůbec nehodila. Ani jsem se přitom nepohnul, stěží jsem trochu pozvedl hlavu a jen jsem hlesl: „A co kdybych ti teď řekl; že všechny naděje nejsou ještě ztraceny?...“ Podíval se na mne, pak prudce odvrátil oči a zrudl tak, jak jsem ještě nikoho zrudnout neviděl. Vlna krve mu stoupla do hlavy a ještě mu prudce bušila ve spáncích... „Co tím myslíš?“ zeptal se konečně skoro nesrozumitelně. Vypravoval jsem mu tedy docela stručně, co jsem věděl, co jsem udělal a že – vzhledem k tomu, že celá věc teď vypadá docela jinak – je to skoro, jako by mě k němu posílala sama Yvonna de Galais. Byl nyní bleďý jako stěna. Celé mé vyprávění vyslechl tiše, s hlavou trochu zvrácenou dozadu, v postoji člověka, který byl přepaden a neví, jak se bránit, kam se schovat nebo utéci, a pokud se pamatují, přerušil mě jen jednou. Zmínil jsem se mimochodem také o tom, že celé Sablonni?res bylo zbořeno a že zámek ve své dřívější podobě už neexistuje. „No tak vidíš!“, zvolal, jako by cíhal na příležitost, jak ospravedlnit své chování a beznaděj, do níž upadl. „Vidíš, už tam nic není...“ Byl jsem přesvědčen, že jistota o tom, jak je všechno naprosto snadné, rozptýlí zbytek jeho trápení, a tak jsem mu závěrem pověděl, že můj strýc Florentin pořádá výlet, na nějž přijede i slečna de Galais na koni, a že je také pozván... Vypadal však úplně nepřítomně a stále neodpovídal. „Musíš tu cestu odložit,“ řekl jsem netrpělivě. „Pojďme to říct tvé matce...“ A když jsme spolu scházeli ze schodů, zeptal se váhavě: „Výlet?... Myslíš, že bych tam opravdu měl jet?“ „No dovol,“ namítl jsem, „na takovou věc se člověk přece neptá.“ Vypadal, jako by ho někdo postrkoval. Dole oznámil paní Meaulnesové, že u nich poobědvám, povečeřím a přespím a on že si druhý den vypůjčí kolo a pojedje se mnou do Vieux-Nançay. „No sláva,“ pokývala hlavou, jako by tato novinka potvrdila její očekávání. Posadil jsem se v malé jídelničce pod obrázkovými kalendáři, dýkami s vyřezávanými rukojetmi a súdánskými měchy, které přivezl ze svých dalekých cest jeden bratr pana Meaulnesa, bývalý voják námořní pěchoty... Augustin mě před obědem na chvíli opustil a slyšel jsem, jak ve vedlejší místnosti, kde stála připravena jeho zavazadla, říká matce, aby je nerozbalovala, protože jeho cesta je patrně jen odložena...

V / Výlet

Na cestě do Vieux-Nançay jsem Augustinovi stěží stačil. Jel na kole jako závodník. Ani do kopce z něho neslézal. Jeho včerejší nevysvětlitelné váhání bylo vystřídáno touhou dojet na místo co nejdříve, a nervózní horečkou, která mě trochu děsila. U strýce se choval stejně netrpělivě, jako by nebyl schopen se o nic zajímat až do okamžiku, kdy jsme se druhý den v deset hodin dopoledne usadili ve voze, připraveni vyrazit k řece. Bylo to koncem srpna, na sklonku léta. Na lemu bílých prašných silnic se začínaly objevovat zežloutlé, vyprázdněné pichlavé obaly kaštanů. Cesta nebyla dlouhá: statek Pod kalinami u Cheru, k němuž jsme jeli, byl sotva dva kilometry od Sablonni?res. Čas od času jsme potkávali vozy s jinými hosty, a dokonce i mladé muže na koni, které Florentin odvážně pozval jménem pana de Galais... Jako tenkrát, vynasnažil se smísit bohaté s chudými, zámecké pány s venkovany. A tak jsme viděli přijíždět na kole Jasmina Delouche, který se prostřednictvím hajného Baladiera kdysi seznámil s mým strýcem. „Tak vidíš,“ řekl Meaulnes, když ho spatřil. „Tenhle měl klíč ke všemu, zatímco my jsme hledali až v Paříži. To by si člověk zoufal!“ Pokaždé když se na něho podíval, jeho zlost ještě vzrostla. Jasmin si naproti tomu představoval, že má právo na naši neskonale vděčnost, a doprovázel náš vůz v těsné blízkosti až k cíli. Bylo vidět, že vynaložil jistou péči na svůj zevnějšek, ale nepříliš šťastně a bez valného výsledku; šosy jeho ošoupaného fráčku plácaly do blatníku na zadním kole... Přestože se nutil, aby vypadal příjemně, nedařilo se mu to a jeho stařecký obličej nevzbuzoval sympatie. Vyvolával ve mně spíš nejasný soucit. Ale ke komu bych necítil soucit v takový den?...

Vzpomínám si na ten výlet vždy jen s mlhavým pocitem lítosti, skoro se sevřeným hrdlem. Tolik jsem se na ten den předem natěšil! Všechno se zdálo dokonale připraveno k tomu, abychom byli šťastni. A byli jsme tak málo!... A přece byly břehy Cheru překrásné. Na místě, kde jsme se zastavili, končilo úbočí povlovným svahem a krajina tu byla rozdělena na malé zelené loučky obehnané vrbičkami jako ploty, takže vznikaly miniaturní zahrádky. Na druhé straně řeky čnely šedé skalnaté a strmé kopce. Na vzdálenějších vrších vykukovaly mezi jedlemi romantické zámky s věžičkami. Zdálo se, že sem chvillemi doléhal štěkot smečky psů ze zámku Préveranges. Dostali jsme se na to místo spleť steziček, hrbolatých bílými oblázky, nebo zase pokrytých jemným pískem, steziček, které prudké prameny v blízkosti řeky měnily občas v potoky. Cestou nás chytaly za rukávy větve divokého angreštu. Střídavě jsme se hroužili do svěžího stínu v hloubi úvozu, nebo naopak, kdykoli křoví živých plotů na chvíli prořídlo, koupali jsme se v jasném světle širokého údolí. Když jsme se blížili k řece, viděli jsme v dálce na protějším břehu muže přilepeného ke skále, jak vládným pohybem táhne šňůru udice. Můj bože, jak bylo krásné! Usadili jsme se na palouku, v zákoutí ohraničeném březovým mlázím. Byla to velká posečená louka, jako stvořená k nekonečným hrám. Koně byli vypraženi a odvedeni na statek Pod kalinami. V lesíku začali vybalovat jídlo a vynášeli na trávník malé skládací stolečky, které přivezl můj strýc. V té chvíli se hledali dobrovolníci, kteří by šli na silnici vyhlížet poslední hosty, aby jim ukázali, kde jsme se utábořili. Okamžitě jsem se přihlásil. Meaulnes se ke mně přidal a šli jsme zaujmout postavení k visutému mostu, kde byla křižovatka několika pěšinek a cesty vedoucí ze Sablonni?res. Čekali jsme, přecházeli sem tam, vzpomínali jsme na staré časy a snažili se rozptýlit, jak se dalo. Přijel ještě jeden vůz z Vieux-Nançay, neznámí venkované s velkou dívkou, ověšenou mašlemi. Dál už nic. A přece, ještě tři děti ve voze taženém oslíkem, děti bývalého zahradníka ze Sablonni?res. „Zdá se mi, že je poznávám,“ řekl Meaulnes. „Myslím, že jsou to ty, co mě tehdy, první večer slavnosti, vzaly za ruku a dovedly na večeři...“ Avšak zrovna v tom okamžiku si osel postavil hlavu a nechtěl jít dál. Děti byly nuceny slézt a strkaly ho, táhly a kopaly ho, co mohly. A Meaulnes zklamaně usoudil, že se mylil... Zeptal jsem se jich, zda cestou nepotkaly slečnu a pana de Galais. Jedno z nich odpovědělo, že neví, a druhé: „Myslím že ano, pane.“ A zase jsme byli tam co předtím. Nakonec zamířily k louce, dvě táhly oslíka za uzdu, třetí tlačilo vůz zezadu. Čekali jsme dál. Meaulnes se upřeně díval k záhybu cesty ze Sablonni?res, jako by číhal na příchod dívky, které se nedávno tolik nahledal, s jistým strachem. Zmocnilo se ho zvláštní, skoro směšné rozčilení, které sváděl na Jasmína. Z kopečka, kam jsme se vyšplhali, abychom měli výhled daleko na silnici, viděli jsme dolů na trávník, kde se Delouche pokoušel udělat dojem na skupinku hostů. „Podívej se na toho pitomce, jak řeční,“ upozorňoval mě Meaulnes. Odpověděl jsem mu: „Ale nech ho. Dělá, co umí, chudák.“ Meaulnes však nepřestal dotírat. Dole zřejmě vyběhl z hloží zajíc nebo veverka. Jasmín, aby se ukázal, předstíral, že je pronásleduje. „Čím dál tím líp. Teď utíká...“ poznamenal Meaulnes, jako by to byla opovážlivost, opravdu přesahující všechny meze. Tentokrát jsem se už nemohl přemoci, abych se nezasmál. Meaulnes se smál také; ale byl to jen záblesk. Po další čtvrt hodině se zeptal: „Co když nepřijede?“ Odpověděl jsem: „Vždyť to slíbila. Buď trochu trpělivější.“ Znovu se jal vyhlížet. Nakonec však, neschopen vydržet to nesnesitelné čekání, navrhl: „Viš, co? Půjdu dolů za ostatními. Nevím, co se to staví proti mně, ale když tu zůstanu, cítím, že nikdy nepřijde – že je vyloučeno, aby se teď, v tuhle chvíli, objevila na konci té cesty.“ Vykročil k louce a nechal mě tam samotného. Abych si ukrátil čas, šel jsem pár set metrů po cestičce. A hned v první zatáčce jsem spatřil slečnu de Galais, jež seděla jako Amazonka na svém starém bělouši, který byl dnes tak bujný, že musela pevně držet uzdu, aby mu zabránila v klusu. Vedle jeho hlavy mlčky; s námahou kráčel pan de Galais. Bezpochyby se cestou střídali, každý jel na starém zvířeti chvíli. Když dívka uviděla, že jsem sám, usmála se na mne, hbitě seskočila na zem, svěřila uzdu otci a zamířila ke mně. Utíkal jsem jí naproti. „Jsem moc ráda,“ řekla mi, „že jsem vás zastihla samotného. Nechci totiž starého Belizara nikomu ukazovat ani ho dávat mezi ostatní koně. Je moc ošklivý, a hlavně moc starý. Pořád se bojím, aby ho některý jiný kůň neporanil. A přitom se neodvažují sednout na jiného, a až umře, nebudu už jezdit na koni...“ I u slečny de Galais, právě tak jako u Meaulnesa, jsem pod tou roztomilou živostí a pod tím půvabem, napohled tak klidným, cítil netrpělivost a téměř úzkost. Mluvila rychleji než obvykle. A ačkoli měla růžové tváře, kolem očí a na čele se jí místy rozprostírala nafialovělá bledost, z níž se dal vyčíst všechn její zmatek. Domluvili jsme se, že uvážeme Belizara ke stromu v malém lesíku vedle silnice. Starý pan de Galais, jako vždy nemluvný, vytáhl z kapsy u sedla ohlávku a koně uvázal trochu nížko, jak se mi zdálo. Slíbil jsem, že tam ze statku okamžitě pošlu seno, oves a slámu... A slečna de Galais vkročila na louku, tak jako kdysi – podle mých představ sestoupila ke sráznému břehu rybníka, když ji Meaulnes spatřil poprvé. Nabídla otci rámě, levou rukou odtáhla cíp širokého lehkého pláště, který ji celou zahaloval, a se svým vážným a zároveň dětským výrazem kráčela k hostům. Šel jsem vedle ní. Všichni přítomní, rozptýlení a hrající si opodál, se shromáždili na jedno místo, aby ji uvítali. Nastalo krátké ticho, kdy se všichni dívali, jak se blíží. Meaulnes se vmísil do skupiny mladých mužů a nelišil se od svých druhů ničím jiným než vysokou postavou; ale i tak tam bylo několik mladíků skoro stejně velkých jako on. Neučinil nic, čím by na sebe připoutal pozornost, ani jediný pohyb, ani krok vpřed. Viděl jsem ho, šedě oděného a nehybného, jak se upřeně – stejně jako všichni – dívá na přicházející krásnou dívku. Nakonec si však přece jen bezděčně a rozpačitě přejel rukou po střišti na temeni, jako by chtěl uprostřed těch mladíků s pečlivě učesanými vlasy skrýt svou drsnou, po venkovsku ostříhanou hlavu. Potom hlouček obklopil slečnu de Galais. Představovali jí dívky a mladé muže, které neznala... Přišla řada na mého přítele; byl jsem stejně rozechvělý, jako byl jistě i on. Chystal jsem se, že ho představím sám. Ale dřív než jsem mohl cokoli říci, pokročila dívka k němu s překvapující rozhodností a vážností. „Poznávám Augustina Meaulnesa,“ řekla. A podala mu ruku.

VI / Výlet (dokončení)

Vzápětí se přiblížili další hosté, aby pozdravili slečnu de Galais, a oba mladí lidé byli od sebe odtrženi. Nešťastná náhoda chtěla, že se ani při obědě nesešli u stejného stolu. Avšak zdálo se, že Meaulnes znovu nabyl sebedůvěry a

odvahy. Několikrát, jelikož jsem seděl stranou mezi Delouchem a panem de Galais, jsem zahlédl, jak mi můj druh na dálku přátelsky kyne. Teprve k večeru, když se trochu rozproudily hry, koupání, besedy a projížďky v loďkách po blízkém rybníku, octl se Meaulnes znovu po dívčině boku. Seděli jsme právě na zahradních židlích, které jsme si přivezli, a bavili jsme se s Delouchem, když Yvonna de Galais nenutně opustila společnost mladých mužů, v níž se zřejmě nudila, a přistoupila k nám. Zeptala se nás, jak se pamatují, proč se neprojíždíme na lodičkách po Kalinově jezere jako ostatní. „Zaježdili jsme si několikrát odpoledne,“ odpověděl jsem. „Ale je to hrozně jednotvárné a brzy nás to unavilo.“ „No tak proč nejdete na řeku?“ divla se. „Tam je zas moc silný proud, mohl by nás strhnout.“ „Potřebovali bychom,“ řekl Meaulnes, „motorový člun nebo parníček jako tenkrát.“ „Už ho nemáme,“ řekla skoro šeptem, „prodali jsme ho.“ Rozhostilo se rozpačité ticho. Jasmín toho využil a prohlásil, že se jde podívat za panem de Galais. „Vím už, kde ho najdu,“ poznamenal. Jak podivuhodná je náhoda! Tito dva lidé, navzájem si tak dokonale nepodobní, se jeden druhému zalíbili a od rána se ani na okamžik neopouštěli. Pan de Galais si mě odpoledne vzal na chvilku stranou a řekl mi, že mám v Delouchemovi přítele vynikajícího taktem, dobrým vychováním a jinými vzácnými vlastnostmi. Patrně zašel až tak daleko, že mu svěřil i tajemství o Belizarovi a o tom, kde jsme ho ukryli. Pomýšlel jsem také na to, že se vzdám, ale cítil jsem, jak jsou oba mladí lidé jeden před druhým stísnění a ostýchaví, a tak jsem považoval za rozumnější to neudělat. Avšak diskretnost Jasminova ani má obezřetnost stejně nevedly k ničemu. Rozmlouvali spolu. Ale Meaulnes se umíněně, s tvrdošíjností, kterou si jistě ani neuvědomoval, neustále vracel ke všem těm kouzelným věcem z minulosti. A zmučená dívka mu stále musela odpovídat, že je všechno totam: starý zámek, tak spleť a zvláštní, zbořen; velký rybník vysušen a zasypán; a děti, tehdy tak roztomile oblečené, rozptýlené po kraji. „Ach!“ vzdychal Meaulnes zklamaně znovu a znovu, jako by mu každá z těch zaniklých věcí dávala do ruky důkaz proti Yvonně nebo proti mně. Procházeli jsme se bok po boku. Marně jsem se snažil zaplašit smutek, který nás všechny tři zaplavil. Meaulnes rozvíjel svou utkvělou představu dalšími strohými otázkami. Vypτάval se na všechno, co tam kdysi viděl: na malé holčičky, na kočího ze starého kočáru, na poníky z dostihů. „Poníky jste taky prodali? To už na zámku nejsou žádní koně?“ „Odpověděla, že ne. O Belizarovi se nezminila. Tu se rozpomněl na předměty ze svého pokoje: na svícny, na velké zrcadlo, na starou prasklou loutnu. Vypτάval se na to všechno s neuvěřitelnou sveřepostí, jako by se chtěl přesvědčit, že z jeho kouzelného dobrodružství nic nezůstalo, že mu dívka nemůže přinést ani jediný zbyteček z toho všeho, který by byl s to dokázat, že oba nesnili, tak jako potápěč přináší ze dna oblázek nebo vodní řasy. Yvonna de Galais a já jsme se neubránili smutnému úsměvu. Rozhodla se, že mu všechno vysvětlí: „Už nikdy neuvidíte ten krásný zámek, tak jak jsme ho připravili, tatínek a já, pro chudáka Franze. Trávili jsme život tím, že jsme plnili každé jeho přání. Byl tak zvláštní, tak okouzlující! Ale všechno se rozplynulo ten večer, co se neuskutečnilo jeho zasnuby. Pan de Galais už byl na mizině, avšak my jsme o tom nevěděli. Franz nadělal dluhy a jeho bývalí kamarádi – když se dověděli, že zmizel – na nás okanzitě začali vymáhat peníze. Zchudli jsme. Maminka zemřela a v několika dnech jsme přišli o všechny přátele. Kéž by se Franz vrátil – není-li mrtev! Kéž by si zase získal přátele a našel svou nevěstu! Kdyby se ta odložená svatba uskutečnila, snad by zas všechno mohlo být takové jako dřív. Ale může znovu ožít něco, co už není?“ „Kdoví!“ pronesl Meaulnes zamyšleně. A už se na nic neptal. Kráčeli jsme všichni tři neslyšně po nízké trávě, již lehce zežloutlé. Augustin měl po pravici dívku, o níž se domníval, že ji navždy ztratil. Když jí kladl ty své kruté otázky, obracela k němu při odpovědi zvolna svůj půvabný, vzrušený obličej. A jednou mu uprostřed řeči zlehka položila ruku na paži, pohybem plným důvěry a slabosti. Proč byl Meaulnes jako cizinec, jako někdo, kdo nenašel, co hledal; a nic jiného jej už nezajímá? Před třemi lety by byl neunesl to štěstí, aniž by se ho bál, aniž by zešílel. Kde se tedy brala ta prázdnota, to odcizení, ta neschopnost být šťasten, která ho v této chvíli ovládala? Došli jsme k lesíku, kde ráno pan de Galais uvázal Belizara. Zapadající slunce vrhalo na trávu naše dlouhé stíny; z druhého konce louky k nám doléhaly jako spokojený bzukot, ztlumený vzdáleností, hlasy hrajících si hochů a děvčátek, a my jsme zůstali tiši uprostřed toho obdivuhodného klidu, dokud se za lesem odněkud od Kalin, statku na břehu řeky, neozval zpěv. Byl to mladý, vzdálený hlas někoho, kdo vedl dobytek k napajedlu, a popěvek byl rytmický jako taneční píseň, ale muž jej unyle protahoval, jako by šlo o starou smutnou baladu:

Mé střeříčky jsou červené... Sbohem, láska má! Mé střeříčky jsou červené... Sbobem, nikdy víc!

Meaulnes zvedl hlavu a poslouchal. Byl to jen jeden z těch popěvků, co zpívali opozdílí vesničané na Zámku beze jména ten poslední večer, kdy se už všechno zhroutilo. Nic než vzpomínka – tak trudná – na ty krásné dny, které se nikdy nevrátí. „Slyšíte to?“ řekl Meaulnes šeptem. „Půjdu se podívat, kdo to je.“ A bez váhání zamířil k lesíku. Skoro v témž okamžiku hlas umkl. Chvilku ještě bylo slyšet, jak se muž vzdaluje a píská přitom na svá zvířata, a pak už nic. Dával jsem se na dívku. Zamyšleně a skličene upírala oči na mlázi, v němž právě zmizel Meaulnes. Kolikrát se později měla takto zamyšleně dívat na cestu, po níž odešel Velký Meaulnes navždy! Obrátila se ke mně. „Není šťasten,“ řekla bolestně. Potom dodala: „Možná že pro něho ani nemohu nic udělat.“ Váhal jsem s odpovědí, protože jsem se bál, aby nás Meaulnes, který byl jistě skokem na statku a teď se vracel lesem, při té rozmluvě nepřistihl. Přesto jsem ji chtěl upokojit; říci jí, aby se nebála na tom dlouhánovi vyzvídat, že ho jistě trápí nějaké tajemství, ale sám od sebe že se jistě nikdy nesvěří ani jí, ani nikomu jinému – když vtom se ozval z druhého konce lesa výkřik. Pak jsme slyšeli dusot, jako když vyhazuje kůň, a úryvky hlasité hádky. Hned jsem si domyslel, že se něco stalo starému Belizarovi, a rozběhl jsem se k místu, odkud bylo slyšet ten hluk. Slečna de Galais běžela kousek za mnou. Dole na konci louky zřejmě zpozorovali, že utíkáme, protože když jsem vbíhal do mlázi, uslyšel jsem halas lidí spěchajících za námi. Starý Belizar, uvázaný příliš nízko, si zapletl přední nohu do opraty. Nehnul se až do okamžiku, kdy se k němu na své procházce přiblížili pan de Galais s Delouchem. Polekaný a rozjiřený ovšem, který mu dali výletníci a na který nebyl zvyklý, vzpouzel se jak čert. Oba muži se ho pokoušeli vyprostit, ale tak neobratně, že se jim podařilo spoutat ho ještě pevněji, a k tomu se vydávali v nebezpečí, že budou těžce zraněni kopytem. Právě v tom okamžiku se tam náhodou nachomýtl

Meaulnes, vracející se ze statku Pod kalinami. Rozzuřený takovou nešikovností odstrčil oba muže tak prudce, že je málem hodil do trnitého houští. Obratem ruky, ale přitom šetrně Belizara uvolnil. Bylo však už pozdě, neštěstí bylo hotovo. Kůň měl patrně přehozenou šlachu nebo snad něco zlomeného, protože stál s žalostně svěšenou hlavou, na hřbetě uvolněné sedlo, a jednu nohu držel skrčenou a třesoucí se pod břichem. Meaulnes se sklonil a mlčky ho prohlížel a ohmatával. Když zvedl hlavu, byla kolem shromážděna skoro celá společnost, ale on nikoho neviděl. Byl rudý zlostí. „To bych rád věděl,“ rozkřikl se, „kdo ho mohl takhle uvázat! A nechat mu celý den sedlo na hřbetě! A kdo měl vůbec tu odvahu osedlat takhle starého koně, který se hodí nanejvýš k lehkému dvoukoláku!“ Delouche chtěl něco říci – vzít všechno na sebe. „Prosím tě, mlč! Je to taky tvoje vina. Viděl jsem tě, jak pitomě táhneš za opratě, abys ho vyprostil.“ A znovu se sklonil a jal se koni třít kotník plochou dlaní. Pan de Galais, který až dosud nepromluvil, se dopustil té chyby, že se odhodlal porušit svou uzavřenost. Zakoktal: „Námoční důstojníci mají ve zvyku... Můj kůň...“ „Ach! To je váš?“ řekl Meaulnes trochu klidněji, ale dosud celý červený, a otočil ke starci hlavu. Čekal jsem, že změní tón a omluví se. Chvilí těžce oddychoval. A pak jsem viděl, jak nalézá trpkou a beznadějnou rozkoš v tom, že ještě zhoršuje situaci, že všechno navzdýcky rozbíjí svou drzou odpovědí: „Tak abyste věděl, nemáte si k čemu gratulovat.“ Někdo navrhl: „Snad studená voda... Co kdybychom ho vykoupali v brodu...“ Meaulnes na to nereagoval. „Musíme toho starého koně ihned, dokud ještě může chodit – a nemáme času nazbyt – odvést do stáje a už nikdy ho z ní nepouštět,“ prohlásil. Okamžitě se nabídl několik mladíků. Ale slečna de Galais jim rozčileně poděkovala. Všecka červená v tváři, s pláčem na krajíčku, se rozloučila se všemi, i s Meaulnesem, který byl rozrušen na nejvyšší míru a neodvažoval se na ni pohlédnout. Uchopila koně za uzdu, tak jako se podává někomu ruka, spíš aby mu byla blíž, než aby ho vedla... Vítr toho pozdního léta byl na cestě k Sablonni?res tak vlahý, že měl člověk dojem, jako by to bylo v máji, a listí živých plotů se chvělo v jižním vánku... Tak jsme ji viděli odcházet, s paží povysunutou z pláště, jak drží v útlé ruce tlustou koženou uzdu. Její otec šel zkroutěně vedle ní... Smutný konec zábavy! Hosté jeden po druhém pomalu balili své brašny a přibory; složili židle, rozebrali stolky; vozy naložené zavazadly a lidmi, kteří smekali klobouky a mávali kapesníky, postupně odjížděly. Zůstali jsme na místě poslední, jen se strýčkem Florentinem, který stejně jako my mlčky polykal svou lítost a těžké zklamání. I my jsme nakonec odjeli, v dobře pérovaném vozíku, taženém hbitě běžícím krásným ryzákem. Kolo skřípělo, jak se otáčelo v písku, a my s Meaulnesem jsme seděli na zadním sedadle a dívali jsme se, jak se v dáli silničky ztrácí ústí příčné cesty, kterou se dal Belizar se svými pány... A v tu chvíli můj přítel – člověk, o němž jsem se domníval, že je nejméně na světě schopen pláče – ke mně obrátil obličej stažený nepotlačitelným přívalem slz. „Mohli byste zastavit?“ poprosil a položil Florentinovi ruku na rameno. „Nestarejte se o mne. Vráť se sám, pěšky.“ Opřel se rukou, o blatník a jediným skokem se přehoupl na zem. K našemu ohromení se rozběhl zpátky a utíkal až k cestě, kterou jsme právě minuli, k cestě do Sablonni?res. Musel dojít k zámku touž jedlovou alejí, kterou se tam dostal tenkrát, když se jako tulák skrýval pod nízkými větvemi a naslouchal tajuplnému rozhovoru neznámých krásných dětí... A ještě týž večer zajíkově požádal slečnu de Galais, aby se stala jeho ženou.

VII / Svatební den

Je čtvrtek na začátku února, krásné, mrazivé čtvrteční od, poledne, a fouká ostrý severák. Je půl čtvrté, čtyři hodiny... Na plotech za městem visí od poledne prádlo a schne v poryvech větru. Oheň hořící v krbu jídelny vrhá v každém domě záblesky na celou kupu lakovaných hraček. Dítě, znavené hrou, usedlo vedle matky a dává si vyprávět o jejím svatebním dnu... Tomu, kdo nechce být šťasten, stačí, aby vystoupil na půdu, a až do večera tam uslyší svist a praštění potápějících se lodí; stačí, aby vyšel ven, na silnici, a vítr mu připlácne šálu na ústa jako neočekávaný horký polibek, který ho přiměje k pláči. Ale pro toho, kdo má rád štěstí, stojí při kraji blátivé cesty dům Sablonni?res, kam se můj přítel Meaulnes vrátil s Yvonnou de Galais, která je od dnešního poledne jeho ženou. Zasnoubení trvalo pět měsíců. Proběhlo poklidně, právě tak poklidně, jak vzrušené bylo první setkání. Meaulnes jezdil do Sablonni?res velmi často, na kole nebo vozem. Slečna de Galais, která čítala nebo šila u velkého okna s výhledem do jedlového lesa a vřesovišť, vídala dvakrát týdně nebo i častěji, jak se za záclonou rychle mihl stín vysoké postavy, neboť příjížděl stále touž postranní alejí, kudy se sem dostal poprvé. Avšak to byla jeho jediná – mlčenlivá narážka na minulost. Štěstí jako by uspalo jeho podivný smutek. Během těch pěti klidných měsíců se přihodilo několik drobnějších událostí. Byl jsem jmenován učitelem v dědině Saint-Benoist-des-Champs. Saint-Benoist vlastně ani není vesnice. Jsou to hospodářství roztroušená po kraji a školní budova stojí úplně osaměle na kopci hned u silnice. Vedu samotářský život. Ale když se jde přes pole, je to pěšky do Sablonni?res jen tři čtvrti hodiny. Delouche je nyní u strýce, který je stavebním podnikatelem ve Vieux-Nançay. Jasmín brzy nastoupí na jeho místo. Často mě chodí navštěvovat. Meaulnes se k němu teď na prosbu slečny de Galais chová velmi pěkně. Tím se vysvětluje, jak to, že tu spolu bloumáme kolem čtvrté hodiny odpoledne, když už všichni svatební hosté odjeli. Svatba se konala kolem poledne v největší možné tichosti, ve staré sablonni?reské kapli, která nebyla zbořena a je napolo skryta v jedlích na svahu protějšího kopečka. Po chvatném obědě Meaulnesova matka, pan učitel s Millií, Florentin a ostatní nastoupili opět do kočárů. Zůstali jsme jen my dva s Jasmínem... Bloudíme po kraji lesa, který se táhne za domem v Sablonni?res, podél široké, ladem ležící pláně na místě bývalého zámku, nyní zbořeného. Aniž si to přiznáváme a aniž vůbec víme proč, jsme plni neklidu. Marně se snažíme odvést myšlenky jinam a přelstít svou úzkost tím, že si při té bludné toulce ukazujeme zaječí pelechy nebo drobné stopy v písku, kde čerstvě hrabali králíci..., nastražené oko..., stopu pytláka... Znovu a znovu se vracíme na okraj mlází, z něhož se otvírá pohled na ten tichý, zavřený dům... K velkému francouzskému oknu s výhledem do lesa přiléhá dřevěný balkón porostlý popínavými rostlinami, zcuhanými větrem. V okenních tabulkách se odráží zář, jako by tam plápolal oheň. Chvilí se mihne stín. Všude kolkolem, na okolních polích, v zelinářské zahradě, v jediné chalupě, která tu zbyla z bývalých hospodářských stavení, je ticho a pusto. Nájemci odjeli do městečka oslavit štěstí zámeckých pánů. Čas od času nám znáčí tvář vítr prosáklý vlhkostí, jež nemá daleko k dešti, a přináší nám prchavý zvuk klavíru.

Tam uvnitř, v tom zavřeném domě, kdosi hraje. Na okamžik se zastavuji a tiše naslouchám. Zní to zprvu jako rozechvělý hlas, který se z dálky stěží odvažuje vyzpívat svou radost... Je to jako smích děvčátka, jež vytáhlo ve svém pokoji všechny hračky a teď je rozestavuje před kamarádem... Myslím též na dosud bázlivou radost ženy, která si oblékla krásné šaty a teď je předvádí, celá nejistá, budou-li se líbit... Ta melodie, mně neznámá, je zároveň modlitbou, úpěnlivou prosbou ke štěstí, aby nebylo příliš kruté, pozdravem a jakoby pokleknutím před štěstím... Myslím si: Konečně jsou šťastní. Meaulnes je tam u ní... A toto vědomí, tato jistota stačí hodnému dítěti, jakým jsem, k naprosté spokojenosti. V té chvíli, kdy stojím pohroužený do těchto myšlenek, s tvářmi zvlhlou větrem, který vane z polí, jako mořskou sprškou, cítím, jak mě někdo bere za rameno. „Poslouchej!“ říká Jasmin tichounce. Ohlédnu se na něho. Dává mi znamení, abych se nehýbal, a sám s hlavou předkloněnou a se staženým obočím naslouchá...

VIII / Franzovo volání

„Hú-ú!“ Tentokrát jsem to zaslechl. Je to signál, zavolání o dvou tónech, vysokém a nízkém, tak jako jsem to slyšel tehdy... Ach, jak dobře se na to pamatuji! Je to znamení, které vyčouhlý komediant houkal na svého mladého společníka před školní mříží. Je to výzva, na niž – jak jsme přísahali Franzovi – jsme se za ním měli vydat kamkoli a kdykoli. Ale co chce tady, a zrovna dnes? „Ozývá se to z toho vysokého jedlového lesa vlevo,“ řekl jsem polohlasem. „Určitě pytlák.“ Jasmin zavrtěl hlavou. „Víš dobře, že ne,“ řekl. Pak dodal tišeji: „Jsou od dnešního rána oba tady v kraji. Zablédl jsem v jedenáct hodin Ganache, jak číhá v poli nedaleko kaple. Když mě uviděl, zmizel. Přijeli asi na kole odněkud zdaleka, protože měl bláto až na zádech...“ „A co tu chtějí?“ „To nevím. Ale jedno je jisté, že je musíme zahnat. Nesmíme jim dovolit, aby se tu potulovali po okolí. Jinak všechno to bláznovství začne znovu.“ Myslím si totéž, i když to nepřiznávám. „Nejlepší bude,“ říkám nahlas, „když za nimi půjdeme, zjistíme, co tu chtějí, a domluvíme jim...“ A tak se pomalu, mlčky krčíme a prodíráme mlázím k vysokému lesu, odkud se v pravidelných intervalech ozývá to táhlé houkání, které samo o sobě není o nic smutnější než co jiného, ale nám dvěma připadá jako ponurá věštba. V této části jedlového lesa, kde stojí kmeny v pravidelných řadách a zrak jimi snadno proniká, je těžké někoho překvapit nebo postupovat nepozorovaně. Ani se o to nepokouším. Postavil jsem se na stráž do jednoho rohu lesa. Jasmin si stoupl do druhého a snaží se, stejně jako já, obhlížet obě strany obdélníka, a kdyby chtěl některý z komediantů uniknout, zavolat na něho. Když jsme se takto pojistili, začínám hrát roli mírumilovného vyjednávače a volám: „Franzi!... Franzi! Nebojte se. To jsem já, Seurel. Rád bych s vámi mluvil...“ Chvilí je ticho. Právě jsem se rozhodl, že zavolám znovu, když uprostřed lesa, kam mé oko nedohlédne, zazní povel: „Zůstaňte, kde jste. Přejde za vámi.“ Ponenáhlu rozeznávám, jak se mezi jedlemi, které se na tu vzdálenost zdají namačkané těsně jedna na druhou, blíží silueta mladého muže. Je pocákaný blátem a špatně oblečený; nohavice má dole stažené svorkami, jaké se nosí při jízdě na kole; na příliš dlouhých vlasech má naraženou starou čepici s kotvou... A teď vidím jeho pohublý obličej... Zdá se, že plakal. Když dojde až ke mně, zeptá se břitce, s urážlivým výrazem: „Co chcete?“ „A co tady chcete vy, Franzi? Proč jste přišel kalit jejich mír a pohodu, když jsou šťastní? Co od nich chcete? Povězte mi to.“ Při této otázce, položené tak přímo, se trochu začervenal, cosi zakotá a pak jen opakuje: „Zato já jsem nešťastný, já jsem nešťastný.“ Potom si opře ruce o kmen stromu, složí do nich hlavu a hořce se rozpláče. Pokročili jsme hlouběji do lesa. Je tu naprosté ticho. Dokonce ani vítr tu nesviští, zdržují jej vysoké jedle na okraji lesa. Mezi pravidelně rostoucími kmeny se střídavě zvedá a zase tichne jen tlumený mladíkův vzlykot. Čekám, až krize přejde, pak mu kladu ruku na rameno a říkám: „Půjdete se mnou, Franzi. Dovedu vás k nim. Přijmou vás jako ztraceného a znovu nalezeného syna a tím to skončí.“ Nechtěl však ani slyšet. Hlasem zdušeným slzami, nešťastný a tvrdohlavý, opakoval znovu a znovu: „Meaulnes se tedy už o mě nestará? Proč neodpovídá, když ho volám? Proč nedrží slovo?“ „Podívejte se, Franzi,“ odpovídám, „doba blouznění a dětinských výmyslů je za námi. Neničte těmi pošetilostmi štěstí těch, které máte rád – své sestry a Augustina Meaulnesa.“ „Ale vždyť jen on mě může zachránit, vy to víte. Jen on je schopen najít stopu, kterou hledám. Už jsou to tři roky, co s Ganachem bezvýsledně bloudíme křížem krážem Francií. Spoléhal jsem už jen na vašeho přítele. A on teď neodpovídá. On svou lásku našel. Proč teď nemyslí zase na mne? Musí se vydat na cestu. Yvonna ho jistě pustí... Nikdy mi nic neodepřela.“ Obrátil ke mně obličej, na němž slzy vyhloubily v prachu a blátě špinavé stopy – obličej starého, vyčerpaného a životem zdeptaného uličníka. Kolem očí měl naseto pih, bradu špatně oholenou a příliš dlouhé vlasy mu spadaly na špinavý límec. Ruce měl v kapsách a celý se třásl. Už dávno to nebylo to královské dítě v hadrech jako před několika lety. Srdcem byl jistě dítě víc než kdy jindy – panovačný, blouznivý a lehce propadající zoufalství. Ale toto dětinství bylo nepříjemné a těžce snesitelné u mladíka už trochu povadlého... Kdysi v něm bylo tolik pyšného mládí, až se zdálo, že mu je dovoleno jakékoli bláznovství na světě. Teď byl člověk napřed v pokušení ho politovat, jak promarnil život, ale potom dostal spíš chuť vyčistit mu tu nesmyslnou úlohu mladého romantického hrdiny, v níž si tak paličatě liboval... A nakonec jsem si proti své vůli vzpomněl, že se náš krásný Franz se svou velikou láskou musel dát na loupění, aby si opatřil živobytí, právě tak jako jeho kumpán Ganache... Taková pýcha, a kde skončila! „A když vám slíbím,“ navrhl jsem mu po chvilce přemýšlení, „že se Meaulnes za několik dní vypraví pro vás do boje, jen a jen pro vás?...“ „Podaří se mu to, vidíte? Jste si tím jist?“ zeptal se, jektaje zuby. „Myslím že ano. On dokáže i nemožné!“ „A jak se to dozvím? Kdo mi to řekne?“ „Přijďte sem přesně za rok v tuto hodinu: najdete tady dívku, kterou milujete.“ Při těch slovech jsem nemyslel na to, že bych tím znepokojoval novomanžele. Chtěl jsem se vyptat tety Moinelové a sám se co nejrychleji vypravit za tím děvčetem. Komediant se mi díval do očí s obdivuhodnou vůlí důvěřovat mi. Patnáct let, bylo mu stále ještě a navzdory všemu patnáct let – tak staří jsme byli v Sainte-Agathe ten večer, kdy jsme zametali třídu a složili všichni tři tu strašlivou dětskou přísahu. Znovu se ho zmocnilo zoufalství, když byl nucen říci: „No tak dobře, my půjdeme.“ Rozhlédl se – a srdce se mu přitom jistě svíralo – po okolním lese, který měl znovu opustit. „Za tři dny,“ řekl, „budeme už někde na německých silnicích. Nechali jsme maringotky daleko odtud. Jeli jsme sem bez zastávky třicet hodin. Doufali jsme, že přijedeme včas, abychom odvedli Meaulnesa dřív, než

se ožení, a mohli s ním jít hledat mou nevěstu, tak jako on hledal zámek Sablonni?res.“ A na odchodu dodal, opět se svou příznačnou dětinskostí: „Zavolejte si toho svého Delouche, protože kdybych ho potkal, dopadlo by to hrozně.“ Díval jsem se, jak mezi jedlemi zvolna mizí jeho šedivá silueta. Zavola jsem Jasmína a vrátili jsme se na stráž. A téměř v témž okamžiku jsme zahlédli dole v domě Augustina, jak zavírá okenice, a byli jsme vyděšeni jeho podivným výrazem.

IX / Šťastní lidé

Později jsem se dověděl až do nejmenších podrobností všechno, co se tam tehdy odehrálo... Brzy po poledni zůstali Meaulnes a jeho žena, kterou stále ještě nazývám slečnou de Galais, v sablonni?reském salóně docela sami. Když všichni hosté odjeli, otevřel starý pan de Galais dveře a nechal na vteřinu domem proudit a hvízdát průvan. Potom se vypravil do Vieux-Nançay a vrátil se až před večerí, aby všechno zavřel na klíč a dal příkazy služebnictvu. K mladým lidem teď neproniká zvenčí ani sebemenší zvuk. Jen jediná větvička růžového keře ťuká do okna z té strany, kde je nyní pláň. Jako dva cestující na lodi unášené větrem jsou tito dva milenci uprostřed zimní vichřice zavření se svým štěstím.

„Aby nám nevyhasl oheň,“ řekla slečna de Galais a chtěla vzít z truhlíku poleno. Avšak Meaulnes přiskočil a přiložil dřevo do ohně sám. Potom uchopil dívku za nataženou ruku a tak zůstali proti sobě stát, mlčící a jakoby zaražení velkou novinou, která se nedá vyslovit. Vitr hučel jako rozvodněná řeka. Čas od času přetřela sklo v okně kapka deště, vodorovně jako na dvířkách jedoucího vlaku. Vtom se Yvonna sebrala a utekla. Otevřela dveře na chodbu a s tajemným úsměvem zmizela. Augustin zůstal na chvíli v šeru sám... Tikot malých bicích hodin mu připomněl jídelnu v Sainte-Agathe... V duchu si asi říkal: Tak tohle je ten dům, kterého jsem se tak nahlledal. Chodba kdysi plná šepotu a tajemného pobíhání... A právě v tom okamžiku musel zaslechnout – slečna de Galais mi později řekla, že to slyšela také – Franzovo první zahoukání, docela blízko domu. Mladá žena mu potom marně ukazovala všechny kouzelné věci, jichž přinesla plnou náruč: své hračky, když byla ještě malá holčička, fotografie z dětství: v kostýmu markytánky, s Franzem na klíně maminky, která byla tak hezká..., a potom všechno, co zbylo z jejích starých roztomilých šatiček... „A nakonec tyhle ty, podívejte se, ty jsem nosila ještě krátce předtím, než jste mě poznal, asi v té době, co jste, myslím, přišel do školy v Sainte-Agathe...“ Meaulnes už neviděl a neslyšel. Jen na chvíli si ještě uvědomil to neobyčejné, nepředstavitelné štěstí, které ho potkalo. „Jste tady,“ řekl hluše, jako by mu jen pouhé vyslovení té skutečnosti působilo závrať, „chodíte kolem stolu a vaše ruka se ho chvílemi dotýká...“ Nebo: „Když byla má matka ještě mladá, také se tak lehce předkláněla, když se mnou mluvila... A když si sedala ke klavíru...“ Tu slečna de Galais navrhla, že bude hrát, než se úplně setmí. Avšak v koutě salónu, kde stál klavír, bylo šero a museli zapálit svíčku. Stínidlo ještě zdůrazňovalo v dívčině obličeji červen, která se jí usadila na lících a svědčila o její nesmírné úzkosti... Dole, na pokraji lesa, jsem zaslechl začátek té rozechvělé melodie, kterou k nám donášel vítr a která byla krátce poté přerušena druhým zahoukáním těch dvou bláznů; došli mezitím jedlovým lesem až k nám. Meaulnes dlouho poslouchal dívčinu hru a mlčky se přitom díval z okna. Občas se ohlédl na tu něžnou tvář, v níž se zračila slabost i úzkost. Potom přistoupil k Yvonně a zlehounka jí položil ruku na rameno. Cítila na šíji tu něžnou, laskající tíhu, na niž by měla umět odpovědět. „Už je večer,“ řekl konečně. „Zavřu okenice. Ale hrajte dál...“ Co se v té chvíli dělo v tom temném, divokém srdci? Často jsem o tom uvažoval a dověděl jsem se to, až když bylo příliš pozdě. Bezděčné výčitky svědomí? Nevysvětlitelná lítost? Strach, že mu to neslychané štěstí, které tak pevně svíral, proklouzne brzy mezi prsty? A z toho plynoucí strašlivé pokušení okamžitě, hned teď a nenapravitelně zahodit a zašlapat ten zázrak, jehož dobytí? Ještě jednou se podíval na svou mladou ženu a pomalu, mlčky vyšel z domu. Viděli jsme ho z mláží, jak napřed váhavě přivřel jednu okenici, pak se neurčitě podíval směrem k nám, zavřel druhou okenici a najednou se k nám prudce rozběhl. Byl u nás dřív, než nás vůbec napadlo lépe se ukrýt. Zpozoroval nás, když přeskakoval malý živý plůtek, čerstvě vysázený a ohraničující louku. Rychle uskočil stranou. Pamatuji se na jeho divoký výraz, výraz štváného zvířete. Tvářil se, jako by se chtěl vrátit a přelézt plot ze strany malého potůčku. Zavola jsem na něho: „Meaulnesi!... Augustine!...“ Ale ani neotočil hlavu. Byl jsem přesvědčen, že ho může zadržet jen tohle: „Franz je tady! Počkej!“ křičel jsem. Konečně se zastavil. Těžce oddychoval a ani mi nedopřál, abych si připravil, co mu řeknu. „Je tady?“, zeptal se. „Co chce?“ „Je nešťastný,“ odpověděl jsem. „Přišel tě poprosit, abys mu pomohl znovu najít, co ztratil.“ Vzdychl a sklopil hlavu. „Myslil jsem si to. Marně jsem se snažil uspat v sobě tu myšlenku... Ale kde je? Pověď rychle.“ Řekl jsem, že Franz právě odešel a že by ho teď už jistě nedohonil. To bylo pro Meaulnesa velké zklamání. Váhal, udělal dva tři kroky, znovu se zastavil. Vypadal nanejvýš nerozhodně a zarmouceně. Vyprávěl jsem, co jsem jeho jménem mladému muži slíbil. Řekl jsem mu, že jsem s ním smluvil schůzku za rok na stejném místě. Augustin, obvykle tak klidný, byl teď neobyčejně rozrušený a netrpělivý. „K čemu to!“ namítl. „No ovšem, samozřejmě že ho mohu zachránit. Ale musí to být hned. Musím ho vidět, musím s ním mluvit, aby mi odpustil a abych mohl všechno napravit... Jinak se tam už nemohu objevit...“ A ohlédl se k Sablonni?res. „Prosím tě,“ řekl jsem mu, „kvůli nějakému dětinskému slibu, který jsi mu dal, jsi s to zničit vlastní štěstí.“ „Ach, kdyby šlo jen o ten slib,“ povzdychl si. A tak jsem poznal, že oba mladé muže spojuje ještě něco jiného, ale nebyl jsem schopen uhádnout co. „V každém případě je už zbytečné běžet za ním,“ řekl jsem. „Jsou teď na cestě do Německa.“ Chtěl něco říci, když se mezi námi objevil rozčuchaný, poškrábaný a vyjevený obličej. Byla to slečna de Galais. Zřejmě utíkala, protože měla tvář zalitou potem. Přitom asi upadla a zranila se, poněvadž měla na čele nad pravým okem tržnou ránu a ve vlasech sedlou krev. Několikrát jsem viděl, když jsem v chudých pařížských čtvrtích sestoupil do ulic, manžele, o nichž se všichni domnívali, že jsou šťastní, svorní a počestní, jak se perou tak, že museli být od sebe odtrženi přivolanou policií. Hádky vypukla znenadání, v kterémkoli možném i nemožném okamžiku, ve chvíli, kdy usedali ke stolu, v neděli, když se chystali jít na procházku, nebo když se domlouvali, jak oslaví synáčekovy narozeniny... A najednou je všechno zapomenuto, popleněno. Muž i žena jsou ve své zběsilosti jako dva politováníhodní ďáblové, a plačící děti se k nim vrhají, objímají je, tisknou se k nim a prosí je, aby mlčeli a přestali se

rvát. Když slečna de Galais přistoupila k Meaulnesovi, připomněla mi jedno z těch dětí, jedno z těch ubohých, vyděšených dětí. Myslím, že i kdyby se na ni dívali všichni její přátelé, celé městečko, celý svět, stejně by byla příběhla a stejně by byla upadla, rozcuchaná, plačící a špinavá. Sotva však pochopila, že Meaulnes je tady, že ji alespoň tentokrát neopustí, zavěsila se do něho a neovládla se, aby se uprostřed slz neusmála jako malé dítě. Ani jeden, ani druhý nepromluví. Ale když vytáhla kapesník, vzal jí ho Meaulnes jemně z rukou a šetrně a pečlivě otřel krev, která poskvřnila dívčiny vlasy. „Musíme se už vrátit,“ řekl. Nechal jsem je, aby šli zpátky v tom krásném, prudkém větru zimního večera, který jim šlehal do tváří. On jí na neschůdných místech podával ruku, ona se usmívala a spěchala, a tak spolu kráčeli ke svému domovu, na okamžik opuštěnému.

X / Franzův dům

Nikterak neuklidněný a zmitaný neurčitým strachem, jež včerejší šťastné zakončení nestačilo zaplašit, musel jsem zůstat celý příští den zavřený ve škole. Ihned po „studijní hodině“, která následuje po odpoledním vyučování a v níž si žáci pod dozorem učitele dělají úkoly, vydal jsem se k Sablonni?res. Stmívalo se, když jsem přišel do jedlové aleje vedoucí k domu. Všechny okenice byly již zavřeny. Obával jsem se, že přijdu nevhod, objevím-li se den po svatbě v tak pozdní hodinu. Zůstal jsem venku a dlouho do noci jsem bloudil podél zahrady po okolních polích a stále jsem doufal, že uvidím někoho vycházet z toho zavřeného domu... Ale má naděje byla marná. Dokonce ani ve vedlejších hospodářství se nic nepohnulo. A tak jsem se musel vrátit domů, vydán napospas nejchmurnějším představám. Den poté, v sobotu, tatáž nejistota. K večeru jsem si spěšně vzal pláštěnku, hůl a kousek chleba, abych mohl jít cestou, a dorazil jsem k Sablonni?res, když už se smrákalo a všude bylo zavřeno, právě tak jako den předtím... Slabé světlo v prvním poschodí, ale nikde žádný hluk, žádný pohyb... Zato dveře do chalupy nájemného hospodářství byly tentokrát otevřené, viděl jsem oheň plápolající ve velké kuchyni a slyšel jsem hlučnou směsici hlasů a kroků, obvyklou v době večere. To mě uklidnilo, třebaže mi to neposkytlo vysvětlení. Nemohl jsem těm lidem nic říci, ani se jich na nic zeptat. Vrátil jsem se ještě – číhat, marně čekat a stále doufat, že uvidím, jak se dveře otvírají a na prahu stojí vysoká postava Meaulnesova. Teprve v neděli odpoledne jsem se odhodlal, že zazvoním u sablonni?reských dveří. Když jsem šplhal do holých vršků, slyšel jsem v dálce vyzvánět na zimní nedělní nešpory. Cítil jsem se osamělý a zkroušený. Nevím, proč se mě zmocnila jakási smutná předtucha. A tak jsem byl překvapen jen částečně, když se na mé zazvonění objevil pouze pan de Galais a mluvil se mnou skoro šepem. Yvonna byla upoutána na lůžko s vysokou horečkou. Meaulnes musel hned v pátek ráno odjet na dlouhou cestu a nevědělo se, kdy se vrátí... A protože mi starý pán, celý ustaraný a velmi smutný, nenabídl, abych šel dál, hned jsem se s ním zase rozloučil. Když se za ním zavřely dveře, zůstal jsem před nimi stát se srdcem sevřeným a naprosto bezradný a bezmyšlenkovitě jsem se díval na uschlou větev glycinie, kterou v jediném slunečním paprsku smutně pohazoval vítr. Tak tedy skryté výčitky svědomí, jež v sobě Meaulnes nosil z doby pařížského pobytu, byly nakonec silnější. Nebylo jiné cesty – můj velký přítel přece jen unikl svému neodbytnému štěstí... Každý čtvrtek a každou neděli jsem se chodil ptát, jak se daří Yvonně de Galais, až mě konečně jednou večer, když už jí bylo lépe, požádala, abych šel dál. Našel jsem ji sedící vedle krbu v salóně, z jehož velkého, nízkého okna byl výhled na pozemek před zámkem a na les. Nebyla ani trochu bledá, jak jsem si ji představoval, nýbrž naopak vypadala horečnatě, pod očima měla jasné červené skvrny a byla silně nervózní. Přestože se zdála ještě velmi slabá, oblékla se, jako by se chystala na procházku. Mluvila, málo, ale každou větu vyslovovala neobyčejně živě, jako by chtěla přesvědčit sama sebe, že štěstí není ještě ztraceno... Nezapamatoval jsem si, o čem jsme spolu mluvili. Vzpomínám si jen, že jsem se jí váhavě zeptal, kdy se má Meaulnes vrátit. „Nevím, kdy přijde,“ odpověděla vzrušeně. V očích měla úpěnlivou prosbu a já jsem se střežil ptát se víc. Chodil jsem ji často navštěvovat. Často jsem s ní rozmlouval u ohně v tom nízkém salóně, kde se šelo dřív než kde jinde. Nikdy nemluvila o sobě nebo o svém utajovaném trápení. Zato se neúnavně dožadovala, abych dopodrobna vykládal o našem studentském životě v Sainte-Agathe. Poslouchala to vyprávění o strastech těch velkých dětí, jakými jsme byli, vážně a něžně, skoro s mateřským zájmem. Nikdy se netvářila překvapeně, dokonce ani nad našimi nejodvážnějšími a nejdivočejšími kousky. Tu pozornou něhu, kterou zdědila po panu de Galais, nevyčerpala ani žalostná dobrodružství jejího bratra. Z celé minulosti, myslím, lítovala jedině toho, že nebyla bratrovi dost důvěrnou přítelkyní a že se jí ani nikomu jinému v okamžiku svého velkého zklamání nesvěřil a považoval se za nenávratně ztraceného. Když o tom uvažuji, předsevzala si ta mladá žena nesmírně těžký úkol – úkol nebezpečný, podporovat ducha tak šíleně blouznivého, jako byl její bratr, úkol drtivý, spojit svůj osud se srdcem tak dobrodružným, jako měl můj přítel Velký Meaulnes.

Podala mi velmi dojemný, řekl bych skoro zázračný důkaz o tom, jak velkou důvěru měla v dětinské snění. svého bratra a jaké úsilí vynaložila na to, aby mu zachovala alespoň zbytky toho snu, v němž žil až do dvaceti let. Bylo to jednoho dubnového večera a bylo sychravo jako v pozdním podzimu. Už měsíc jsme měli vlahé, předčasné jaro a mladá žena opět začala chodit s panem de Galais na dlouhé procházky, které měla ráda. Ale toho dne byl starý pán unaven a já jsem měl volno, a tak mě Yvonna požádala, abych ji doprovázel, třebaže bylo úplně zataženo. Půl míle od Sablonni?res, zrovna když jsme šli podél rybníka, přepadla nás bouřka, dešť a kroupy. Pod přístřeškem, kam jsme se utekli před nekonečnými přívaly lijavce, na nás fičel mrazivý vítr a my jsme tam vedle sebe stáli zamyšlení, tváří v tvář potmělé krajině. Znovu ji vidím v těch jednoduchých, půvabných šatech, celou bledou a usouzenou. „Musíme se vrátit,“ řekla. „Jsme venku už moc dlouho. Co všechno se za tu dobu mohlo stát!“ Avšak když jsme konečně mohli opustit úkryt, mladá žena k mému údivu pokračovala v cestě, místo aby se vrátila do Sablonni?res, a vyzvala mě, abych šel s ní. Po dlouhé chůzi jsme stanuli před mně neznámým domem u rozježděné cesty vedoucí zřejmě do Préveranges. Byl to malý měšťanský domek s břidlicovou střechou a ničím se nelišil od běžného typu domků v kraji, leda snad tím, že byl tak daleko od vesnice a úplně opuštěný. Při pohledu na Yvonnu de Galais by člověk řekl, že nám ten domek patří a že jsme

ho jen opustili, abychom se vydali na delší cestu. Yvonna se sklonila, otevřela malou branku a s neklidem spěchala prohlédnout to opuštěné místo. Velký travnatý dvůr, kam si za dlouhých, vleklých podvečerů na sklonku zimy zřejmě chodily hrát děti, byl bouřkou celý zpustošený. Na záhoncích, kam děti zasely květiny a hrách, zanechal velký déšť jen stopy po bílém písku. A nakonec jsme objevili celé hejno kuřátek, potlučených lijákem, přitisknuté na práh mokrých dveří. Pod matčinými zkrehlými křídly a zplihlým peřím jich byla většina mrtvá. Při té truchlivé podívané vyrazila mladá žena tlumený výkřik. Sehnula se, a nestarajíc se o vodu ani o bláto, vybrala mezi mrtvými živé a uložila je do cípu svého kabátu. Pak jsme vešli do domu, od něhož měla klíč. Do úzké chodby, kde se s hvízdáním honil vítr, vedly čtyři dveře. Yvonna de Galais otevřela první vpravo a uvedla mě do temného pokoje; když jsem se rozkoukal, rozeznal jsem v něm velké zrcadlo a úzkou postel, na níž ležela, jak tomu bývá na venkově zvykem, peřina v povlaku z červeného hedvábí. Dívka chvíli šukala po bytě a potom se vrátila s nemocnými kuřátky, uloženými do košíku vystlaného peřím, a opatrně je strčila pod duchnu. Mdlý sluneční paprsek, první a poslední toho dne, činil naše obličejy ještě bledšími a soumrak ještě temnějším, a tak jsme tu stáli v tom cizím domě prostydli a zasmušilí. Čas od času se chodila dívat do hnízdečka zamořeného horečkou a vytáhnout další mrtvé kuřátko, aby nezpůsobilo smrt těch ostatních. A pokaždé se nám zdálo, jako by cosi tiše zanaříkalo, cosi jako velký vítr, proniklý rozbitými tabulkami na půdě, nebo jako tajemný žal neznámých dětí. „Tohleto,“ řekla mi konečně Yvonna, „je Franzův dům, když byl ještě malý. Chtěl mít dům sám pro sebe, daleko od celého světa, kam by si chodil hrát, bavit se a žít, když by dostal chuť. Mému otci se zdál ten nápad tak nevšední a originální, že neodmítl. A tak Franz ve čtvrtek, v neděli nebo kdykoli se mu zachtělo, odcházel do svého domu, kde bydlil jako dospělý muž. Děti z okolních hospodářství si k němu chodily hrát, pomáhaly mu při práci v domácnosti nebo pracovaly v zahradě. Byla to nádherná hra! A když přišel večer, nebál se spát tady sám. A my, my jsme ho tolik obdivovali, že nás ani nenapadlo znepokojovat se. Teď je ten dům prázdný už dlouho,“ pokračovala s povzdechem. „Pan de Galais, zdeptaný bolestí a věkem, neučinil nikdy žádný krok, aby mého bratra našel a zavolał ho zpátky. A co by také mohl podniknout? Já sem chodím často. Malí vesničané z okolí si sem chodí hrát jako kdysi. A já si ráda představuji, že jsou to Franzovi staří přátelé, že i on je ještě dítě a že se brzy vrátí s nevěstou, kterou si vybral. Ty děti mě dobře znají. Hraju si s nimi. To hejno kuřátek bylo naše...“ Musel přijít ten liják a to dětinské zklamání, aby se mi svěřila se svou velkou bolestí, o níž se nikdy nezmínila, s nesmírnou lítostí nad ztrátou bratra, tak výstředního, ale tak roztomilého a obdivovaného. Poslouchal jsem ji mlčky a hrdlo se mi stahovalo potlačovaným pláčem... Když jsme zavřeli dveře a branku a odnesli kuřata do prkenné kůlny, která byla za domem, smutně se do mne zavěsila a já jsem ji odvedl domů.

Uplynuly týdny, měsíce. Odvátý čas! Ztracené štěstí! Na mne padl los, abych podával rámě té, která byla vílou, princeznou a tajemnou láskou našich jinošských let, a abych jí říkal slova, která měla zmírnit její žal, zatímco můj přítel prchl. Co bych dnes mohl říci o té době, o rozhovorech vedených večer po vyučování na svahu nad Saint-Benoist-des-Champs, o těch procházkách, kdy jediná věc, o které bylo třeba mluvit, byla právě ta, o níž jsme se rozhodli mlčet? Jediná vzpomínka, kterou jsem si zachoval, je napůl vybledlý obraz krásného pohublého obličej, dvou očí, jejichž víčka se při pohledu na mne pomalu přivírají, jako by už nikdy nechtěla vidět nic než vnitřní svět. Zůstal jsem jí věrným společníkem – společníkem v čekání, o němž jsme nemluvili – po celé jaro a celé léto, jaké se už nikdy nevrátí. Často jsme se odpoledne vraceli do Franzova domu. Otvírala dveře a dělala průvan, aby nic nebylo zplesnivělé, až se mladá dvojice vrátí. Starala se o zdvořelou drůbež, kterou měla v kurníku na dvoře. A ve čtvrtek a v neděli jsme povzbuzovali při hrách malé venkovánky z okolí, jejichž křik a smích uprostřed té samoty ještě zvyšoval prázdnotu a osamělost opuštěného domku.

XI / Rozmluva v dešti

V srpnu, v době prázdnin, jsem Sablonni?res a mladou ženu opustil. Musel jsem strávit své dva měsíce dovolené v Sainte-Agathe. Znovu jsem spatřil ten veliký vyprahlý dvůr, krytý nádvoří, prázdnou třídu... Všechno mi připomínalo Velkého Meaulnesa. Všechno bylo proniknuto vzpomínkami na naše jinošství, které už skončilo: Za těch dlouhých, kalných dnů jsem se zavíral jako kdysi, před příchodem Meaulnesovým, do knihovny nebo do opuštěných tříd. Četl jsem, psal, vzpomínal... Tatínek chodíval někam daleko na lov. Millie v salóně šila nebo hrála na klavír jako tehdy... V naprostém tichu třídy, kde potrhane věnce ze zeleného papíru, obálky z knih rozdaných jako ceny, smazané tabule, všechno, všechno svědčilo o tom, že je školní rok u konce, odměny jsou rozděleny a všechno čeká na podzim, na začátek vyučování v říjnu a na nové úsilí – myslil jsem na to, že také naše mládí je u konce a štěstí promeškáno. Vždyť i já jsem čekal, až zase pojedou zpět do Sablonni?res a až se tam vrátí Augustin, který možná nepříjde už nikdy... Přesto jsem měl jednu zprávu, kterou jsem svěřil Millii, když se odhodlala zeptat se mě na novomanželku. Báł jsem se jejich otázek, jejího zcela nevinného a zároveň velmi škodolibého způsobu, jakým vás znenadání dovedla přívěst do rozpaků, když se dotkla některé vaší nejtajnější myšlenky. Abych to krátce ukončil, sdělil jsem jí, že mladá žena mého přítele Meaulnesa bude v říjnu matkou. Sám jsem si přitom vzpomněl na den, kdy mi Yvonne de Galais tu velkou novinu naznačila. Na chvíli zavládlo ticho a na mé straně lehké rozpaky mladého muže. Pak jsem řekl – překotně a bez přemýšlení, jen abych to mlčení rozptýlil: „Ste jistě hrozně šťastná?“ Příliš pozdě jsem pomyslel na drama, které tím rozezvuchím. Avšak ona odpověděla bez jakékoli postranní myšlenky, bez lítosti, výčitek nebo zlosti, s krásným, šťastným úsměvem: „Ano, velmi šťastná.“

V posledním týdnu prázdnin, který býval obvykle nejkrásnější a nejromantičtější, v týdnu velkých dešťů, kdy se už v krbech rozdělával oheň, v týdnu, který jsem obvykle trávil lovem v černých, mokrých jedlových lesích kolem Vieux-Nançay, připravoval jsem se na to, že se tentokrát vrátím přímo do Saint-Benoist-des-Champs. Firmin, teta Julie a

mé sestřenice z Vieux-Nançay by měli příliš mnoho otázek, na něž se mi nechtělo odpovídat. Vzdal jsem se pro tentokrát sedmi dní opojného života venkovského lovce a vrátil jsem se do své školy čtyři dny před začátkem vyučování. Přijel jsem k večeru do dvora, už vystlaného zežloutlým listím. Když povozník odjel, šel jsem do zatuchlé jídelny, kde se jasně rozléhal každý zvuk, a smutně jsem rozbalil balíček s jídlem, který mi připravila maminka... Jen tak narychlo jsem něco pojedl a netrpělivě, s úzkostí jsem si přehodil pláštěnku a vyrazil jsem na neklidnou procházku, která mě zavedla přímo k plotu Sablonni?res. Nechtěl jsem tam vpadnout jako vetřelec hned první den po svém příjezdu. Avšak byl jsem přece jen odvážnější než v únoru, a tak po chvilce bloumání kolem domu, kde zářilo jen okno mladé ženy, přelezl jsem vzhůru za domem ohradu a posadil jsem se v nadcházejícím šeru na lavičku u živého plotu. Byl jsem šťasten už jen proto, že jsem tady, tak blízko toho, co mě vzrušovalo a znepokojovalo nejvíce na světě. Setmělo se. Začalo drobně pršet. Měl jsem sklopenou hlavu a bezmyšlenkovitě jsem se díval, jak mi střevice pozvolna nasakují vodou a jak se lesknou kaluže. Ponenáhlu mě obklopila tma a pronikal mnou chlad, ale mé snění to nenarušilo. S něhou a steskem jsem vzpomínal na blátivé cesty v Sainte-Agathe, jaké asi jsou tento večer na konci září; představoval jsem si náměstí ponořené do mlhy, řeznického tovaryše, jak jde k pumpě a hvízdá si přitom, jasně osvětlenou kavárnu, veselý vůz s krunýřem z otevřených paraplíček, který koncem prázdnin přijížděl k strýci Florentinovi... A říkal jsem si smutně: K čemu to štěstí, když se na něm nemůže podílet Meaulnes, můj přítel, ani jeho mladá žena... Právě v tom okamžiku jsem zvedl hlavu a uviděl jsem ji dva kroky před sebou. Její střevičky na písku lehce šramotily a já jsem to považoval za šustot dešťových kapek v živém plotě. Přes hlavu a ramena měla přehozený velký šál z černé vlny a jemný déšť jí poprášil vlasy na čele. Zřejmě mě zahlédla ze svého pokoje oknem, které vedlo do zahrady. A přišla za mnou. Takhle o mne jednou měla strach maminka a přišla mi říci: „Musíš se vrátit.“ Ale našla zalíbení v té procházce v dešti a tmě, a tak místo toho jen něžně řekla: „Nachladiš se!“, zůstala se mnou a dlouho jsme si povídali... Yvonna de Galais mi podala horkou ruku, a místo aby mě zavedla dovnitř, posadila se na lavičku obrostlou mechem a lišejníkem, tam, co byla nejméně mokrá, kdežto já jsem stál, opíral jsem se o lavičku kolenem a nakláněl jsem se k ní, abych ji slyšel. Napřed mi přátelsky vyhubovala, že jsem si tak zkrátil prázdniny. „Musel jsem přece přijet co nejdřív“, odpověděl jsem, „abych vám dělal společnost.“ „To je pravda“, řekla sotva slyšitelně a povzddechla si, „jsem stále ještě sama. Augustin se nevrátil...“ Považoval jsem ten povzdech za výraz lítosti, za nevyslovenou výčitku, a začal jsem Augustina pomalu omlouvat: „Kolik pošetilosti je v té ušlechtilé hlavě! Patrně touha po dobrodružství, silnější než cokoli jiného...“ Avšak mladá žena mě přerušila. A bylo to ten večer, na tom místě, co se mnou poprvé a naposledy mluvila o Meaulnesovi. „Nemluvte tak, Františku Seurele, příteli“, řekla mírně. „Jen my – jenom já jsem tím vinna. Uvědomte si, co jsme udělali... Řekli jsme mu: ‚Tady máš své štěstí, tady máš to, cos hledal celé své mládí, tady máš dívku, o níž jsi snil!‘ Cožpak je možné, aby ten, jehož jsme takhle postrkávali, nepropadl pochybnostem, potom strachu a nakonec hrůze, je možné, aby odolal pokušení utéci?“ „Yvanno“, zašeptal jsem, „vy víte dobře, že jste byla to štěstí, že jste byla ta dívka!“ Povzddechla si. „Jak jsem si to mohla třeba jen na okamžik myslet! Všechno totiž zavinila právě tahle domýšlivá myšlenka. Říkala jsem vám: ‚Možná že pro něho ani nemohu nic udělat.‘ Ale v hloubi duše jsem si myslela: Když se mě tolik nahledal a když ho miluji, musím mu přece přinést štěstí. A teprve když jsem ho viděla vedle sebe, s tou jeho horečkou, neklidem, s těmi podivnými výčitkami svědomí, pochopila jsem, že jsem jen ubohá žena jako všechny ostatní... Nejsem vás hoden“, opakoval k ránu na konci naší svatební noci. Pokoušela jsem se ho utěšit, vrátit mu klid. Ale jeho úzkost nic nezaplášilo. Řekla jsem mu tedy: „Jestliže je nutné, abyste odešel, jestliže jsem k vám přišla v okamžiku, kdy vás nic nemůže učinit šťastným, jestliže mě musíte na čas opustit, abyste se potom mohl uklidňený ke mně vrátit, sama vás prosím, odejděte...“ „Viděl jsem v šeru, jak ke mně zvedla oči. Bylo to, jako by se mi vyzpovídala a teď s úzkostí čekala, zda jí to schválím, nebo ji odsoudím. Ale co jsem jí mohl říci? Je pravda, že jsem v duchu znovu viděl Velkého Meaulnesa, takového, jaký býval, nezkrtného a divokého, jak se vždycky raději nechal potrestat, než by se omluvil nebo požádal o dovolení, které by mu bylo beze vší pochyby uděleno. Yvonna de Galais ho ovšem měla přimět, aby zůstal, měla mu vzít hlavu do dlaní a říci mu: ‚Na tom přece nezáleží, co jste udělal. Miluji vás. Což nejsou všichni muži hříšníci?‘ Jistě udělala velkou chybu, že ho z velkodušnosti a z touhy po sebeobětování znovu vrhla na cestu dobrodružství... Ale jak jsem se mohl postavit proti takové dobrotě, takové lásce!... Nastalo dlouhé ticho, v němž jsme, sklíčení do hloubi srdce, slyšeli, jak z větví stromů a keřů padají kapky studeného deště. „Ráno tedy odešel“, pokračovala. „Od té chvíle už mezi námi nic nestálo. Políbil mě docela prostě, jako když se muž před dlouhou cestou loučí se svou mladou ženou...“ Vstala. Uchopil jsem její horkou ruku, pak jsem jí nabídl rámě a vykročili jsme v hluboké tmě nahoru alejí. „Cožpak vám nikdy nepsal?“ zeptal jsem se. „Nikdy“, odpověděla. A v tu chvíli, protože jsme si oba představili dobrodružný život, jaký právě vede na francouzských nebo německých silnicích, začali jsme o něm mluvit tak jako ještě nikdy předtím. Z paměti se nám vynořovaly zapomenuté podrobnosti, staré dojmy, zatímco jsme se pomalu blížili k domu, s dlouhými zastávkami na každém kroku, abychom se lépe mohli navzájem vypovídat ze svých vzpomínek... Dlouho až k zahradnímu plotu – jsem poslouchal hluboký, melodický hlas mladé ženy. I mne samého se opět zmocnilo staré nadšení a neúnavně, s upřímným přátelstvím jsem jí vyprávěl o tom, který nás opustil...

XII / Břemeno

Vyučování mělo začít v pondělí. V sobotu odpoledne k páté hodině příběhla na dvůr, kde jsem právě řezal dříví na zimu, jakási žena ze zámku. Přišla mi oznámit, že se na Sablonni?res narodila dceruška. Porod byl těžký. V devět hodin večer museli přivolat porodní bábu z Préveranges. O půlnoci zapřáhli znovu a jeli pro lékaře do Vierzonu. Byl nucen použít kleští. Holčička má poraněnou hlavičku a hodně křičí, zdá se však, že je v pořádku. Yvonna de Galais je teď velmi vyčerpána, ale trpěla a přemáhala bolesti s obdivuhodnou statečností. Nechal jsem práce, běžel jsem si převléci kabát a v podstatě potěšen tou novinkou následoval jsem tu dobrou ženu do Sablonni?res. Opatrně, s obavou, nespí-li oba pacienti, jsem vystoupil po úzkém dřevěném schodišti, které vedlo do prvního poschodí. Tam mě pan de Galais s

unavenou, ale šťastnou tváří uvedl do pokoje, do něhož prozatím umístili kolébku se záclonkami. Ještě nikdy jsem nebyl v domě, kde se právě narodilo dítě. Pripadalo mi to tak zvláštní, tajemné a radostné! Byl krásný večer, vysloveně letní, a proto se pan de Galais nebál otevřít okno do dvora. Stál vedle mne opřen o okenní rám a vyčerpaně, ale šťastně mi vyprávěl o nočním dramatu. A já jsem ho poslouchal a nejasně jsem cítil, že tu je teď s námi v pokoji někdo cizí... Pod záclonkou to začalo naříkat, takový tenký, táhlý křik... Pan de Galais mi řekl šeptem: „To pláče kvůli té ráně na hlavičce.“ Mechanicky – bylo vidět, že to dělá od rána a že si na to už zvykl – začal ten malý raneček v záclonkách kolébat. „Už se usmála,“ řekl, „a chytá za prst. Ale vy jste ji neviděl?!“ Rozhrnul záclonky a já jsem spatřil červený, opuchlý obličejíček a protáhlou lebku, poraněnou kleštěmi. „To nic není,“ poznamenal pan de Galais, „lékař říkal, že se to upraví samo od sebe... Podejte jí prst, stiskne ho.“ Odhaloval jsem tak docela neznámý svět. Cítil jsem, že mi srdce překypuje podivnou radostí, jakou jsem až dosud nepoznal... Pan de Galais opatrně otevřel dveře do pokoje mladé ženy. Nespala. „Můžete jít dál,“ pravila. Ležela strnule natažená, obličej rozpálený horečkou uprostřed světlých vlasů rozprostřených na polštáři. Podala mi ruku a malátně se usmála. Pochválil jsem jí dcerušku. Řekla ochraptělým hlasem, nezvykle zdrsnělým, s drsností člověka vracejícího se z boje: „Ano, ale pošramotili mi ji.“ A znovu se usmála. Musel jsem brzy odejít, abych ji neunavil.

Druhý den poté byla neděle, a tak jsem se odpoledne vypravil do Sablonni?res se spěchem skoro jásavým. U dveří zarazila pohyb mé ruky cedulka připevněná špendlíky:

Prosíme nezvonit

Nepochopil jsem, oč jde. Dosti silně jsem zaklepal. Uslyšel jsem, jak uvnitř někdo přibíhá tlumeným krokem. Otevřel mi někdo, koho jsem neznal. (Byl to lékař z Vierzony.) „Co to je? Co to má znamenat?“, zeptal jsem se halasně. „Pst, pst,“ odpověděl tiše a tvářil se rozzlobeně. „Holčička málem dnes v noci zemřela. A matce se daří velmi špatně.“ Úplně zdrcen následoval jsem ho po špičkách do prvního patra. Děvčátko spící v kolébce bylo bledoučké, celé bílé jako mrtvé děťátko. Lékař doufal, že ji zachrání. Zato pokud jde o matku, nic nesliboval... Jako jedinému rodinnému příteli mi všechno dlouze vysvětloval... Mluvil o krvácení do plic, o embolii. Váhal, nebyl si jist... Do místnosti vstoupil pan de Galais, za ty dva dny strašlivě zestárlý, celý vyjevený a roztřesený. Uvedl mě do pokoje, jako by si ani pořádně neuvědomoval, co dělá. „Nesmíte ji vystrašit,“ zašeptal tichounce. „Lékař nařídil, abychom ji přesvědčovali, že je všechno na dobré cestě.“ Yvonna de Galais ležela natažená s hlavou zvrácenou jako den předtím a krev se jí nahrnula do obličeje. Tváře a čelo měla tmavě rudé, oči chvílemi obrácené v sloup jako někdo, kdo se dusí – bránila se smrti s nevýslovnou odvahou a něhou zároveň. Nemohla mluvit, ale podala mi svou palčivou ruku s takovým výrazem upřímného přátelství, že jsem stěží přemáhal pláč. „No tak, no tak,“ pronesl pan de Galais hlasitě, s laškovností tak otřesnou, až se podobala šilenství, „vidíte, že na nemocnou nevypadá špatně!“ Nevěděl jsem, co odpovědět, a dál jsem držel v dlani tu strašlivě horkou ruku umírající mladé ženy... Chtěla se pokusit něco mi říci, o něco mě požádat. Obrátila oči napřed ke mně a potom k oknu, jako by mi chtěla naznačit, že mám pro někoho jít... Ale vtom ji přepadl hrozný dusivý záchvat. Její krásné modré oči, které mě ještě před okamžikem o cosi tak tragicky prosily, se obrátily v sloup; tváře a čelo jí zčernaly a celá se lehce zmítala, snažíc se až do samého konce přemoci hrůzu a beznaděj. Všichni – lékaři i služky – se k ní vrhli s kyslíkovou bombou, s ubrousky a s lahvíčkami. A stařec se nad ní sklonil a křičel, křičel svým drsným, třaslavým hlasem, jako by už byla daleko od něho: „Neboj se, Yvonno! To přejde. Nemusíš se bát.“ Potom se záchvat utišil. Mohla trochu vydechnout, avšak stále ještě těžce lapala dech, oči bílé a hlavu zvrácenou, stále ještě bojovala, ale nebyla už schopna, třeba jen na okamžik, na mne pohlédnout a promluvit, vynořit se z propasti, do níž už klesla. ...A protože jsem tam nebyl nic platný, rozhodl jsem se odejít. Mohl jsem ovšem zůstat alespoň ještě chvíli; a při té myšlence mě vždycky sevře hrozná lítost. Ale mohu za to? Ještě jsem doufal. Přesvědčoval jsem sám sebe, že to ještě není tak blízko. Když jsem vkročil do mlázi za domem, kde začínaly jedle, vzpomněl jsem si na pohled mladé ženy obrácený k oknu a jal jsem se s pozorností vojenské hlídky nebo detektiva zkoumat do hloubky ten les, kudy Augustin kdysi přišel a kudy minulou zimu uprchl. Ale marně. Nic se nepohnulo. Nikde žádný podezřelý stín; ani větev se nezakývala. Zato jsem za chvíli z druhé strany, od aleje, která vedla k Préveranges, zaslechl tenounký klinkot zvonku. A v zatáčce se brzy poté objevilo dítě v kulaté červené čepičce a ve školní blůze a za nim kněz... Odešel jsem, polykaje slzy. Den nato začínala škola. V sedm hodin ráno byli už dva tři chlapci na dvoře. Dlouho jsem váhal, než jsem sešel dolů a ukázal se jim. A když jsem se tam konečně objevil a otáčel klíčem ve dveřích třídy, která byla dva měsíce zavřena a páchla plísní, stalo se to, čeho jsem se obával nejvíc: Největší z těch školáků se odtrhl od skupinky hrající si na hřišti a přiběhl ke mně. A řekl mi, že „mladá paní ze Sablonni?res včera k večeru zemřela.“ Všechno se se mnou zatočilo, všechno se promísilo v té bolesti. Zdá se mi v tu chvíli, že nikdy nebudu mít odvalu začít učit. Jenom přejít po vyprahlém školním dvoře, i to je únava, která je s to mi rozdrtit kolena. Všechno je trudné, všechno zhořklé, když je mrtva. Svět je pustý, prázdniny skončily. Skončily dlouhé, toulavé jízdy kočárkem, skončila tajemná slavnost... Znovu je na světě jen trápení jako předtím. Řekl jsem dětem, že dnes škola nebude. Odcházejí v malých skupinkách, aby roznesly tu zprávu ostatním po celém okolí. A já si беру černý klobouk a žaket, který mám ozdobně lemovaný, a zarmoucen odcházím do Sablonni?res... Stojím před domem, jehož jsme se před třemi lety tolik nahledali. V tomto domě včera večer zemřela Yvonna de Galais, žena Augustina Meaulnesa. Cizinec by jej považoval za kapli, takové ticho se od včerejška rozhostilo na tom místě, zbaveném vši naděje. Tak tohle nám tedy chystalo to krásné ráno začátku školy, to osidné podzimní slunce klouzající mezi větvemi! Jak bych mohl bojovat proti tomu zběsilému pocitu, s nímž se ve mně všechno bouří, proti dusivému přívalu pláče! Opět jsme našli tu krásnou dívku. Získali jsme ji. Stala se ženou mého přítele a já jsem ji miloval hlubokou přátelskou láskou, o níž se nikdy nemluví. Díval jsem se na ni a byl jsem šťasten jako malé dítě. Jednoho dne bych se možná oženil s nějakou jinou dívkou, ale ona by byla první, komu bych

svěřil to velké tajemství... Vedle zvonku u dveří nechali včerejší cedulku. Dole do haly už přinesli rakev. V pokoji v prvním patře mě uvítala kojná dítěte, vyprávěla mi o Yvonnině skonu a potichu otevřela dveře... Tady je. Už žádná horečka ani boj. Žádná červeň ani čekání... Nic než ticho a strnulý, necitelný a bílý obličej obložený vatou, mrtvé čelo, z něhož vyrazejí husté, tvrdé vlasy. Pan de Galais sedí v koutě na bobku zády k nám, jen v ponožkách, bez bot, a s děsivým zaujetím prohrabuje zásuvky, bez ladu a skladu vytaháné ze skříně. Čas od času odtud v záchvatu pláče, který mu otřásá rameny jako nával smíchu, vytahuje starou, už zežloutlou fotografii své dcery. Pohřeb je stanoven na odpoledne. Lékař se obává rychlého rozkladu, jaký obyčejně následuje po emboliích. Proto je obličej, právě tak jako celé tělo, obložen vatou napuštěnou fenolem. Dali jí její překrásné šaty z tmavomodrého sametu, posíté místy malými stříbrnými hvězdičkami, ale museli zúžit a zmačkat půvabné nabírané rukávy, které už vyšly z módy. Když byli hotovi s oblékáním a chystali se vynést nahoru rakev, zjistili, že se nemohou v příliš úzké chodbě otočit. Bylo by nutné vytáhnout rakev po provaze oknem a pak ji zase stejným způsobem spouštět... Ale vtom pan de Galais, až dosud stále skloněný nad starými věcmi, mezi nimiž hledá nevímjaké ztracené vzpomínky, vyskočí a zasáhne s divokou nevolí. „Než bych dopustil tak hroznou věc,“ říká hlasem přerývaným slzami a hněvem, „než bych dopustil něco takového, raději ji sám vezmu a snesu ji dolů ve vlastních rukou...“ A byl by to udělal, nedbaje o to, že by uprostřed cesty mohl slabostí klesnout a zřítit se dolů i s ní! Vystupují tedy kupředu a dělám jedinou možnou věc: S pomocí lékaře a nějaké ženy kladu jednu ruku pod záda strnule natažené zesnulé, druhou pod její nohy a přitisknu si ji na prsa. Sedí na mé levé paži, bezvládnou hlavu stočenou pod mou bradu, a strašlivě tíží mé srdce. Pomalu, schod za schodem, sestupuji po příkrém schodišti, zatímco dole všechno připravují. Brzy mám obě ruce zmožené únavou. Ta tíha na prsou mi na každém stupni vyrazí dech. Při tom, jak se potýkám s tím nehybným těžkým tělem, skláním hlavu k hlavě té, kterou nesu, a jak těžce dýchám, vnikají mi do úst její rozfoukané světlé vlasy – mrtvé vlasy, mající chuť země. Ta chuť země a smrti, ta tíha na srdci, to je vše, co mi zbývá z toho velkého dobrodružství a z vás, Yvonno de Galais, ženo tolik hledaná – a tolik milovaná...

XIII / Kompoziční sešit

V domě plném smutných vzpomínek, kde žen.y celé dny kolébaly a konejšily nemocné děťátko, starý pan de Galais brzy ulehl. V prvních zimních mrazících tiše zesnul a já jsem se nemohl ubránit, abych neproléval slzy u lože toho ušlechtilého starého pána, jehož shovívavý postoj a fantazie spojená s rozmarným nápadem jeho syna byly příčinou celého našeho dobrodružství. Zemřel zcela tiše a naštěstí si ani pořádně neuvědomil, co se všechno stalo. A protože už dlouho neměl v této části Francie žádné příbuzné ani přátele, ustanovil mě v závěti svým univerzálním dědicem až do návratu Meaulnesova, jemuž jsem měl složit účty, kdyby se někdy vrátil. Od té doby jsem bydlil na Sablonnières. Do Saint-Benoist jsem chodil jen vyučovat. Odcházel jsem časně ráno, v poledne jsem obědval jídlo připravené na zámku, které jsem si ohřál na kamnech, a vracel jsem se večer hned po vyučování. Tak jsem si mohl u sebe nechat dítě, o něž se staraly služby z hospodářství. A hlavně jsem měl větší naději, že se setkám s Augustinem, vrátí-li se sem. Ostatně jsem stále doufal, že během času objevím ve skříní nebo v některé zásuvce v domě nějaký papír, jakoukoli stopu, která by mi umožnila poznat, jak trávil čas v době svého dlouhého mlčení v minulých letech – možná že dokonce pochopím důvod jeho útěku, nebo alespoň zjistím, kam šel... Už jsem marně prohledal nevímkolik skříní a výklenků ve zdi, v komorách jsem otevřel velké množství starých krabic v šech velikostech, které byly plné svazků starých dopisů a zažloutlých fotografií rodiny de Galais, nebo nácpaný umělými květinami, péry, chocholy a staromódními ptáky. Z krabic vanula nepopsatelná zašlá vůně, vyprchalý parfém, který ve mně nečekaně a na celý den probouzel vzpomínky, křísil lítost a zdržoval mě v hledání... Jednou, když jsem měl volno, objevil jsem konečně na půdě starý podlouhlý, nízký kufřík z vepřovice místy už zteřelý a poznal jsem v něm Augustinovo školní zavazadlo. Vyčítal jsem si, že jsem s výzkumy tady na půdě nezačal hned. Snadno jsem vylomil zrezivělý zámek. Kufřík byl až po okraj plný sešitů a knih ze Sainte-Agathe. Aritmetika, literatura, matematická cvičení a kdovíco ještě... Spíš z dojetí než ze zvědavosti jsem v tom začal listovat, znovu jsem si četl diktáty, které jsem znal doposud z paměti, tolikrát jsme je psali! Rousseauův Vodovod, Dobrodružství v Kalábrii od Paula-Louise Courriera, Dopis George Sandové synovi... Byl mezi nimi i kompoziční sešit. Překvapilo mě to, protože tyto sešity zůstávaly ve škole a žáci si je nikdy neodnášeli domů. Byl to zelený sešit, na okrajích zažloutlý. Jméno žáka, Augustin Meaulnes, bylo napsáno na obálce krásným kulatým písmem. Otevřel jsem sešit. Podle data kompozic, 189., jsem poznal, že Meaulnes do něho začal psát krátce před odchodem ze Sainte-Agathe. První stránky byly udržovány s úzkostlivou péčí, jaká byla u kompozičních sešitů obvyklá. Avšak popsány byly jen tři stránky, zbytek byl čistý, a proto si Meaulnes sešit odnesl. Klečel jsem na zemi a přemýšlel jsem o jeho zvycích, o jeho dětském pořádku, který měl v našich jinošských letech takový význam, a v zamyšlení jsem zadrhl palcem o okraj listů nedokončeného sešitu. A tak jsem odhalil písmo i na dalších listech. Po čtyřech stránkách, které zůstaly čisté, začal Augustin zase psát. Bylo to stále ještě Meaulnesovo písmo, ale chvatné, nedbalé, stěží čitelné. Malé odstavečky nestejně dlouhé, oddělené od sebe mezerami, často jen nedokončená věta. Někdy datum. Hned při prvním řádku mě napadlo, že by tam mohly být nějaké údaje o Meaulnesově životě v Paříži, podrobnosti, jež by mě uvedly na stopu, kterou hledám, a tak jsem šel dolů do jídelny, abych si v denním světle mohl pohodlně číst v tom zajímavém dokumentu. Byl světlý, proměnlivý zimní den. Jasné slunce nakreslilo na bílé záclony stínový kříž od okna a hned vzápětí pronikavý vítr vrhl na tabulky ledový déšť. A před tímto oknem jsem u krbu četl tyto řádky, jež mi vysvětlily tolik věcí a jejichž zcela přesnou kopii vám předkládám...“

XIV / Tajemství

Chodil jsem znovu pod jejím oknem. Sklo je pořád zaprášené a za ním se bělá dvojité záclona. I kdyby Yvonna de Galais

otevřela, neměl bych jí už co říci, protože je vdaná... Co teď dělat? Jak žít?...

Sobota 13. února Potkal jsem na nábřeží dívku, která čekala jako já před zavřeným domem a která mi v červnu všecko řekla... Oslovil jsem ji. Jak kráčela vedle mne, prohlížel jsem si ze strany drobné nedostatky v jejím obličejí: malou vrásku v koutku úst, lehce propadlé tváře, pudr nahromaděný kolem chřípí. Znenadání se ke mně obrátila, a dívajíc se na mne zepředu snad proto, že je zepředu hezčí než z profilu – řekla mi stručně: „Bavíte mě. Připomínáte mi jednoho mladíka, který se mi kdysi dvořil v Bourgesu. Byl dokonce mým snoubencem...“ A najednou ke mně přistoupila, ve tmě, na liduprázdném chodníku, mokřem od deště, na němž se odrážela záře plynových lamp, a požádala mě, abych ji vzal večer se sestrou do divadla. Poprvé jsem si všiml, že nosí smutek a že má na hlavě dámský klobouk, na její dívčí zjev příliš usedlý, a v ruce tenký deštník, podobný holi. Stojím docela blízko ní, a když se pohnu, zavadí mě nehty o smuteční pásku na její blůzce... Dělán drahoty, než se uvolím jí vyhovět. Rozzlobí se a chce okamžitě odejít. Teď ji zase já zdržuji a prosím. Ve tmě jde kolem nás nějaký dělník a polohlasem zažertuje: „Nechoď tam, holčičko, ublíží ti!“ Zůstali jsme oba zaraženě stát.

V divadle Obě dívky, moje přítelkyně, která se jmenuje Valentina Blondeauová, a její sestra, přišly s ubohými šálami kolem ramen. Valentina sedí přede mnou. Každou chvíli se neklidně obrací, jako by se ptala, co jí chci. A já se po jejím boku cítím skoro šťasten. Odpovídám jí pokaždé úsměvem. Všude kolem nás byly ženy s odvážnými výstřihy. Vtipkovali jsme na jejich účet. Napřed se usmívala, ale potom řekla: „Nesmím se smát. Mám taky hluboký výstřih.“ A zahalila, se do svého šálu. A opravdu, pod čtvercovým výstřihem lemovaným černou krajkou bylo vidět, že jak se chvatně převlékala, neupravila si vršek obyčejné košilky a ta jí teď vylézala nahoru.

Je v ní něco neobyčejně žalostného a dětského. Má v očích jakýsi nevýslovně trpitelský a zároveň odbojný výraz a to mě přitahuje. Vedle ní, neboť je jedinou bytostí na světě, jež mi může něco říci o lidech ze zámku, neustále myslím na své zvláštní dobrodružství, které jsem tehdy prožil... Chtěl jsem se jí znovu zeptat na dům na bulváru. Ale ona sama mi kladla tak všetečné otázky, že jsem na ně nedovedl odpovědět. Cítím, že ode dneška budeme oba v tomto bodě němí. A přesto jsem si jist, že ji opět uvidím. Co z toho? Proč? Jsem snad už teď odsouzen k tomu, kráčet ve stopách každého, kdo v sobě bude mít alespoň nejasný, vzdálený odlesk mého nezdařeného dobrodružství?...

O půlnoci se na opuštěné ulici ptám sám sebe, co se vyklube z téhle nové, podivné historie. Kráčím podél domů podobných seřazeným lepenkovým krabicím, v nichž spí celý dav lidí. A náhle si vzpomínám na rozhodnutí, které jsem učinil před měsícem. Umínil jsem si tehdy, že tam půjdu uprostřed noci, k jedné hodině zrána, obejdu dům, otevřu zahradní branku, vejdu dovnitř jako zloděj a budu hledat nějakou stopu, jakoukoli stopu, která by mi umožnila najít Ztracený zámek a znovu ji spatřit, nic než ji spatřit... Avšak jsem unaven. Mám hlad. Také jsem pospíchal, abych se před divadlem převlékl, a nevečeřel jsem... Přesto jsem si hned nelehl a dlouho jsem zůstal sedět na okraji postele, rozčilený, neklidný, zmítaný nejasnými výčitkami svědomí. Proč?

Musím si poznamenat ještě něco: Nechtěly, abych je šel doprovodit, ani mi neřekly svou adresu. Sledoval jsem je však tak dlouho, jak jsem mohl. Vím, že bydlí v jedné uličce nedaleko Notre-Dame. Ale v kterém čísle?... Uhodl jsem, že jsou to švadleny nebo modistky. Valentina si se mnou tajně, aby sestra nevěděla, dala schůzku na čtvrtek ve čtyři hodiny před tím divadlem, kde jsme dnes byli. „Kdybych tam zítra nebyla,“ řekla mi, „přijďte tam v pátek ve stejnou hodinu, potom v sobotu a tak pořád dál, každý den.“

Čtvrtek 18. února Šel jsem na ni čekat v prudkém větru, provlhlém hrozícím deštěm. Člověk si stále říkal: Za chvíli se pořádně rozprší... Jdu šerými ulicemi s těžkým srdcem. Dopadla první kapka. Bojím se, aby nepršelo. Liják by jí zabránil přijít. Avšak vítr se znovu roztančí a déšť se pro tuto chvíli ještě nespustí. Nahoře, na šedivém nebeském odpoledni – hned olověném a hned zase šarlatovém – musel velký mrak ustoupit větru. A já tu stojím a trapně čekám...

Před divadlem Po čtvrt hodině jsem si jist, že nepřijde. Z nábřeží, kde stojím, hlídám v dálce na mostě, po němž by měla přijít, celé procesí proudících lidí. Provázím pohledem všechny mladé ženy v černém, jež vidím přicházet, a cítím skoro vděčnost k těm, které se jí podobaly nejdéle, co nejbližší ke mně, a daly mi tak naději...

Po hodině čekání Jsem unaven. Za soumraku vleče strážce pořádku na nedalekou policejní stanici nějakého pobudu a ten na něho tlumeným hlasem chrlí nejsprostší nadávky a kletby, jaké zná. Strážník je bledý, zuří, ale mlčí... Sotva jsou na chodbě, začne do něho strkat a pak za sebou zavře dveře, aby mohl toho chudáka po libosti zmlátit... Napadá mě úděsná myšlenka, že jsem se vzdal ráje a právě přešlapuji před branami pekelnými. Celý utmáčený opouštím to místo a jdu do nízké, úzké uličky mezi Notre-Dame a Seinou, v níž přibližně znám místo, kde bydlí. Docela sám tu přecházím sem tam. Čas od času vyjde do drobného mrholení služka nebo hospodyňka, aby si ještě před setměním nakoupila... Nic mi tu nekyne, a tak odcházím... V jasném dešti, který oddaluje noc, jdu ještě jednou přes náměstí, kde jsme na sebe měli čekat. Je tam ještě víc lidí než před chvílí – úplně černý dav...

Dohady – beznaděj – únava Upínám se k jediné myšlence: zítra. Zítra se vrátím v touž hodinu na totéž místo, abych na ni čekal. A nemohu se dočkat, aby už bylo zítra. Omrzele si představuji dnešní večer a pak zítřejší dopoledne, které strávím v nečinnosti... Ale což není dnešní den už skoro u konce?... Když jsem se vrátil domů a hřál se u kamen, slyšel jsem, jak vyvolávají večerníky. Ona to jistě taky slyší v tom domě, ztraceném kdesi ve městě nedaleko Notre-Dame.

Ona... Chci říct Valentina. Ten večer, který jsem chtěl nějak protlouci, mě podivně tíží. Zatímco hodiny míjejí, zatímco den brzy skončí a já už bych ho chtěl mít za sebou, jsou na světě lidé, kteří do něho vložili všechny své naděje, veškerou svou lásku, své poslední síly. Jsou umírající a jiní, kterým má zítra propadnout směnka a přejí si, aby zítřek nikdy nenastal. A další, které zítřek bodne jako výčitka. A jiní, kteří jsou znavení, a tato noc nebude nikdy dost dlouhá, aby jim poskytla potřebný odpočinek. A co já, já, který jsem svůj den promarnil, jakým právem se odvažuji přivolávat zítřek?

Pátek večer Myslí jsem, že teď napíšu: „Neviděl jsem ji.“ A byl by všemu konec. Ale když jsem dnes odpoledne ve čtyři hodiny přišel na nároží divadla, byla tam. Štíhlá a vážná, v černých šatech, ale s napudrovaným obličejem a s bílým límečkem, který jí dodával výrazu provinilého pierota. Výrazu bolestného i potměšilého zároveň.

Přišla mi říci, že hned zase půjde a že už nikdy nepřijde... A přece za soumraku ještě pomalu jdeme jeden vedle druhého po šterkovaných cestíčkách Tuilerii. Vypráví mi svůj příběh, ale tak zaobaleně, že mu málo rozumím. Říká „můj mileneček“, když mluví o svém snoubenci, za něhož se neprovdala. Dělá to myslím schválně, aby mě odradila a abych se do ní nezamiloval.

Vyslovila věty, které si sem zapisuji jen nerad: „Nevěřte mi, dělala jsem vždycky jen samé hlouposti.“ „Toulala jsem se sama cestou necestou.“ „Můj snoubenec si kvůli mně zoufal. Opustila jsem ho, protože mě příliš zbožňoval. Viděl mě takovou, jak si mě představoval, a ne takovou, jaká skutečně jsem. A já mám spoustu chyb. Byli bychom hrozně nešťastní.“ Co chvíli ji přistihnu při tom, že se dělá horší, než je. Chce, myslím, dokázat sama sobě, že měla tehdy pravdu, když provedla tu bláhovost, o níž mluví, že nemá čeho litovat a že není hodná štěstí, které se jí nabízelo.

A jindy „Nejvíce se mi na vás líbí,“ řekla mi a dlouze se na mne zadívala, „nejvíce se mi na vás líbí, nevím proč, mé vlastní vzpomínky ...“

A jindy „Miluji ho stále,“ řekla, „více, než si myslíte.“ A najednou prudce, bezohledně a smutně: „Co vlastně chcete? Máte mě snad taky rád? Požádáte mě taky o ruku?...“ Něco jsem zakoktal. Ani nevím, co jsem odpověděl. Snad jsem i řekl: „Ano.“

Na, tímto místě se deníkové záznamy přerušily. Následovaly útržky dopisů, nečitelné, nesouvislé, přeškrtnuté. Jak náhodné zasnoubení!... Dívka na Meaulnesovu prosbu zanechala svého povolání. On se zabýval přípravami na svatbu. Avšak znovu a znovu ho přepadala touha hledat ještě dál, jít znovu po stopách ztracené lásky, a tak zřejmě několikrát zmizel. A v těchto dopisech se s tragickým úsilím pokoušel ospravedlnit před Valentinou.

XV / Tajemství (pokračování)

Potom deník zase pokračoval. Zaznamenával vzpomínky z doby, kterou spolu strávili kdesi na venkově. Ale co bylo zvláštní, od tohoto okamžiku, patrně z tajného studu, byl deník psán tak útržkovitě a nesouvisle, a zároveň čmáran tak chvatně, že jsem byl nucen celou tuto část příběhu sám skloubit a doplnit.

14. června Když se časně ráno probudil v hostinském pokoji, rozsvítilo slunce na černé zácloně červené kresby. Dole v sále pili svou ranní kávu zemědělská dělníka a hlasitě se přitom bavili. Rozčilovali se na jednoho ze svých pánů drsnými, ale poklidnými výrazy. Meaulnes jistě slyšel ten jednotvárný hluk už dlouho, i ve snu. Zpočátku si ho totiž vůbec neuvědomoval. Ta záclona posetá hrozný zčervenálými sluncem, ty ranní hlasy stoupající nahoru do tichého pokoje, to vše se slévalo v jediný dojem probuzení na venkově na začátku nádherných velkých prázdnin. Vstal, zatřásl zlehka na vedlejší dveře, a když nedostal odpověď, nehluchně je pootevřel. Spatřil Valentinu a pochopil, odkud se v něm bere to pokojné štěstí. Spala, úplně nehybná a tichá, že nebylo slyšet ani její dech, asi tak, jako spí ptáček. Dlouho se díval na tu dětskou tvář se zavřenýma očima, na ten obličej, tak klidný a mírný, že by si přál nebudit jej a už ho nikdy netrápit. Aby ukázala, že už nespí, neučinila jiný pohyb, než že otevřela oči a podívala se na něho.

Sotva se oblékla, přišel Meaulnes za ní. „Zpozdili jsme se,“ prohlásila. A ihned si počínala jako hospodyňka ve vlastní domácnosti. Uklidila v obou pokojích, vykartáčovala šaty, které měl Meaulnes na sobě den předtím, a když došla ke kalhotám, div si nezoufala. Dolní část nohavic byla celá zablácená. Valentina váhala, ale pak, dřív než se dala do kartáčování, začala pečlivě a opatrně oškrabovat horní vrstvu hlíny nožem. „Takhle to dělali kluci ze Sainte-Agathe, když se vymázli v blátě,“ poznamenal Meaulnes. „Mě to naučila maminka,“ řekla Valentina.

...Taková byla jistě družka, jakou si musel před svým tajemným dobrodružstvím přát lovec a venkovan, jímž Velký Meaulnes v podstatě byl.

15. června Při večeři na statku, kam byli k své velké nelibosti pozváni prostřednictvím přátel, kteří je představili jako muže a ženu, chovala se ostýchavě jako novomanželka. Rozžehli svíčky ve dvou svícnech, na každém konci stolu pokrytého bílým ubrusem, jako při tiché venkovské svatbě. Obličejové těch, co se předklonili, ztrácely se při tom chabém světle ve stínu. Po pravici Patrika (hospodářova syna) seděla Valentina a vedle ní Meaulnes, který zůstal až do konce nemluvný, ačkoli se obraceli téměř výhradně na něho. Sotvaže se rozhodl, aby se vyhnul lidským řečem, vydávat v

této zapadlé vesnici Valentinu za svou ženu, sklíčovala ho stále táž lítost, tytéž výčitky svědomí. A když Patrik po způsobu venkovských šlechticů řídil večeri, pomyslel si Meaulnes: To bych spíš já měl dnes večer v jednom nízkém sále, jako je tenhle, v krásném sále, který tak dobře znám, předsedat své svatební hostině. Valentina vedle něho odmítala upejpavě všechno, co jí nabízeli. Člověk by řekl, že je to mladá venkovanka. Při každé nové pobídce se podívala na svého přítele, jako by u něho chtěla hledat útočiště. Když Patrik už dlouho marně naléhal, aby vyprázdnila svou sklenku, sklonil se k ní Meaulnes a řekl jí něžně: „Musíš pít, Valentinko.“ Pokorně to tedy vypila. A Patrik s úsměvem blahopřál mladému muži, že má tak poslušnou ženu. Ale oni oba, Valentina i Meaulnes, zůstali tiší a zamyšlení. Předně byli unaveni. Na vydrhnutých kuchyňských dlaždicích je zábly nohy, zvlhlé blátem při procházce. A pak, Meaulnes byl nucen každou chvíli říkat: „Moje žena Valentina, moje žena...“ A pokaždé když v tom šerém sále hluše pronesl před neznámými venkovany to slovo, měl pocit, že se dopouští zločinu.

17. června Odpoledne posledního dne, který trávili na venkově, začalo špatně. Patrik a jeho žena šli s nimi na procházku. Na nerovném svahu, porostlém vřesem, se obě dvojice ponenáhlu rozdělily. Meaulnes s Valentinou se posadili v nízkém mlázi mezi jalovci. Vítr přinášel kapky deště a nebe bylo nízké. Zdálo se, jako by měl podvečer hořkou příchut', příchut' takového žalu, že jej nemohla rozptýlit ani láska. Dlouho tak zůstali v úkrytu, chráněni větvemi, ale mluvili málo. Potom se vyjasnilo. Bylo opět krásně. Oba byli přesvědčeni, že teď už bude všechno dobré. A začali hovořit o lásce. Valentina mluvila, mluvila... „Představte si,“ říkala, „co mi sliboval můj snoubenec. Byl vlastně úplně dítě. Ze bychom hned měli dům, takovou chaloupku ztracenou někde na venkově. Byla prý už pro nás připravena, povídal. Přišli bychom do ní, jako kdybychom se vraceli z nějaké cesty, večer po svatbě, asi touhle dobou, kdy se už blíží noc. V houští podél cesty a na dvoře by byly poschovávány neznámé děti, vítaly by nás a volaly: „Ať žije nevěsto!“ ...Není to bláznivé? Co říkáte?“ Meaulnes ji poslouchal zaraženě a ustaraně. Vycitoval v tom všem cosi jako ozvěnu něčeho, co už slyšel. A kromě toho, když dívka vyprávěla tu historku, zněla jí v hlase neurčitá lítost. Bála se však, aby ho nezranila. Obrátila se k němu s nadšením a něhou. „Chci vám dát všechno, co mám. Dám vám něco, co pro mne bylo nejdražší na světě... A vy to spálíte!“ A s úzkostlivým výrazem, dívajíc se mu pevně do očí, vytáhla z kapsy balíček dopisů a podala mu je. Byly to dopisy od jejího snoubence. Okamžitě poznal to drobné písmo. Jak to, že ho to nenapadlo už dřív! Bylo to písmo komedianta Franze, jak je kdysi spatřil na tom zoufalém lístku zanechaném v zámeckém pokoji... Kráčeli teď úzkou pěšinkou mezi sedmikrásami a vysokou trávou, kose ozářenou podvečerním sluncem. Meaulnes byl tak ohromen, že ještě nechápal, jakou katastrofu to všechno pro něho znamená. Četl, protože ho požádala, aby četl. Dětinské věty, sentimentální a patetické... Tak třeba v posledním dopise:

Ach, ztratila jste srdíčko, to je neodpuštělné, Valentinko. Co se teď s vámi stane? Naštěstí nejsem pověřivý...

Meaulnes četl, zpola osleplý lítostí a hněvem, s nehybnou tváří, ale celý bledý a s nervózním chvěním pod očima. Valentina, znepokojená jeho vzezřením, mu nahlédla přes rameno, aby zjistila, co právě čte a co ho tak rozzlobilo. „To srdíčko byl šperk,“ vysvětlovala, rychle, „který mi dal, a musela jsem mu přísahat, že ho budu vždycky nosit. Měl pořád takové bláznivé nápady.“ Meaulnesa to jen zdeptalo ještě víc. „Bláznivé!“ vyhrkl a strčil dopisy do kapsy. „Proč pořád opakujete to slovo? Proč jste mu nikdy nechtěla, věřit? Znal jsem ho, byl to nejskvělejší chlapec na světě!“ „Vy jste ho znal,“ vydechla, vzrušením bez sebe, „vy jste znal Franze de Galais?“ „Byl to můj nejlepší přítel, byl to můj bratr, seslaný osudem, a já jsem mu vzal nevěstu!... Co jste nám to udělala,“ pokračoval zuřivě, „že jste nechtěla ničemu věřit! Vy jste příčina všeho. To vy jste všechno zničila... všechno zničila...“ Chtěla mu něco říci, vzít ho za ruku, ale hrubě ji odstrčil. „Jděte pryč. Nechte mě.“ „Když takhle, tak dobře,“ vykotala celá rudá, skoro plačky. „Opravdu odejdu. Vráť se se sestrou domů, do Bourgesu. Ale jestli tam pro mne nepřijdete... Víte přece, že můj otec je příliš chudý, aby si mě mohl nechat u sebe, že?... Vráť se znovu do Paříže, budu se toulat po silnicích, jako jsem to už jednou dělala, a určitě ze mne bude padlá dívka, když už nemám zaměstnání...“ A šla si pro své věci, aby odjela vlakem. Meaulnes se za ní ani nepodíval a šel dál, kam ho oči nesly.

Deník byl opět přerušen. Znovu následovaly útržky dopisů, dopisů nerozhodného, tápajícího muže. Meaulnes se vrátil do La Ferté d'Angillon a psal Valentině, zdánlivě proto, aby jí potvrdil své rozhodnutí už nikdy se s ní nesetkat a aby uvedl přesné důvody, ale ve skutečnosti spíš proto, aby mu odepsala. V jednom z těch listů se jí ptá na něco, nač se jí tehdy v tom zmatku zapomněl zeptat. Ví, kde je ten tolik hledaný zámek?... V jiném ji prosí, aby se usmířila s Franzem de Galais. On sám se postará o to, aby ho našel... Všechny ty dopisy, jejichž úryvky jsem četl, asi nebyly odeslány. Ale jistě napsal dva nebo tři listy, na něž nikdy nedostal odpověď. Byla to pro něho doba strašlivých, vyčerpávajících zápasů, jež prodělával v naprostém osamění. Naděje, že se ještě někdy setká s Yvonnou de Galais, zcela vyprchala. Jistě cítil, jak jeho velké odhodlání slábne. A podle následujících stránek – posledních stránek jeho deníku – si představuji, že si jednoho krásného jitra na začátku prázdnin zřejmě vypůjčil kolo, aby se jel podívat do Bourgesu na katedrálu. Vyrázil hned časně zrána a cestou po krásné, rovné silnici, vedoucí mezi lesy, si vymýšlel tisíce záminek, jak by se tam uvedl důstojně a nemusel prosit o usmíření tu, kterou zapudil. Čtyři poslední stránky, které jsem byl s to dát dohromady, vyprávějí o této cestě a o jeho poslední chybě...

XVI / Tajemství (dokončení)

25. srpna Na druhé straně Bourgesu, až za novými předměstími, objevil po dlouhém hledání dům Valentiny Blondeauové. Jakási žena – Valentinina matka – stála na prahu, jako by ho očekávala. Měla dobráckou tvář hospodyňky, trochu těžkopádnou a povadlou, ale dosud hezkou. Dívala se zvědavě, jak se blíží, a když se jí zeptal,

jestli jsou slečny Blondeauovy doma, vysvětlila mu mírně a přívětivě, že se 15. srpna vrátily do Paříže. „Zakázaly mi, abych prozradila, kam jedou,“ dodala. „Ale když budete psát na starou adresu, pošlou to za nimi.“ Vracel se s bicyklem v ruce přes zahrádku a tu ho napadlo: „Odjela... Všechno skončilo, jak jsem si přál... To já jsem ji k tomu přiměl. Určitě ze mne bude padlá dívka,“ řekla jí. A já jsem ji k tomu dohnal! To já jsem zničil Franzovu nevěstu!“ A potichu si opakoval jako šílený: „Tím líp! Tím líp!“, ale dobře věděl, že je to naopak „tím hůř!“, a bál se, že nedojde ani k brance a že se mu před očima té ženy podlomí nohy a on klesne na kolena.

Nemaje ani pomýšlení na oběd, zastavil se v jedné kavárně a začal tam psát Valentině dlouhý dopis, prostě jen proto, aby se vykřičel, aby se zbavil toho beznadějného nářku, který ho dusil. Jeho list opakoval neurčitě: „Jak jste jen mohla!... Jak jste jen mohla!... Jak jste se mohla vzdát tohohleho!... Jak jste se mohla tak zahodit!“ Vedle něho popíjeli důstojníci. Jeden z nich hlučně vyprávěl o svých záletech a bylo slyšet útržky vět: „Povídám jí... Vy mě přece jistě znáte... Hraju s vaším mužem každý večer partičku!“ Ostatní se smáli, otáčeli hlavy a plivali za lavice. Meaulnes, bledý a zaprášený, se na ně díval jako žebrák. Představoval si je, jak drží na klíně Valentinu.

Dlouho jezdil na kole kolem katedrály a říkal si sveřepě: „Koneckonců jsem sem přijel kvůli katedrále.“ Bylo ji vidět na konci každé uličky, tyčila se na liduprázdném náměstí, obrovská a lhostejná. Ulice tu byly úzké a zaplivané jako uličky, které se točí kolem venkovských kostelů. Tu a tam viselo znamení vykřičeného domu, červená lucerna... Meaulnes cítil, jak jeho bolest vyprchává v té nečisté, neřestné čtvrti, ukryté jako ve středověku pod opěrnými oblouky katedrály. Přepadl ho strach venkovana, odpor k tomu městskému chrámu, v jehož výklencích jsou vytesány všechny neřesti, který je postaven na místě pochybné pověsti a který nemá lék na nejčistší bolesti lásky. Kolem přešly dvě dívky, držely se v pase a významně se na něho dívaly. Buď z hnusu, nebo ze žertu, aby se pomstil své lásce, nebo aby ji zaštitil, jel Meaulnes pomalu na kole za nimi a jedna z nich, ubohá děvka s řídkými světlými vlasy, staženými vzadu falešným drdolem, ho vyzvala, aby přišel na schůzku v šest hodin do Arcibiskupské zahrady, do téže zahrady, kde si Franz v jednom ze svých dopisů smlouval dostaveníčko s nebohrou Valentinou. Neodmítl, protože věděl, že v tu dobu už dávno nebude ve městě. A ona mu dlouho kynula ze svého přízemního okna v uličce na svahu a dávala mu neurčitá znamení.

Spěchal s návratem. Ale než odjel z města, nemohl odolat smutné touze projít se ještě jednou a naposledy kolem Valentinina domu. Snažil se vrýt si do paměti každou podrobnost, aby si mohl vytvořit zásobu smutku. Byl to poslední dům na předměstí, za ním ulice končila a začínala silnice... Nezastavené prostranství proti domu tvořilo jakési náměstíčko. Nikdo nebyl u okna ani na dvoře, nikde. Jen podél zdi přešla špinavá, zaprášená holka a táhla za sebou dva uličníky v hadrech. Zde tedy uplynulo Valentinino dětství, tady se začala dívat na svět těma svýma důvěřivýma, moudrýma očima. Za těmito okny pracovala, šila. A Franz přicházel do té předměstské uličky, aby ji viděl, aby se na ni usmál. Teď však už nebylo nic z toho, nic, nic... Smutné odpoledne mýjela a Meaulnes jen věděl, že v touž podvečerní dobu si Valentina, ztracená někde ve světě, představuje ve vzpomínkách tohle pochmurné náměstíčko, kam se už nikdy nevrátí.

Dlouhá zpáteční cesta, kterou měl před sebou, měla být jeho posledním útočištěm před bolestí, posledním nuceným rozptýlením, než se celý pohrouží do smutku. Odjel. Půvabná selská stavení v údolí podél cesty zdvihala mezi stromy nad vodou své špičaté lomenice zdobené zeleným mřížovím. Na trávnících si tam cituplné dívky jistě povídaly o lásce. Člověk si tam přímo představoval duše, krásné duše... Ale pro Meaulnesa v tom okamžiku existovala jediná láska, ta špatně odměněná láska, kterou právě tak krutě potupil. A jediná dívka mezi všemi, kterou měl ochraňovat a střežit, byla právě ta, již poslal do záhuby.

Několik chvatných řádek v deníku mě ještě zpravilo o tom, že si udělal plán, stůj co stůj znovu najít Valentinu, dřív než bude pozdě. Datum v rohu stránky mě přesvědčilo, že to byla ta dlouhá cesta, na níž mu paní Meaulnesová chystala zavazadla, když jsem přijel do La Ferté-d'Angillon a všechno jsem překazil. Jednoho krásného rána na konci srpna si Meaulnes v opuštěné radniční síni zapisoval své vzpomínky a plány, když jsem otevřel dveře a přinesl mu tu velkou novinu, na kterou už nečekal. Byl znovu zaujat a tak ochromen svým starým dobrodružstvím, že se neodvažoval nic učinit ani přiznat. A tehdy ho zavalily výčitky svědomí, lítost a trápení, hned potlačované a hned zase vítězné, a trvaly až do svatebního dne, kdy mu komediantovo zahoukání v jedlích dramaticky připomnělo jeho první mužnou přísahu.

Na témž kompozičním sešitě bylo ještě ve spěchu, za ranního úsvitu, načmáráno několik slov, než opustil – s jejím svolením, ale navždy – Yvonnu de Galais, od včerejška svou ženu. „Odcházím. Musím najít stopu těch dvou komediantů, kteří byli včera v lese a odjeli na kole někam na východ. Vráť se k Yvonně, jen podaří-li se mi přivést s sebou Valentinu provdanou za Franze a uvést je do Franzova domku. Tento rukopis, který jsem začal psát jako intimní deník a který se stal mou zpovědí, patří – nevrátím-li se – mému příteli Františku Seurelovi.“

Potom asi chvatně zastrčil sešit pod ostatní, zavřel svůj starý studentský kufrík na klíč a zmizel.

EPILOG

Čas plynul. Ztrácel jsem naději, že svého přítele ještě někdy uvidím, a kalné dny ubíhaly ve venkovské škole, smutné dny v opuštěném domě. Franz na smlouvenou schůzku nepřišel a má teta Moinelová už dávno nevěděla, kde Valentina

bydlí. Jedinou radostí na Sablonni?res se brzy stala, dceruška, kterou se podařilo zachránit. Koncem září už z ní byla statná a hezounká holčička. Měl ji být brzy rok. Chytala se vždycky jako klíště spodní příčle u židle, strkala ji sama před sebou a pokoušela se chodit, nedbajíc na pády, a tropila přitom takový rámus, že probouzel v pustém domě hluchou ozvěnu. Když jsem ji držel v náručí, nikdy nestrpěla, abych jí dal pusu. Zuřivě a roztomile zároveň se přitom vrtěla, rozevřenou dlaní mi odstrkovala obličej a zalykavě se smála. Dalo by se říci, že svou veselostí a dětskou divokostí zaháněl smutek, který ležel na domě od jejího narození. Říkal jsem si občas: Přes tu svou divošskou povahu je vlastně tak trochu moje dítě. Avšak Prozřetelnost ještě jednou rozhodla jinak. Jedné neděle na konci září jsem ráno vstal velmi časně, dokonce dřív než žena, která měla na starosti holčičku. Měl jsem jít s dvěma muži ze Saint-Benoist a s Jasmínem Delouchem na ryby. Muži z okolních vesnic si takto se mnou často smlouvali velké pytlácké výpravy – chytali jsme v noci do ruky nebo do zakázaných čepců... Po celé léto jsme ve volných dnech odcházeli za úsvitu a vraceli se domů až k poledni. Pro většinu těch lidí to znamenalo obživu. Pro mne to byla jediná zábava, jediné dobrodružství, které mi připomínalo klukovské výboje ze starých časů. A nakonec jsem v těch toulkách, v těch dlouhých rybolovech na břehu řeky nebo v rákosí u rybníka našel zalíbení. To ráno jsem byl tedy už v půl šesté před domem v malé kůlně přistavěné ke zdi, jež oddělovala anglický park, patřící k Sablonni?res, od zelinářské zahrady nájemného hospodářství. Začal jsem rozmotávat rybářské náčiní, které jsem tam minulý čtvrtek naházal bez ladu a skladu. Ještě nebyl docela den. Začalo se rozednívat do krásného zářivého jitra. A kůlna, v níž jsem si narychlo skládal nářadí, halila se ještě naplň do ranního přití. Byl jsem zticha a zabrán do práce, když jsem najednou zaslechl, jak se otevřela branka a na štěrku zaharašily kroky. Ó já, řekl jsem si, moji lidé tu jsou dřív, než jsem si myslel. A já ještě nejsem hotov!... Avšak muž, který vstoupil do dvora, mi byl neznámý. Pokud jsem mohl v šeru rozeznat, byl to velký, zarostlý chlap, oblečený jako lovec nebo pytlák. Místo aby mě šel hledat tam, kde jsem v době našich schůzek vždycky býval, což ostatní věděli, záměřil přímo ke vchodu. Aha, pomyslel jsem si, to je některý z jejich přátel, jehož pozvali bez mého vědomí, a teď ho vyslali jako přední hlídku. Muž lehce, nehlučně stiskl kliku. Ale já jsem zavřel dveře, hned jak jsem ráno vyšel z domu. Zkusil to tedy ještě u kuchyňských dveří. Pak se chvíli rozmýšlel a otočil přitom ke mně svou znepokojenou tvář, ozářenou úsvitem. Teprve teď jsem poznal Velkého Meaulnesa. Dlouho jsem zůstal nehybně stát, zděšený a propadlý zoufalství, zavalený náhle veškerou bolestí, kterou vzkřísil jeho příchod. Zmizel za domem, obešel jej, znovu se vrátil a uvažoval, co dál. Tu jsem se k němu rozběhl a beze slova, s pláčem jsem ho objal. Okamžitě pochopil. „Ach,“ vydechl krátce, „umřela, vid?“ Zůstal stát, němý, nehybný a strašný. Uchopil jsem ho za ruku a šetrně jsem ho vlekl k domu. Ted už bylo světlo. Aby měl to nejhorší za sebou, vedl jsem ho hned po schodech do pokoje zesnulé. Sotva vešel, klesl na kolena před postelí a dlouho tak zůstal s hlavou složenou v pažích. Konečně vstal s roztěkaným pohledem a potácel se, jako by nevěděl, kde je. Stále jsem ho držel za ruku a otevřel jsem dveře spojující tuto místnost s pokojem holčičky. Sama se probudila, a zatímco její kojná byla dole, nenuceně se v kolébce posadila. Bylo z ní vidět jenom udivenou hlavičku, jak se na nás dívá. „To je tvá dcera,“ řekl jsem. Trhl sebou a pohlédl na mne. Pak ji zvedl a sevřel v náručí. Zpočátku ji ani pořádně neviděl, protože plakal. Posadil si ji na pravou ruku a stále ji k sobě pevně tiskl, ale obrátil se přitom ke mně, aby trochu ovládl své velké dojetí a přemohl nával slz. Přitom řekl se sklopenou hlavou: „Přivedl jsem je oba... Jdi se za nimi podívat do jejich domku.“

A skutečně, když jsem brzy dopoledne, zamyšlený a skoro šťastný, vyrazil k Franzovu domku, který mi kdysi Yvonna de Galais ukázala opuštěný, viděl jsem už z dálky jakousi mladou hospodyňku s bílým límečkem, jak zametá práh a je předmětem zvědavosti a nadšení četných pasáček, jdoucích na nedělní mši...

Avšak holčičku to sevření brzy přestalo bavit, a protože si ji Augustin, s hlavou odvrácenou, aby skryl a potlačil slzy, stále ještě nevšímal, plácla ho svou malou ručkou pořádně přes zarostlá zvlhlá ústa.